

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΑΣ

ΣΧΟΛΗ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

«Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και η εξέλιξη του δημοσιονομικού ελλείμματος στην Ελλάδα κατά την τελευταία δεκαετία.»

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΤΩΝ:

ΑΣΗΜΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΜΕΝΙΑ

ΜΠΑΜΠΟΥΡΗ ΔΗΜΗΤΡΑ

ΜΠΕΚΙΡΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ – ΑΛΜΠΑΝΑ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ

ΠΑΤΡΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2011

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ελλάδα βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή της σύγχρονης ιστορίας της, καθώς οι οικονομικές πολιτικές των τριών τελευταίων δεκαετιών την έχουν οδηγήσει στα πρόθυρα χρεοκοπίας. Μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται έχουν ήδη δρομολογηθεί με εμφανείς τις συνέπειες στην πραγματική οικονομία.

Τα τρέχοντα προβλήματα της Ελλάδος επικεντρώνονται στην βραχυπρόθεσμη διαχείριση της κρίσης. Με την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων του μνημονίου που έχει υπογραφεί από την ελληνική κυβέρνηση, την Ευρωπαϊκή Ένωση και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, βοηθήθηκε η διαχείριση του χρέους με σκοπό να μπορεί η χώρα να δανείζεται με πολύ χαμηλότερα επιτόκια και οι δανειστές της να αισθάνονται ασφαλείς για την ικανότητα της χώρας να αποπληρώσει το χρέος της.

Για το θέμα της πτυχιακής εργασίας, μας δόθηκε το έναυσμα από την συνεχή αυξητική πορεία του δημοσιονομικού ελλείμματος της Ελλάδος τα τελευταία χρόνια καθώς και από την συνεχή παραποίηση του ποσοστού του ελλείμματος από τις εκάστοτε κυβερνήσεις.

Η παρούσα πτυχιακή εργασία αναφέρεται στην εξέλιξη της ελληνικής οικονομίας μέσα από μια λεπτομερή ιστορική αναδρομή καθώς και στην εξέλιξη του δημοσιονομικού ελλείμματος την δεκαετία 1998-2008. Επίσης μελετά βασικούς τομείς και μεγέθη της ελληνικής οικονομίας όπως είναι το δημόσιο χρέος και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ:

<i>ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</i>	<i>6</i>
-----------------------------	-----------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

	ΣΕΛ.
1. Ελληνική οικονομία	
1.1 Πλούτος Ελληνικής Οικονομίας	7
1.2 Αναδρομή στην Νεοελληνική οικονομική ιστορία της Ελλάδος...	7
1.3 Τομείς.....	19
1.3.1 πρωτογενής τομής.....	19
1.3.2 δευτερογενής τομής.....	20
1.3.3 τριτογενής τομής.....	22
1.4 Ανθρώπινος παράγοντας.....	23
1.5 Γενικά για την χρεοκοπία.....	24
1.5.1 Τι κοστίζει και τι σημαίνει μια χρεοκοπία.....	24
1.5.2 Τέσσερις χρεοκοπίες.....	27
1.5.3 Ομοιότητες και διαφορές τότε και τώρα.....	30

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. Τομείς μελέτης της οικονομίας	
2.1 Εισαγωγές – εξαγωγές.....	32
2.2 Οικονομική ανάπτυξη – το μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας....	34
2.3 Δημόσιο χρέος	
2.3.1 Ιστορία δημόσιου χρέους στην Ελλάδα.....	36
2.3.2 Ορισμός δημόσιου χρέους.....	38
2.3.2.1 Εσωτερικό και Εξωτερικό δημόσιο χρέος.....	40

2.3.2.2 Ακαθάριστο δημόσιο χρέος.....	40
2.3.2.3 Διαχείριση δημόσιου χρέους.....	41
2.3.3 Διάγραμμα δημόσιου χρέους.....	44
2.3.3.1 Διάγραμμα δημόσιου χρέους σε ποσοστό ΑΕΠ.....	45
2.4 Ορισμός Ελλείμματος.....	46
2.4.1 Διαφορά Ελλείμματος - χρέους.....	46
2.4.1.1 Διάγραμμα ελλείμματος – χρέους.....	51
2.4.1.2 Διάγραμμα ελλείμματος – χρέους κατά ποσοστό ΑΕΠ.....	52
2.4.2 Διάγραμμα ελλείμματος την τελευταία δεκαετία.....	53
2.4.3 Διάγραμμα ελλείμματος την τελευταία δεκαετία κατά ποσοστό ΑΕΠ.....	54

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. Το ισοζύγιο πληρωμών και ο κρατικός προϋπολογισμός	
3.1 Ισοζύγιο πληρωμών	
3.1.1 Ορισμός ισοζυγίου πληρωμών.....	55
3.1.2 Ισοζύγιο πληρωμών και επιμέρους λογαριασμοί.....	57
3.1.3 Λογιστική ισοζυγίου πληρωμών.....	59
3.1.4 Αίτια ανισορροπίας ισοζυγίου πληρωμών.....	60
3.1.5 Τρόποι αποκατάστασης ισορροπίας ισοζυγίου πληρωμών...	62
3.1.6 Εθνικό εισόδημα και ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.....	65
3.2 Κρατικός προϋπολογισμός	
3.2.1 Ορισμός κρατικού προϋπολογισμού.....	67
3.2.2 Η Σημασία του προϋπολογισμού για την ύπαρξη του Κράτους.....	68
3.2.3 Η Σημασία του προϋπολογισμού για την σωστή αξιοποίηση του κρατικού χρήματος.....	68

3.2.4 Μορφές προϋπολογισμού.....	69
3.2.5 Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού.....	71
3. 2.6 Πως η δημοσιονομική πολιτική επιδρά στην διάρθρωση του κρατικού προϋπολογισμού και στο δημόσιο χρέος.....	71
3.2.7 Δημοσιονομική πολιτική.....	72
3.3 ΑΕΠ.....	74
3.3.1 Μαθηματική απεικόνιση εγχώριου προϊόντος.....	75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. Μαθηματική και διαγραμματική απεικόνιση	77
4.1 Ανάλυση τύπου.....	77
4.2 Εξέλιξη του δημοσιονομικού ελλείμματος την τελευταία Δεκαετία.....	79
4.2.1 Διάγραμμα ελλείμματος – τρεχουσών συναλλαγών.....	88
4.3 Εξέλιξη του δημοσιονομικού ελλείμματος την τελευταία δεκαετία κατά ποσοστό ΑΕΠ.....	89
4.3.1 Διάγραμμα ελλείμματος – τρεχουσών συναλλαγών κατά ποσοστό ΑΕΠ.....	95

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.....	96
-----------------	-----------

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	98
-------------------	-----------

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ.....	99
------------------	-----------

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία εξετάζει το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και το δημοσιονομικό έλλειμμα, πρώτον από την θεωρητική τους πλευρά και δεύτερον με βάση την εξέλιξη τους στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες. Ειδικότερα ως σημείο αναφοράς για έρευνα και μελέτη παίρνουμε την δεκαετία 1998-2008.

Η πτυχιακή εργασία χωρίζεται σε τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στην ελληνική οικονομία με μια ιστορική αναδρομή, με την πορεία της Ελλάδος από τον 18^ο αιώνα μέχρι την σημερινή οικονομική κρίση. Στο δεύτερο κεφάλαιο πραγματοποιείται μελέτη των βασικών μεγεθών και τομέων της ελληνικής οικονομίας όπως οι εισαγωγές, οι εξαγωγές, το δημόσιο χρέος και το δημοσιονομικό έλλειμμα. Μέσα από μία επαρκή ανάλυση προσπαθούμε να κατανοήσουμε όλα τα παραπάνω έννοιες. Στο τρίτο κεφάλαιο αναλύεται η έννοια του ισοζυγίου πληρωμών και οι επιμέρους λογαριασμοί, η έννοια του κρατικού προϋπολογισμού καθώς και η έννοια του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Στο τέταρτο κεφάλαιο πραγματοποιείται η μαθηματική ανάλυση του τύπου ο οποίος μας δείχνει τη σχέση που έχει το εμπορικό ισοζύγιο με τον κρατικό προϋπολογισμό καθώς και η διαγραμματική απεικόνιση της πορείας του ελλείμματος, του κρατικού προϋπολογισμού και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά την δεκαετία 1998-2008. Τέλος η εργασία κλείνει με τα συμπεράσματα που εξάγονται από αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

1. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.1 ΠΛΟΥΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Η συνολική έκταση της Ελλάδας καταλαμβάνει μια έκταση 131.944 τετραγωνικών χιλιομέτρων. Το ηπειρωτικό τμήμα αριθμεί 106.777 τετραγωνικά χιλιόμετρα δηλαδή ανέρχεται στο 80,9% της συνολικής έκτασης, ενώ το νησιωτικό τμήμα αριθμεί 25.167 τετραγωνικά χιλιόμετρα που αντιστοιχεί στο 19,1%. Η έκταση της γεωργικής γης ανέρχεται σε 35.455 χιλιάδες στρέμματα που όμως περιλαμβάνουν και αρκετές ορεινές περιοχές. Ο δασικός πλούτος της γης είναι περιορισμένος. Ο ορυκτός πλούτος της χώρας περιλαμβάνει αρκετά και σημαντικά ορυκτά, όχι όμως σε τεράστιες ποσότητες. Τα σημαντικότερα αποθέματα είναι βωξίτης, χρώμιο, νικέλιο, σιδηρομεταλλευμάτων και οικοδομικών υλικών.

Τέλος, οι ενεργειακές πρώτες ύλες είναι σχετικά περιορισμένες. Τα σημαντικότερα αποθέματα του λιγνίτη χρησιμοποιούνται για την ηλεκτροπαραγωγή και σε μικρότερο βαθμό τα κοιτάσματα πετρελαιοειδών, φυσικού αερίου και υδροδυναμικού, τα οποία δεν καλύπτουν την συνολική ζήτηση και τις ανάγκες της χώρας.

Τελευταία, υπάρχει έντονο ενδιαφέρον με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών για την εκμετάλλευση της ηλιακής και αιολικής ενέργειας της χώρας.

1.2 ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΣΤΗΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ .

Η νεοελληνική οικονομική ιστορία¹ εξετάζει την ελληνική οικονομία από τον 18ο αιώνα μέχρι και σήμερα, μετά από την Ελληνική Επανάσταση του 1821. Αναφέρονται οι οικονομικές συνθήκες στον ελληνικό γεωγραφικό χώρο και στην οικονομία στις περιοχές που αποτελούν το νεοελληνικό κράτος από την ίδρυση του και μετά, καθώς και τα δημόσια οικονομικά και ο ρόλος του κράτους στην οικονομία.

¹ [http:// el.wikipedia.org](http://el.wikipedia.org)

- 1 Περίοδος οθωμανικής κυριαρχίας και ελληνικού αγώνα ανεξαρτησίας (1821-1832)
- 2 Η οικονομία επί βασιλείας του Όθωνα (1832-1862)
- 3 1862-1880
- 4 Το οικονομικό έργο του Χαρίλαου Τρικούπη (1880-1893)
- 5 Διεθνής οικονομικός έλεγχος (1893-1912)
- 6 Τα Οικονομικά των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1922)
- 7 Η οικονομία την περίοδο 1923-1940
- 8 Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και Εμφύλιος Πόλεμος (1940-1949)
- 9 Τα οικονομικά της μεταπολεμικής περιόδου (1950-1967)
- 10 Τα Οικονομικά της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών (1967-1974)
- 11 Περίοδος ένταξης στην ΕΟΚ-ΕΕ και την ευρωζώνη (1974-2010)

Περίοδος οθωμανικής κυριαρχίας και ελληνικού αγώνα ανεξαρτησίας (1821-1832)

Κατά την Τουρκοκρατία, οι Ρωμιοί, όπως και οι άλλοι λαοί της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εξασκούσαν τα επαγγέλματά τους, λειτουργούσαν τις βιοτεχνίες τους και εμπορεύονταν, αν και σε κάποιες περιόδους υπήρξαν δεσμεύσεις περιουσιών και διώξεις πληθυσμών. Πριν την ελληνική επανάσταση το εμπόριο των Ελλήνων βοηθούνταν από τη συνθήκη Κιουτσούκ-Καϊναρτζή οι Έλληνες πλοιοκτήτες εξασκούσαν το επάγγελμά τους χρησιμοποιώντας Ρωσική σημαία στα καράβια τους. Η χρηματοδότηση της ελληνικής επανάστασης έγινε από τις Σπέτσες, τα Ψαρά και την Ύδρα, όπως αυτό είχε αναγνωριστεί από τις εθνοσυνελεύσεις, από Έλληνες του εξωτερικού που στήριξαν χρηματικά την επανάσταση και φυσικά από τους ίδιους τους επαναστατημένους Έλληνες. Κατά τη διάρκεια της επανάστασης, καταναλώθηκε πλούτος και οικονομικές δομές που υπήρχαν καταστράφηκαν εξαιτίας του πολέμου. Επιπλέον, εμφανίστηκε το φαινόμενο της πειρατείας και ληστείας. Το Ελληνικό κράτος αναγνωρίστηκε ως αυτοτελές κράτος με το όνομα «Βασίλειον της Ελλάδος» το έτος 1828 με τη Συνθήκη του Λονδίνου (περιλάμβανε τις Κυκλάδες, την Πελοπόννησο, και μέρος της Στερεάς Ελλάδας) αλλά είχε αρχίσει να δέχεται

εξωτερικά δάνεια από το έτος 1824-1826. Δύο δάνεια χορήγησαν οι Αγγλικές τράπεζες σε χρυσές λίρες, υπό την παρότρυνση του υπουργού οικονομικών της Αγγλίας λόρδου Κάνιγκ. Το έτος **1826** η κυβέρνηση θα κηρύξει την πρώτη πτώχευση - χρεοκοπία. Τον Απρίλιο του 1826, αναλαμβάνοντας η κυβέρνηση Α. Ζαΐμη, στο ταμείο υπήρχαν 16 γρόσια, ούτε μία λίρα.

Ο Ιωάννης Καποδίστριας εστίασε στην ίδρυση θεσμών νομικών, διοικητικών, οικονομικών και άλλων. Ίδρυσε Νομισματοκοπείο στην Αίγινα και καθιέρωσε τον φοίνικα ως εθνικό νόμισμα, αντικαθιστώντας το Τουρκικό γρόσι. Μετά την επανάσταση και τις λοιπές προσαρτήσεις η μισή γη άνηκε στο ελληνικό κράτος και δεν καλλιεργούνταν. Στο πρόβλημα της διανομής της εθνικής γης ο Καποδίστριας δεν κατάφερε να βρει λύση παραμένοντας έτσι εκατομμύρια στρέμματα δεσμευμένα. Σημαντική ήταν και η συμβολή του στο εμπόριο, με την παραχώρηση δανείων στους νησιώτες για την αγορά πλοίων και κατασκευάζοντας ναυπηγεία στον Πόρο και το Ναύπλιο. Ίδρυσε και το εμποροδικείο της Ερμούπολης, όπως διέταξε και τη συγγραφή κωδίκων δικονομίας και δημοσιονομίας. Επέδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την γεωργία, βασική πηγή πλούτου της Ελλάδας. Ίδρυσε την Γεωργική Σχολή της Τίρυνθας και έγινε η πρώτη απόπειρα για την καλλιέργεια πατάτας. Προσπαθώντας να ενισχύσει την ελληνική οικονομία ίδρυσε την Εθνική Χρηματιστική Τράπεζα το 1828, η οποία διαλύθηκε το 1834 από την Αντιβασιλεία.

Η οικονομία επί βασιλείας του Όθωνα (1832-1862)

Η οικονομία της Ελλάδας εκείνη την περίοδο ήταν αγροτική, το μεγαλύτερο μέρος της αφορούσε τη γεωργία και την κτηνοτροφία, ενώ υπήρχε και αξιόλογη ανάπτυξη του εμπορίου, εξαιτίας του διεσπαρμένου ελληνισμού. Ο δευτερογενής τομέας της οικονομίας είχε πολύ αργή ανάπτυξη. Οι λόγοι αυτής της κατάστασης ήταν κυρίως η άσχημες διεθνείς σχέσεις με τις δυνάμεις της Ευρώπης και των γειτονικών χωρών, η αναξιοπιστία της διεθνώς, η πολιτική αστάθεια και η ανασφάλεια στην ύπαιθρο. Η σημαντικότερη μερίδα των πολιτικών σχημάτων υποστήριζαν ότι η οικονομική ανάπτυξη ήταν αδύνατη αν πρώτα δεν απελευθερώνονταν και άλλες περιοχές (αλυτρωτισμός), αν και αυτή η αλυτρωτική πολιτική κόστιζε πολύ. Η άλλη πολιτική μερίδα υποστήριζε ότι πρώτα πρέπει να γίνει «εκσυγχρονισμός».

Η πρώτη νομισματική μεταρρύθμιση γίνεται λίγο μετά τον διορισμό του Όθωνα ως βασιλιά της Ελλάδας και την άφιξη του στο Ναύπλιο στις 25 Ιανουαρίου 1833. Με

Βασιλικό διάταγμα της 8ης Φεβρουαρίου 1833 «περί ρυθμίσεως του νομισματικού συστήματος», αντικαθίσταται ο Φοίνικας με τη δραχμή. Η νέα νομισματική μονάδα του σύγχρονου Ελληνικού κράτους υποδιαιρείται σε 100 λεπτά.

Η αντιβασιλεία του Όθωνα δημιούργησε τρία μονοπώλια, ένα από τα οποία ήταν το αλάτι, ως κύρια πηγή εσόδων.

Κατά την περίοδο του Βασιλέως Όθωνος, το δάνειο των 60.000.000 γαλλικών φράγκων του Όθωνα εγγυήθηκαν οι τρεις Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία) κάθε μία το ένα τρίτο. Η τρίτη δόση των 20.000.000 γαλλικών φράγκων ουδέποτε καταβλήθηκε στην Ελλάδα. Κατακρατήθηκε από τη δανειοδότρια τράπεζα για την εξυπηρέτηση του δανείου. Από τις υπόλοιπες δύο δόσεις, 40 εκ. γαλλικών φράγκων, το 56,8% κατακρατήθηκε στο εξωτερικό, το υπόλοιπο -κατά τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη - σπαταλήθηκε από την αντιβασιλεία και σε έξοδα του Βαυαρικού στρατού². Το έτος 1835, στο δημόσιο ταμείο υπήρχαν 1.800.000 δραχμές και από αυτά τα χρήματα έπρεπε να καλυφθούν τα ελλείμματα 1833-1835 και η εξυπηρέτηση του δανείου, που ήταν 2.700.000 δραχμές. Τελικά η καθαρή πρόσδοδος, από το δάνειο, για την Ελλάδα ήταν 14,2%. Στο τέλος του 1859 η Ελλάδα έναντι του δανείου χρωστούσε υπερτριπλάσια των όσων λογιστικά είχε επωφεληθεί από το δάνειο.

Η Ρωσία απαίτησε, για πολιτικούς λόγους, άμεση καταβολή των τοκοχρεολυσίων των πρώτων 2 δόσεων του 1833 και την επιστροφή των προκαταβολών της 3ης δόσης. Με αυτά συμφώνησαν και οι υπόλοιπες δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία). Ο Όθωνας αναγκάστηκε να καταφύγει σε αντιλαϊκά μέτρα, σταμάτησε την εκτέλεση έργων, ανέστειλε την καταβολή μισθών και απέλυσε πολλούς.

Το έτος **1843** είχαμε τη δεύτερη πτώχευση- χρεοκοπία.

Το οικονομικό έργο του Χαρίλαου Τρικούπη (1880-1893)

Ο Χαρίλαος Τρικούπης κυβέρνησε αυτά τα χρόνια κατά διαστήματα, ενώ μεσολάβησαν ο Θεόδωρος Δηλιγιάννης και οι Ζηνόβιος Βάλβης και ο Σωτήριος Σωτηρόπουλος. Οι τρεις τελευταίοι δεν μπορούσαν να ανταποκριθούν στα δάνεια που σύναπτε ο Τρικούπης. Το 1881 προσαρτήθηκε στην Ελλάδα η Θεσσαλία,. Ο Τρικούπης μείωσε τον αριθμό των βουλευτών σε 150 συνενώνοντας παλιές επαρχίες,

² Τράπεζα της Ελλάδος, Οικονομικό Δελτίο σελ.21

μειώνοντας το κόστος της διοίκησης. Θέσπισε αυστηρά κριτήρια επιλογής τους, για να υπάρχει ανεξαρτησία της κρατικής γραφειοκρατίας από τις κυβερνητικές αλλαγές. Για τη χρηματοδότηση των έργων πήρε δύο μεγάλα δάνεια και επέβαλε φορολογία στον καπνό και το κρασί. Ο φόρος της δεκάτης στα δημητριακά προϊόντα και αντικαταστάθηκε με τον φόρο *επί των αροτριώντων κτηνών*. Επέβαλε και φόρο επί των οικοδομών παίρνοντας τρίτο δάνειο για τη χρηματοδότηση τριών θωρηκτών. Στα έργα τα οποία έκανε εντάσσονται η ίδρυση τεχνικών σχολών, η κατασκευή σιδηροδρομικού και οδικού δικτύου, η αποξήρανση της λίμνης Κωπαΐδας, η διάνοιξη της διώρυγας της Κορίνθου. Όλα αυτά είχαν ως στόχο την εκβιομηχάνιση της χώρας. Το **1893** ο Χαρίλαος Τρικούπης, εξαιτίας της άσχημης οικονομικής κατάστασης, κήρυξε την τρίτη πτώχευση ίσως λέγοντας της φράση δυστυχώς επτωχεύσαμεν. Η τρίτη πτώχευση της Ελλάδας σήμανε κλονισμό της δραχμής και ολοκληρωτικό μαρασμό της ελληνικής οικονομίας. Η κρίση αντιμετωπίστηκε με την υποτίμηση της δραχμής στη μισή αξία. Ο Τρικούπης έχασε στις εκλογές του Απρίλιο του 1895, αποσύρθηκε από την πολιτική και πέθανε ένα χρόνο αργότερα (το 1896) στη Ριβιέρα της Γαλλίας. Η πτώχευση οφείλεται σύμφωνα με μερικές απόψεις στην απροθυμία δανειοδότησης

Διεθνής οικονομικός έλεγχος (1893-1912)

Μετά το θάνατο του Χαριλάου Τρικούπη ακολούθησε ο καταστροφικός Ελληνοτουρκικός πόλεμος του 1897, τον οποίον κήρυξε ο Δηλιγιάννης. Η κατάσταση για την Ελλάδα γινόταν όλο και πιο συγκεχυμένη, εξαιτίας των αντικρουόμενων συμφερόντων των μεγάλων δυνάμεων και των πιέσεων που ασκούσαν οι *ομολογιούχοι*. Η Ελλάδα βγήκε από τον πόλεμο νικημένη και ταπεινωμένη, καθώς της επιβλήθηκε πολεμική αποζημίωση και Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος. Μάλιστα, για να εξασφαλισθούν οι δανειστές ότι θα εισπράξουν πίσω τα χρήματά τους, επέβαλαν μεταξύ των όρων την *κατ ευθείαν είσπραξη των κερδών από τρία βασικά προϊόντα το πετρέλαιο, τα σίρτα και τα τραπουλόχαρτα*, τα οποία όπως διακινούσε μόνον το Ελληνικό Μονοπώλιο. Η Ελλάδα μέχρι τότε (1824-1897) πήρε 10 εξωτερικά δάνεια, συνολικά 770 εκ. γαλλικά φράγκα. Κατά μέσο όρο η τιμή έκδοσης κυμάνθηκε στο 72,54%, δηλαδή χρεώθηκε 770.000.000 γαλλικά φράγκα αλλά παρέλαβε τα 464.100.000. Τα υπόλοιπα ήταν τιμή έκδοσης και διάφορα άλλα έξοδα-κρατήσεις.

Τα Οικονομικά των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1922)

Την περίοδο 1902-1914 συνολογήθηκαν τέσσερα εξωτερικά δάνεια, συνολικά 521.000.000 γαλλικά φράγκα. Τα δύο πρώτα (76.000.000 γαλλικά φράγκα) μέχρι το έτος 1910 και το τέταρτο, 335.000.000 γαλλικά φράγκα το έτος 1914. Η δανειακή πρόσοδος χρησιμοποιήθηκε υπέρ της εξυπηρέτησης των ήδη υπαρχόντων εξωτερικών δανείων, υπέρ της διεξαγωγής των Βαλκανικών πολέμων και στην ενσωμάτωση των νέων περιοχών που προέκυψαν μετά τους Βαλκανικούς. Δηλαδή, τα νέα δάνεια ξεπλήρωναν τα παλαιά. Το έτος 1912-1913 έγινε ο Α και Β Βαλκανικός Πόλεμος με τη στήριξη της Αντάντ και η Ελλάδα ενσωμάτωσε την Ήπειρο, τη Μακεδονία και τη Θράκη, επί πρωθυπουργίας Ελευθερίου Βενιζέλου. Η Ελλάδα είχε λάβει μεγάλη στρατιωτική βοήθεια από την Αντάντ. Παράλληλα με τη στρατιωτική βοήθεια όμως, η Ελλάδα έλαβε και οικονομική βοήθεια σε δάνεια, που αύξησαν το χρέος της. Η εκστρατεία του 1919-1922 στην Τουρκία που τέλειωσε με τη Μικρασιατική Καταστροφή είχε πάλι τις οικονομικές της επιπτώσεις.

Η οικονομία την περίοδο 1923-1940

Από το 1924 μέχρι το 1928 ο κοινοβουλευτισμός θα βρεθεί σε οξύτατη κρίση. Ωστόσο, εμπεδώθηκε η κοινοβουλευτική δημοκρατία, ενώ σταδιακά αναπτύχθηκε πολιτική ομαλότητα με το σχηματισμό συγκυβερνήσεων. Ο Ελευθέριος Βενιζέλος θα επιστρέψει και θα κερδίσει τις εκλογές του 1928 με το Κόμμα των Φιλελευθέρων που πήρε τις 228 από 250 έδρες της Βουλής. Η εποχή του Μεσοπολέμου μέχρι τη διεθνή οικονομική κρίση (1922-1932) ήταν μια περίοδος σταδιακής ανόρθωσης της ελληνικής οικονομίας με ίδρυση βιοτεχνιών και βιομηχανιών αλλά και μεγάλων δημόσιων έργων όπως το φράγμα της λίμνης Μαραθώνα. Η δραχμή σταθεροποιήθηκε ενώ η αξία της είχε πέσει στο ένα δέκατο πέμπτο της προπολεμικής αξίας. Αναπτύχθηκε η εμπορική κίνηση, ενώ βελτιωνόταν και η βιομηχανία. Με τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922 ο πληθυσμός της Ελλάδας αυξάνεται με πολλούς πρόσφυγες, ενώ λήφθηκαν μέτρα για την αποκατάστασή τους με τη βοήθεια και της Κοινωνίας των Εθνών. Η φορολογική επιβάρυνση παραμένει δυσβάστακτη. Σε σχέση με την προπολεμική έχει αυξηθεί κατά 37 φορές. Από το 1924 μέχρι το 1930 εισέρρευσαν στην Ελλάδα 1.160.000 χρυσά φράγκα, εκ των οποίων το 78% ήταν δάνεια. Την περίοδο 1924-1931 συνολογήθηκαν εννιά εξωτερικά δάνεια,

συνολικά 992.000.000 χρυσά φράγκα ή 14.900.000.000 δραχμές. Τα δάνεια αυτά προήλθαν από την Μεγάλη Βρετανία κατά 48%, τις ΗΠΑ κατά 31% και τα υπόλοιπα σε μικρότερα ποσοστά από το Βέλγιο, τη Σουηδία, τη Γαλλία, την Ολλανδία, την Ελβετία, την Αίγυπτο και την Ιταλία. Τα δάνεια χρησιμοποιήθηκαν για την αποκατάσταση των προσφύγων, την εξυπηρέτηση του εξωτερικού δανεισμού, τη σταθεροποίηση της δραχμής και παραγωγικά. Την ίδια περίοδο η εξυπηρέτηση του εξωτερικού δανεισμού απορροφούσε το 29% των τακτικών εσόδων. Συνολικά την περίοδο 1824-1932 η Ελλάδα είχε δανεισθεί από το εξωτερικό 2.200.000.000 χρυσά φράγκα. Μέχρι το 1932 είχαμε αποσβέσει 2.380.000.000 χρυσά φράγκα δηλαδή 183 δις περισσότερα απ' όσα είχαμε δανεισθεί και πάλι χρωστούσε 2 δις χρυσά φράγκα. Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 χτύπησε και την Ελλάδα. Η φορολογία αυξήθηκε και λήφθηκαν έκτακτα οικονομικά μέτρα. Παρόλ' αυτά το 1932 κηρύχθηκε η τέταρτη πτώχευση. Η εξάρτηση της Ελλάδας από ξένα κεφάλαια την έκανε ευάλωτη σε διεθνείς οικονομικές και πολιτικές συγκυρίες. Σημαντικό ρόλο στην εποχή έπαιξε η διεθνής οικονομική κρίση του 1929-1932, με άμεσες συνέπειες την κατάρρευση τραπεζών και την αύξηση της ανεργίας. Εκείνη την περίοδο το 60-70% των εξαγωγών αποτελούσαν η σταφίδα και ο καπνός. Ειδικότερα, η εξαγωγή καπνού ήταν η σημαντικότερη πηγή εσόδων στις εξαγωγές και τη φορολογία, ενώ η καλλιέργειά του γίνεται στη βόρεια Ελλάδα. Οι εξαγωγές μειώθηκαν σταθερά από το 1929 μέχρι το 1933. Τα έσοδα από τις εξαγωγές καπνού το 1932 ήταν τα μισά από τα έσοδα το 1929. Λόγω της οικονομικής κρίσης το εμπόριο κάμφθηκε, ενώ η υποτίμηση του νομίσματος και η χαμηλή αγοραστική δύναμη παρέσυρε τη βιομηχανία και τη ναυτιλία. Έγιναν στρατιωτικά κινήματα φιλοβενιζελικά και μη, ενώ επανήλθε η βασιλεία επικράτησε το καθεστώς της 4ης Αυγούστου 1936, δηλαδή η δικτατορία του Ιωάννη Μεταξά, μέχρι την κατάκτηση από τη Ναζιστική Γερμανία. Εκείνη την περίοδο υπήρχε σοβαρή αναντιστοιχία στους οικονομικούς δείκτες και τους μισθούς των εργαζομένων προκαλώντας κοινωνικές αναταραχές. Τότε λήφθηκαν σοβαρά μέτρα κοινωνικής ασφάλισης, όπως η ίδρυση του ΙΚΑ το 1937, με σκοπό να μειωθεί η κοινωνική αντίδραση.

Β' Παγκόσμιος Πόλεμος και Εμφύλιος Πόλεμος (1940-1949)

Κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η Ελλάδα κατακτήθηκε από τη Γερμανία· ένα από τα επακόλουθα της κατοχής ήταν η καταστροφή των παραγωγικών δομών και ο λιμός. Οι πόροι της Ελλάδας δέχονταν υπερεκμετάλλευση, ενώ μερικά δάση εξαφανίστηκαν από την υπερυλοτομία. Σημαντικά εγγειοβελτιωτικά έργα, όπως γέφυρες, καταστράφηκαν είτε από τους Γερμανούς ή από αντιστασιακές ενέργειες. Πριν την Γερμανική εισβολή, ο Ελληνικός Χρυσός της Τράπεζας της Ελλάδος *είχε φυγαδευτεί με μουλάρια και καράβια νύχτα για το Κάιρο*. Κατά την κατοχή η υποτίμηση της δραχμής ήταν καθημερινή και αισθητή ακόμα και στις πιο μικρές συναλλαγές. Οι έμποροι προσπαθούσαν να εξαργυρώσουν το χρήμα σε είδος πριν τη δύση του ήλιου, για να προλάβουν την υποτίμηση. Επιπλέον, οι Γερμανοί εφάρμοσαν στην Ελλάδα ένα σύστημα απόσπασης του κυκλοφορούντος πλούτου από την αγορά, το οποίο στηριζόταν στην εξαπάτηση. Στην Αθήνα ένας καφές κόστιζε 1.000.000 δραχμές. Μετά το τέλος της κατοχής μια λίρα Αγγλίας ισοδυναμούσε με 7.000.000.000 περίπου δραχμές. Με την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (1944), πρώτο μέλημα της χώρας η ανασυγκρότηση της από την κατοχική καταστροφή που είχε φθάσει 33 φορές το εθνικό εισόδημα του 1946. Το δεύτερο πρόβλημα ήταν ο Εμφύλιος Πόλεμος και το τρίτο οι υπέρογκες στρατιωτικές δαπάνες, οι μεγαλύτερες στη Δυτική Ευρώπη και που έφθαναν στο 27,5% των συνολικών εξόδων. Το τεταμένο πολιτικό και κοινωνικό κλίμα δημιούργησε δύσκολες οικονομικές συνθήκες, λόγω έλλειψης εσωτερικής ασφάλειας και της ένοπλης σύρραξης. Η Ελλάδα εντάχθηκε στο σχέδιο Μάρσαλ, αλλά εξαιτίας του εμφυλίου τα κονδύλια δε μπορούσαν να αποφέρουν οικονομική ανάπτυξη, ενώ ένα μέρος από αυτά χρησιμοποιήθηκε για τις ένοπλες συρράξεις. Εκτός αυτού στην Ελλάδα δόθηκε μόνον ένα μικρό μέρος από την οικονομική υποστήριξη που προέβλεπε αρχικά το σχέδιο. Πρέπει να σημειωθεί ότι ο εμφύλιος πόλεμος σημάδεψε τη μετέπειτα πορεία της Ελλάδας και στην οικονομία. Οι αντίπαλες πλευρές υποστήριζαν δύο αντίθετα από οικονομική άποψη παγκόσμια οικονομικά συστήματα τον καπιταλισμό και τον κομμουνισμό. Επιπλέον, η κοινωνική διάλυση που προκάλεσε ο εμφύλιος επηρέασε την Ελλάδα γενικά, άρα και οικονομικά, αρκετές δεκαετίες μετά τη λήξη του. Επίσημα, σταμάτησαν οι εμπόλεμες συρράξεις στην Ελλάδα με τη Συμφωνία της Βάρκιζας το έτος 1944.

Τα οικονομικά της μεταπολεμικής περιόδου (1950-1967)

Στη μεταπολεμική περίοδο ήταν απαραίτητο να υπάρξει αποκατάσταση των υλικών ζημιών, ύστερα οικονομική ανάπτυξη που θα είχαν ως αποτέλεσμα τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Τα προβλήματα από το 1944 μέχρι το 1953 θα τα αντιμετωπίσουν συνολικά 18 κυβερνήσεις που θα προχωρήσουν σε οκτώ υποτιμήσεις της δραχμής. Ο Σπύρος Μαρκεζίνης ως υπουργός συντονισμού αποφάσισε την υποτίμηση της δραχμής κατά 100%, τα οικονομικά μέτρα που πήρε οδήγησαν στην οικονομική ανάπτυξη. Μέχρι το 1955 η Ελλάδα είχε συνάψει μόνο τρία εξωτερικά δάνεια, συνολικά 145 εκ. δολάρια. Το 1952 εγκρίθηκε νέο σύνταγμα, αλλά διατηρήθηκαν κάποιοι κώδικες της περιόδου του εμφύλιου πολέμου, εμποδίζοντας σε ένα μέρος του πληθυσμού να συμμετάσχει σε κάποιες οικονομικές δραστηριότητες. Για παράδειγμα η Ενιαία Δημοκρατική Αριστερά συχνά κατήγγειλε διακρίσεις εναντίον της. Το δημόσιο χρέος συντίθεται από το προπολεμικό και το μεταπολεμικό. Το προπολεμικό, μέχρι το 1962 ήταν υπερτριπλάσιο του μεταπολεμικού. Στο προπολεμικό δημόσιο χρέος το 90% καταλάμβανε ο προπολεμικός εξωτερικός δανεισμός. Την περίοδο 1962-1967 οι ελληνικές κυβερνήσεις θα διακανονίσουν το 97% του προπολεμικού εξωτερικού δημόσιου χρέους, το οποίο μαζί με τους τόκους ανερχόταν στα 6,41 δισεκατομύρια δραχμές.

Ο Κωνσταντίνος Γ. Καραμανλής κυβέρνησε από το 1955 μέχρι το 1963. Η οικονομική ανάπτυξη ήταν ραγδαία, επετεύχθη το λεγόμενο *Θάυμα της οκταετίας Καραμανλή*, χάρις τα *τέσσερα πόδια* και την ανεξέλεγκτη *αντιπαροχή*. Το 1955-1963 η Ελλάδα ήταν η δεύτερη ταχύτερα αναπτυσσόμενη χώρα στην Ευρώπη με επόμενη τη Δυτική Γερμανία. Έγιναν μεγάλα έργα στη γεωργία, τον τουρισμό και τη βιομηχανία, ενώ βελτιώθηκε το οδικό δίκτυο. Το 1961 υπογράφηκε συμφωνία μελλοντικής σύνδεσης με την ΕΟΚ. Μετά το 1955 η ελληνική κυβέρνηση συνάψε 28 εξωτερικά δάνεια, συνολικά 406,4 εκ. δολάρια. Ο μετακατοχικός δανεισμός προήλθε κατά 58,4% από τις ΗΠΑ, κατά 19% από τη Δυτ. Γερμανία και κατά 14,36% από την Αγγλία. Τα υπόλοιπα από διεθνείς οργανισμούς. Για την εξυπηρέτηση του μετακατοχικού εξωτερικού δανεισμού η Ελλάδα κατέβαλε το 128% της δανειακής προσόδου που λογιστικά είχε πάρει. Σταδιακά, και ίσως χάρη στο Σχέδιο Μάρσαλ η Ελλάδα κατάφερε να ορθοποδήσει οικονομικά τις επόμενες δύο δεκαετίες και να δώσει ένα ανθρώπινο πρόσωπο διαβίωσης, τουλάχιστον σε ένα σημαντικό τμήμα του λαού. Το ίδιο διάστημα, πάντως, εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστευσαν στην Γερμανία, το Βέλγιο, την Αυστραλία και τις ΗΠΑ.

Τα βασικά υποστηρίγματα της Ελληνικής οικονομίας της μεταπολεμικής Ελλάδας ήταν τα λεγόμενα "τέσσερα πόδια":

1. Το **ναυτιλιακό συνάλλαγμα**. Η ελληνική ναυτιλία ήταν πρώτη στον κόσμο. Οι Έλληνες ναυτικοί ξενιτεύονταν και έστελναν συνεχώς επιταγές στις οικογένειές τους.
2. Το **μεταναστευτικό συνάλλαγμα**. Εκατομμύρια Έλληνες ξενιτεύτηκαν στη Γερμανία, τις ΗΠΑ, την Αυστραλία, το Βέλγιο, και άλλες χώρες, στέλνοντας τις οικονομίες τους σε ισχυρά Μάρκα ή κάποτε επέστρεφαν και έκαναν κάποια επένδυση, συνήθως ένα σπίτι.
3. Το σταδιακά αυξανόμενο **τουριστικό συνάλλαγμα**. Η Ελλάδα, μια χώρα πού την επισκέπτονταν παλιά κάποιο ρομαντικοί περιηγητές μόνο, άρχισε να αποκτά τουριστική υποδομή και οργανωμένες τουριστικές υπηρεσίες. Οι τουριστικές εγκαταστάσεις αρχικά ήταν κρατικές επιχειρήσεις οι οποίες σταδιακά έχουν αποκρατικοποιηθεί μέχρι σήμερα.
4. Οι **εξαγωγές αγροτικών προϊόντων** όπως λάδι, ελιές, σταφίδα, φρούτα, και άλλα προϊόντα..

Το πολιτικό τοπίο τελικά άρχισε να αποσταθεροποιείται, ενώ το 1965 ανατράπηκε αντισυνταγματικά η κυβέρνηση. Το 1967 το καθεστώς ανατράπηκε στη δικτατορία των συνταγματαρχών.

Τα Οικονομικά της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών (1967-1974)

Ο οικονομικός εγκέφαλος της δικτατορίας ήταν ο Νικόλαος Μακαρέζος, ο οποίος υποστηρίζει την οικονομική πολιτική της δικτατορίας. Η στρατιωτική δικτατορία των συνταγματαρχών ακολούθησε μια εθνικιστική, αντικομμουνιστική αλλά και δημαγωγική πολιτική με αθρόες κατασκευές τεχνικών έργων σε όλη την Ελλάδα. Τα αποτελέσματα ήταν η έντονη αστυφιλία και το σταδιακό ερήμωμα της υπαίθρου, η μεγάλη ζήτηση εργατικών χεριών στις πόλεις με παράλληλη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Όπως στη μεταπολεμική περίοδο, έτσι και στην περίπτωση της δικτατορίας είχαμε τις γνωστές επιπλοκές με κατασπαταλήσεις κοινωνικών πόρων. Είναι γνωστή η λέξη «θαλασσοδάνεια» πού σημαίνει ότι αρκετοί δανειοδοτήθηκαν πλουσιοπάροχα με σκοπό την οικονομική ανάπτυξη, αλλά αντί αυτής χρησιμοποιούσαν τα δάνεια για προσωπικό όφελος και ικανοποίηση. Πέραν αυτού η στρατιωτική δικτατορία, με

σκοπό να αποκτήσει λαϊκό έρεισμα, πέραν των ανεξέλεγκτων δανείων που χορηγούσε, τα οποία δεν εισέπραττε, προχώρησε στην κατασκευή πάρα πολλών δημόσιων έργων και απόσβεση των αγροτικών και βιομηχανικών χρεών καταναλώνοντας αρκετά ποσά από το αποθεματικό της Κεντρικής Τράπεζας της Ελλάδας. Η περίοδος της δικτατορίας συμπίπτει με την στροφή της ελληνικής οικονομίας από τη γεωργική παραγωγή στη βιομηχανική. Παράλληλα, επί δικτατορίας, υπήρξε εισροή ξένων κεφαλαίων και επενδύσεων, ιδίως αμερικανικών, επειδή οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ήταν η μόνη χώρα με αξιόλογα επενδύσιμα κεφάλαια που αναγνώριζε ως νόμιμο το καθεστώς της Ελλάδας. Το 1970 σημειώθηκε ένα αξιοσημείωτο οικονομικό «στρίμωγμα» το οποίο οφειλόταν από τη μία πλευρά στη σταδιακή πτώση του οικοδομικού οργανισμού, αλλά κυρίως στο τέλος της μετανάστευσης που υπήρξε έντονη κατά τη δεκαετία του 1960. Η μετανάστευση ήταν μία λύση όχι μόνο για τους μετανάστες, αλλά και για τους απομένοντες στην πατρίδα, με συνέπεια το εθνικό εισόδημα να πρέπει πλέον να μοιράζεται ολοένα και σε περισσότερους. Ένα άλλο σημαντικό ιστορικό γεγονός της περιόδου αυτής είναι η πετρελαϊκή κρίση του 1973 λόγω του Αραβοϊσραηλινού πολέμου, που είχε σαν αποτέλεσμα τον υπερδιπλασιασμό της τιμής των καυσίμων με επακόλουθο τη ραγδαία αύξηση όλων των τιμών προϊόντων και υπηρεσιών. Στο μεταξύ η αστυφιλία είχε κορυφωθεί, ο πληθυσμός της Αθήνας ήταν 1.500.000 κατοίκους. Υπολογίζεται ότι το 50% της συνολικής μετανάστευσης Ελλήνων στην Αθήνα έγινε μεταξύ των ετών 1950-1967 και το υπόλοιπο 50% επί της επταετούς δικτατορίας 1967-1974. Σημαντικές δηλώσεις - διαπιστώσεις για τα οικονομικά της περιόδου της Δικτατορίας των Συνταγματαρχών είναι οι εξής:³

"Η αντιμετώπιση της φτώχειας εξαντλήθηκε στη διαγραφή των αγροτικών χρεών" (Ιωάννης Πεσμαζόγλου)

"Η οικονομική πολιτική της δικτατορίας ήταν στην ουσία πολιτική οικονομικής μεγεθύνσεως και όχι οικονομικής αναπτύξεως" (Ξενοφών Ζολώτας)

"Ο εξωτερικός δανεισμός στην περίοδο της δικτατορίας των Απριλιανών, ξεπέρασε τρεις φορές τα δάνεια που είχε λάβει το Ελληνικό κράτος από το έτος 1830. Τότε δημιουργήθηκε ο εφιάλης του υψηλού εξωτερικού χρέους. Ο πληθωρισμός έτρεχε με 30%" (Τάκης Κατσιμάρδος)

³ <http://el.wikipedia.org>

"Η οικονομική κατάσταση έβαινε σταθερώς επιδεινούμενη... Η προσπάθεια αστυνομικής καθηλώσεως των τιμών, οδήγησε εις πλήρη εξάρθρωσαν της αγοράς" (Σπύρος Μαρκεζίνης, υποψήφιος πρωθυπουργός της δικτατορίας)

"Η περίοδος της Δικτατορίας ήταν περίοδος υπέρογκου εσωτερικού δανεισμού, ο οποίος και τετραπλασιάστηκε. Αντίθετα ο εξωτερικός δανεισμός σημειώνει μικρή αύξηση. Συνολικά ελήφθησαν 19 εξωτερικά δάνεια, μόλις στο 6,4% του νέου Δημόσιου Χρέους εξ αυτών το 92,2% ήταν σε δολάρια, ενώ η αγγλική λίρα απουσίαζε. Την περίοδο αυτή εμφανίζονται τα δάνεια σε συνάλλαγμα. Πρόκειται για δάνεια εργοληπτικών εταιρειών, τα οποία έπαιρναν από το εξωτερικό, υπό την εγγύηση του Ελληνικού Δημοσίου. Στη συνέχεια τα παραχωρούσαν στο Ελληνικό Δημόσιο προς εκτέλεση δημόσιων έργων, με ανάδοχους τις εν λόγω εταιρείες. Συνολικά συνολογώθηκαν 59 τέτοια δάνεια. Προφανώς το Ελληνικό Δημόσιο δεν είναι ο δανειολήπτης, έτσι δεν θεωρείται εξωτερικός δανεισμός. Στο νέο δημόσιο χρέος ο δανεισμός σε συνάλλαγμα αντιπροσώπευε το 23,6%" (Ηλιαδάκης Αναστάσιος) Αριθμητικά, το δημόσιο χρέος το έτος 1974 (πτώση της Δικτατορίας) ανερχόταν σε ποσό που αντιστοιχεί στο 25% του ΑΕΠ

Περίοδος ένταξης στην ΕΟΚ-ΕΕ και την ευρωζώνη (1974-2010)⁴

Η επιδείνωση του δημόσιου χρέους προέρχεται από την αύξηση του εσωτερικού δανεισμού. Σύμφωνα με πίνακα - γραφική παράσταση του Capital.gr του Ελληνικού Δημοσίου χρέους, το έτος 1981 αυτό ανερχόταν σε ποσό που αντιστοιχεί με 27% του ΑΕΠ

Το 1979 η Ελλάδα υπογράφει συνθήκη προσχώρησης στην ΕΟΚ. Η ένωση ολοκληρώνεται την 1η Ιανουαρίου του 1981

Σημαντική απόφαση είναι η εξίσωση των δύο φίλων στο επίπεδο των μισθών και της αναγνώρισης της δουλειάς τους.

Το διάστημα 1982-89, κατά μέσο όρο, η συνολική εξυπηρέτηση του Δ.Χ. κάλυψε το 33,61% των τακτικών εσόδων της ίδιας περιόδου. Μεταξύ το 1975-87 συνολογώθηκαν 18,4 δισ. δολ. εξωτερικών δανείων, εκ των οποίων το 81% διετέθη για την εξυπηρέτηση των δανείων. Η προσφυγή στον εξωτερικό δανεισμό έγινε για έργα συγκοινωνιακής, αγροτικής και αστικής υποδομής. Ένα, το 1982, για την

⁴ <http://el.wikipedia.org>

αποκατάσταση των ζημιών από τους σεισμούς στην Καλαμάτα το 1981 και ένα για την υποστήριξη του ισοζυγίου πληρωμών

Το ΠΑΣΟΚ ανέλαβε την Ελλάδα το 1981⁵ με Δημόσιο Χρέος που αντιστοιχούσε στο 27% του ΑΕΠ, και την παρέδωσε στην Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Μητσοτάκη το έτος 1990 με Δημόσιο Χρέος 80% του ΑΕΠ

Όσο για το δημόσιο χρέος, η Κυβέρνηση Κωνσταντίνου Μητσοτάκη παρέλαβε δημόσιο χρέος που αντιστοιχεί στο 80% του ΑΕΠ, και παρέδωσε δημόσιο χρέος στο 110% του ΑΕΠ.

Από το 1993 διογκώνεται ο δημόσιος τομέας της οικονομίας, για παράδειγμα επανακρατικοποιούνται οι Αστικών Συγκοινωνιών ΕΑΣ Αθηνών, γίνονται μαζικοί διορισμοί στο δημόσιο και διοχετεύονται χρήματα από την ΕΕ σε μη βιώσιμες ή ελλειμματικές δημόσιες ή ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Το 2001 η Ελλάδα μπήκε στην Ευρωζώνη και από το 2004 μέχρι το 2009 επί κυβέρνησης και πάλι της Νέας Δημοκρατίας το δημόσιο χρέος εκτινάχτηκε στο 113,4% του ΑΕΠ. Από το 2000 ως το 2009 η Ελλάδα κατέβαλε στους δανειστές της 300 δισ. ευρώ σε τοκοχρεολύσια και το 2010 χρωστάει πάλι 300 δισ. ευρώ.

1.3 ΤΟΜΕΙΣ

1.3.1. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΗΣ

Ο πρωτογενής τομέας περιλαμβάνει την γεωργία, την κτηνοτροφία, τα δάση και την αλιεία. Ο πρωτογενής τομέας σημείωσε μια χρονική βαθμιαία μείωση στην συνεισφορά του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος και επίσης στην απασχόληση του εργατικού δυναμικού λόγω της εγκατάλειψης της γης και του φαινομένου της μετανάστευσης. Τα 1992 ο πρωτογενής τομέας απασχολούσε περίπου το 25% του εργατικού δυναμικού της Ελλάδος.

Ιδιαίτερα προβλήματα που αντιμετώπισε η ελληνική γεωργία ήταν, η μικρή ιδιοκτησία και ο τεμαχισμός της ιδιοκτησίας των αγροτικών εκτάσεων σε μικρά κτήματα, που δεν ευνοούσε την εντατική εκμετάλλευση, περίπου, το 50% των αγροτικών εκμεταλλεύσεων έχουν έκταση μικρότερη των 20 στρεμμάτων. Το μικρό

⁵ Ιστοσελίδα Capital.gr: Ιστόγραμμα Ελληνικού Χρέους, [1970-2010]

ποσοστό των αρδευομένων εκτάσεων ήταν ένας άλλος ανασταλτικός παράγοντας για την επέκταση του πρωτογενούς τομέα, το 1991 ανερχόταν στο 33% του καλλιεργήσιμου εδάφους. Το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο και τα φτωχά και ορεινά εδάφη ήταν περαιτέρω παράγοντες που εμπόδισαν την εφαρμογή νέων τεχνολογιών και κατά συνέπεια την ανάπτυξη της γεωργικής παραγωγής.

Για την αντιμετώπιση αυτών των εμποδίων εφαρμόστηκε από την δεκαετία του 1950 το σύστημα του αναδασμού, με το οποίο επιχειρήθηκε η αντικατάσταση της πολυτεμαχισμένης γης με ενιαία και συνεχή αγροτικά τεμάχια. Επίσης, στα πλαίσια του αναδασμού έγινε προσπάθεια για την εφαρμογή νέων τεχνολογικών μεθόδων και την εντατική και πιο αποδοτική καλλιέργεια του εδάφους. Όλη αυτή η προσπάθεια συντέλεσε στο να αυξηθεί η γεωργική παραγωγή. Η γεωργική παραγωγή και οι συνθήκες διαβίωσης των απασχολουμένων στον γεωργικό τομέα βελτιώθηκαν σημαντικά από το 1950 μέχρι σήμερα. Παρόλα αυτά, ο γεωργικός τομέας χαρακτηρίζεται από σοβαρές διαρθρωτικές αδυναμίες, όπως για παράδειγμα το μικρό μέγεθος των εκμεταλλεύσεων, τα φτωχά και υποβαθμισμένα εδάφη, την χαμηλή οργάνωση της παραγωγής, την έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και την μικρή αποδοτικότητα.

1.3.2. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΗΣ

Ο δευτερογενής τομέας αποτελείται από τους κλάδους της βιομηχανίας, της ενέργειας, της ύδρευσης, των ορυχείων-λατομείων, των μεταλλευμάτων και της οικοδομής.

Η βιομηχανία υπό την ευρεία έννοια περιλαμβάνει ολόκληρο το δευτερογενή τομέα δηλαδή την μεταποίηση, την ενέργεια, την ύδρευση, τα ορυχεία, τα μεταλλεύματα και τις κατασκευές.

Υπό την στενή έννοια η βιομηχανία περιλαμβάνει την μεταποίηση, τις επιχειρήσεις τροφίμων, ποτού, υφαντικών υλών, χαρτού και χημικών προϊόντων.

Η δημιουργία των διάφορων έργων υποδομής συντέλεσε διαχρονικά στην αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής, στην αύξηση της συνεισφοράς του δευτερογενούς τομέα στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) καθώς επίσης και στην απασχόληση στον συγκεκριμένο τομέα

Η Ελλάδα από γεωργική χώρα που ήταν και η οικονομία της στηριζόταν παλιότερα στον πρωτογενή τομέα άρχισε να μετατοπίζει το κέντρο βάρους στον δευτερογενή τομέα και τους βιομηχανικούς κλάδους παραγωγής. Τις δεκαετίες του 1950 και 1960, εκτός από την πραγματοποίηση των μεγάλων δημοσίων επενδύσεων σε βασικά έργα υποδομής που υποβοήθησαν την ανάπτυξη της ελληνικής βιομηχανίας, έλαβαν μέρος και μεγάλα επενδυτικά προγράμματα σε βιομηχανικούς τομείς, όπως βιομηχανίες χάλυβος, μεταλλευμάτων και ναυπηγείων.

Παρόλο την προσπάθεια των διαφόρων κυβερνήσεων να τονώσουν τις βιομηχανικές επενδύσεις και τους βιομηχανικούς κλάδους μέσα από κίνητρα διάφορων αναπτυξιακών νόμων, εντούτοις διαχρονικά υπήρξε μια μεταστροφή των επενδύσεων και των επενδυτικών σχεδίων από την βαριά βιομηχανία όπως οι χημικές βιομηχανίες προς την ελαφρά μορφή βιομηχανίες όπως την βιομηχανία τροφίμων και ποτών φαινόμενο την περίοδο των δεκαετιών 1980 και 1990. Τα πιο συνηθισμένα κίνητρα που δινόταν μέσω των διάφορων αναπτυξιακών νόμων που περιλάμβαναν διάφορες φοροαπαλλαγές, διευκόλυνση δανείων, επιδοτήσεις ανάλογα συνήθως με το ύψος και την μορφή της επένδυσης, το χρόνο και το είδος της επένδυσης.

Στις δεκαετίες 1980 και 1990 παρατηρήθηκε μια αξιοσημείωτη μείωση στην παραγωγή των μεταλλουργικών και κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων, ενώ σταδιακά επήλθε μια βαθμιαία αποβιομηχάνιση από τους κλάδους βαριάς βιομηχανίας για την ελληνική οικονομία.

Η ελληνική αγορά των 11 εκατομμυρίων καταναλωτών είναι πολύ μικρή για να απορροφήσει τα παραγόμενα προϊόντα των μεγάλων ελληνικών επιχειρήσεων, ενώ ταυτόχρονα τα ελληνικά παραγόμενα προϊόντα δέχονται σκληρό ανταγωνισμό από τα ομοειδή των ξένων χωρών.

Τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετώπισε η ελληνική βιομηχανία σχετίζονται με το μεγάλο αριθμό των μικρών-οικογενειακών επιχειρήσεων, την αλλαγή του προστατευτικού καθεστώτος μετά την τελωνειακή ένωση με την Ευρώπη και με την επέκταση του φιλευθερισμού του εμπορίου και την φανερή αδυναμία των ελληνικών μικρών επιχειρήσεων να ανταγωνιστούν συστηματικά τις μεγάλες ξένες επιχειρήσεις και να καλύψουν μέρος της διεθνούς ζήτησης. Σε αυτά να προστεθούν η έλλειψη τεχνολογικής υποδομής, η έλλειψη της βασικής και εφαρμοσμένης έρευνας και η μη σύνδεση της πανεπιστημιακής έρευνας με την ελληνική βιομηχανία. Τέλος οι περισσότερες μικρές επιχειρήσεις έχουν οριοθετήσει και αποβλέπουν περισσότερο στην εσωτερική αγορά και λιγότερο στην ανάπτυξη των εξαγωγών τους. Οι

επιχειρήσεις αυτές διακρίνονται για την χαμηλή ειδίκευση του προσωπικού τους, την υπέρ συγκέντρωση των βιομηχανιών στα μεγάλα αστικά κέντρα με αποτέλεσμα την εγκατάλειψη της υπαίθρου και τέλος για την έλλειψη βασικών πρώτων υλών και κεφαλαιουχικών προϊόντων τεχνολογικού εξοπλισμού. Αυτή ήταν η βασική αιτία τις περισσότερες φορές για να αυξάνεται υπερβολικά το κόστος παραγωγής των ελληνικών προϊόντων και τελικά να γίνονται τα προϊόντα μη ανταγωνιστικά συγκριτικά με τις ξένες επιχειρήσεις.

Για την επίλυση των προβλημάτων αυτών οι διάφορες κυβερνήσεις εφάρμοσαν την εξυγίανση και την ιδιωτικοποίηση των προβληματικών επιχειρήσεων, την παροχή κινήτρων για την ανανέωση τεχνολογικού εξοπλισμού και την ανάπτυξη της έρευνας, την επιμόρφωση των εργαζομένων και των ανώτατων στελεχών των επιχειρήσεων, την σύνδεση της έρευνας στην βιομηχανία με τα εκπαιδευτικά ιδρύματα με στόχο την αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας. Οι μεγαλύτερες βιομηχανικές επιχειρήσεις, η βαριά βιομηχανία, συμπεριλαμβάνει τους ακόλουθους κλάδους :αλουμινίου, τσιμέντου, χάλυβα, νικελίου, λιπασμάτων, χημικών, πετρελαίου, κατασκευών και ναυπηγείων.

1.3.3. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΗΣ

Ο τριτογενής τομέας περιλαμβάνει το εμπόριο, τις μεταφορές (θαλάσσιες, εναέριες και χερσαίες), τις επικοινωνίες, την δημόσια διοίκηση, τις τράπεζες, τις ασφάλειες, την εκπαίδευση, την υγεία και τις υπόλοιπες υπηρεσίες.

Διαχρονικά στην ελληνική οικονομία παρατηρείται μια αύξηση του τριτογενούς τομέα. Η συνεισφορά του τριτογενούς τομέα στο Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν καθώς επίσης και στην απασχόληση αποδεικνύει την αύξηση του ρόλου του στην στροφή της ελληνικής οικονομίας από τον πρωτογενή τομέα στον δευτερογενή και τελικά στον τριτογενή τομέα. Μεγάλη αύξηση σημείωσε και ο τομέας των τραπεζών και ασφαλειών κυρίως των μεγάλων περιθωρίων κέρδους που παρουσίαζαν

1.4 ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ⁶

Ο ανθρώπινος παράγοντας αποτελεί ένα από τα βασικά στοιχεία για την ανάπτυξη της οικονομίας μιας χώρας. Με τον όρο ανθρώπινος παράγοντας εννοούμε την σύνθεση, την δομή, την διαχρονική εξέλιξη του πληθυσμού, επίσης την διάρθρωση του μορφωτικού επιπέδου, την απασχόληση και την ανεργία του πληθυσμού.

Ένα στοιχείο που επέδρασε αρνητικά στην εξέλιξη των πληθυσμιακών μεγεθών στην Ελλάδα ήταν το φαινόμενο της εξωτερικής μετανάστευσης.

Εξωτερική μετανάστευση ονομάζεται το φαινόμενο της εγκατάστασης του μετανάστη έξω από τα κρατικά όρια της προηγούμενης εγκατάστασης του.

Εσωτερική μετανάστευση ονομάζεται το φαινόμενο της εγκατάστασης του μετανάστη μέσα στα εθνικά όρια της προηγούμενης εγκατάστασης του.

Προσωρινή μετανάστευση έχουμε όταν ο μετανάστης πρόκειται να παραμείνει λιγότερο από ένα έτος στον τόπο της νέας εγκατάστασης

Το μεγάλο ρεύμα της εξωτερικής μετανάστευσης προσδιορίζεται χρονικά την περίοδο των δεκαετιών 1960 και 1970. Τα βασικά αίτια μετανάστευσης ήταν κυρίως οικονομικά, για την ανεύρεση απασχόλησης, καλύτερων συνθηκών και αμοιβών εργασίας, για την βελτίωση της ποιότητας ζωής και των συνθηκών διαβίωσης, την παροχή καλύτερων υπηρεσιών, συνθηκών εκπαίδευσης και πρόνοιας, λόγω της ρευστότητας της πολιτικής κατάστασης που επικρατούσε στην χώρα.

Τα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα από την εξωτερική μετανάστευση ήταν η χώρα να απαλλαγεί από το πλεονάζον εργατικό δυναμικό και παράλληλα οι δείκτες ανεργίας να δείξουν πρόσκαιρα μια μειωτική τάση, καθώς επίσης και να υπάρξει μια μεταβίβαση κεφαλαίων στην αναπτυσσόμενη τότε ελληνική οικονομία με την μορφή εμβασμάτων στις οικογένειες των μεταναστών

Οι οικονομικές συνέπειες ήταν ότι ένα μεγάλο τμήμα του ενεργού ελληνικού πληθυσμού που στην πλειοψηφία του αποτελείτε από άτομα έως 40 ετών αναγκάστηκε να μεταναστεύσει για οικονομικούς και κοινωνικούς λόγους. Η αιμορραγία αυτή των παραγωγικών δυνάμεων θα γίνει πιο φανερή τα επόμενα χρόνια.

⁶ Πανεπιστήμιο Μακεδονίας ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ, ΜΕ ΘΕΜΑ:
«δημόσιο χρέος και εθνικές εκλογές : η περίπτωση της Ελλάδας»

Στις κοινωνικές συνέπειες της μετανάστευσης συγκαταλέγονται η εγκατάλειψη της γης και της υπαίθρου, καθώς και η αλλοτρίωση των κοινωνικών τάξεων των μεταναστών. Τέλος υπάρχουν οι δημογραφικές συνέπειες που μετέβαλαν την δομή του πληθυσμού της χώρας από άποψη φύλλου και ηλικίας με αρνητικές συνέπειες για την ανανέωση και την αύξηση του ενεργού πληθυσμού της χώρας.

Παράλληλα με την εξωτερική μετανάστευση υπήρξε έντονο και το φαινόμενο της εσωτερικής μετανάστευσης που οδήγησε στην αστικοποίηση και την ερήμωση της υπαίθρου.

Και σήμερα λόγω της οικονομικής κρίσης και της δυσκολίας ανεύρεσης εργασίας από τους νέους, πολλοί είναι αυτοί που σκέφτονται να μεταναστεύσουν σε άλλη χώρα όπως στην Κύπρο, στις ΗΠΑ, στην Μ. Βρετανία και την Γαλλία για να βρουν δουλειά και ένα καλύτερο μέλλον από αυτό που έχουν στην Ελλάδα.

Νέοι με πτυχία, μεταπτυχιακά και διδακτορικά δυσκολεύονται να βρουν εργασία, κι αν βρουν οι απολαβές τους είναι πολύ μικρότερες από αυτές που θα έπρεπε να παίρνουν σύμφωνα με τα προσόντα τους.

Η αγορά εργασίας σήμερα ζητά εξειδικευμένο προσωπικό που θα εργάζεται με τις χαμηλότερες νόμιμες απολαβές.

1.5 ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΧΡΕΟΚΟΠΙΑ

1.5.1. ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ ΚΑΙ ΤΙ ΚΟΣΤΙΖΕΙ ΜΙΑ ΧΡΕΟΚΟΠΙΑ⁷

Η χρεοκοπία μίας χώρας συνιστά αδυναμία αποπληρωμής των δανειακών της υποχρεώσεων εντός των χρονικών ορίων τα οποία προβλέπουν οι συμφωνίες δανεισμού. Η αποφυγή της χρεοκοπίας, δηλαδή η διατηρησιμότητα του χρέους μίας χρεωμένης χώρας, προϋποθέτει να είναι εφικτή η ακολουθία των πρωτογενών πλεονασμάτων η οποία απαιτείται για να διατηρηθεί το συνολικό χρέος σταθερό ως ποσοστό του ΑΕΠ. Ακολούθως, αθέτηση πληρωμών (insolvency) μπορεί να

⁷ <http://www.eurobank.gr/research>, Μαλλιαρόπουλος Δημήτρης και Αναστασάτος Τάσος, Τόμος V, Τεύχος 9, Φεβρουάριος 2010, «Η Δυναμική του Ελληνικού Δημόσιου Χρέους»

πυροδοτηθεί από κάθε γεγονός το οποίο καθιστά την πληρωμή των τοκοχρεωλυσιών δυσκολότερη. Τέτοια γεγονότα περιλαμβάνουν μία χρηματοπιστωτική κρίση (μεγάλες εκδόσεις χρέους για την στήριξη του χρηματοπιστωτικού τομέα), διαταραχή στους όρους εμπορίου, υποτίμηση (αύξηση κόστους πληρωμών σε συνάλλαγμα) αλλά και μία μείωση του ΑΕΠ. Προβλήματα ρευστότητας μπορούν να προκύψουν λόγω πανικών, ακόμα και αν η χρηματοδότηση είναι διατηρήσιμη. Επομένως πολλαπλά σημεία ισορροπίας είναι δυνατά. Απόσυρση χρηματοδότησης μπορεί να προκαλέσει οτιδήποτε προκαλεί έλλειψη αξιοπιστίας: κρίση εμπιστοσύνης, πολιτικές κρίσεις ή ακόμα και ο φόβος ότι η οικονομία κινείται προς ένα δυσμενές σημείο ισορροπίας. Τέλος, κάποιες χώρες μπορεί απλά να είναι απρόθυμες να πληρώσουν αν δεν τις ενδιαφέρει η ολοκλήρωση στις διεθνείς χρηματοπιστωτικές αγορές ή πιστεύουν ότι το κόστος της χρεοκοπίας υπερκαλύπτεται από την απελευθέρωση πόρων για άλλες εσωτερικές προτεραιότητες.

Η διεθνής εμπειρία υποδεικνύει ότι οι χρεοκοπίες έχουν μία τυπική συμπτωματολογία. Πριν τη χρεοκοπία, οι χώρες παρουσιάζουν απώλεια συναλλαγματικών διαθεσίμων, υποτίμηση της συναλλαγματικής ισοτιμίας, συρρίκνωση του χρηματοπιστωτικού τομέα, ύφεση, δημοσιονομικά και εξωτερικά ελλείμματα. Κατά την κρίση, η υποτίμηση γίνεται ραγδαία, παρουσιάζονται τραπεζικοί πανικοί (μείωση των καταθέσεων, φυγή κεφαλαίων στο εξωτερικό) και καταρρεύσεις κάποιων εγχωρίων πιστωτικών ιδρυμάτων. Η νομισματική προσφορά επιταχύνεται, με επιπτώσεις στον πληθωρισμό. Οι υπόλοιποι δείκτες ωστόσο έχουν αρχίσει ήδη να βελτιώνονται. Αυτές οι τάσεις εμπεδώνονται μετά την κήρυξη χρεοστασίου: ο κίνδυνος μιας χώρας επιστρέφει σε πιο φυσιολογικά επίπεδα, το δημόσιο έλλειμμα μειώνεται, και το εξωτερικό ισοζύγιο βελτιώνεται, συνεπεία της υποτίμησης, η ισοτιμία σταθεροποιείται και οι καταθέσεις και τα διαθέσιμα επιστρέφουν. Το ΑΕΠ ανακάμπτει ταχέως αλλά αυτό δεν οφείλεται τόσο στην ανακούφιση από το χρέος όσο στη βελτίωση της ποιότητας των μακροοικονομικών πολιτικών από την εφαρμογή των προγραμμάτων που συνοδεύουν την χρεοκοπία. Η πιθανή κατάρρευση ή ο τραυματισμός του χρηματοπιστωτικού τομέα επιφέρει πιο μακροχρόνια κόστη για την οικονομική ανάπτυξη. Η ανάκτηση πρόσβασης σε χρηματοδότηση επιβοηθείται από την συμμετοχή των διεθνών οργανισμών. Χωρίς αυτή, τα κόστη φήμης και αξιοπιστίας από την χρεοκοπία υπεραντισταθμίζουν τα χρηματικά οφέλη.

Οι χρεοκοπίες οδηγούν σε διαπραγματεύσεις με παράλληλο περιορισμό της πρόσβασης στις αγορές κεφαλαίων και, ακολούθως, σε παρατεταμένες περιόδους αυξημένου κόστους δανεισμού όταν αυτός επανεκκινήσει.

Μία χώρα η οποία αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας ή αξιοπιστίας μπορεί να επιλέξει να αθετήσει συγκεκριμένες υποχρεώσεις ώστε να ανακουφιστεί σε μια δύσκολη στιγμή αυξημένων χρηματοδοτικών αναγκών. Τα τελευταία έτη, τα περιστατικά χρεοκοπίας ή χρονικής αναδιάρθρωσης πληρωμών χαρακτηρίζονται από σύντομες διαπραγματεύσεις.

Οι αναδιρθώσεις συνήθως θέτουν ως προτεραιότητα το χρέος προς διεθνείς οργανισμούς και πιστωτές. Χώρες με προβλήματα φερεγγυότητας ή απρόθυμες να πληρώσουν, μπορεί να επιλέξουν γενική παύση πληρωμών. Η αναδιάρθρωση συνήθως παίρνει τη μορφή ενός swap⁸ ⁹ ομολόγων, όπου το παλαιό χρέος ανταλλάσσεται με νέο. Τα χαρακτηριστικά των νέων χρηματοοικονομικών εργαλείων σχετίζονται με τους σκοπούς της αναδιάρθρωσης. Τέτοιοι σκοποί είναι :

- η δημιουργία ενός νέου προφίλ πληρωμών για την αποφυγή βραχυχρόνιων χρηματοδοτικών αναγκών,
- η μείωση του βάρους των χρεών και
- η αποφυγή της πιθανότητας κάποιοι πιστωτές να μην συμμετάσχουν στη νέα συμφωνία και να προσφύγουν στα δικαστήρια κατά τη διαδικασία αναδιάρθρωσης.

Η λύση αυτών των προβλημάτων αυξάνει τις πιθανότητες επανέναρξης του εθελούσιου δανεισμού.

Συνοψίζοντας, η απαρίθμηση και μόνο των συμπτωμάτων της χρεοκοπίας θα έπρεπε να είναι επαρκής αιτιολόγηση του γιατί δεν αποτελεί προτιμητέα επιλογή πολιτικής, ανεξαρτήτως του κόστους της εναλλακτικής πολιτικής. Για μια ανεπτυγμένη χώρα σαν την Ελλάδα, τα κόστη φήμης και αξιοπιστίας από την χρεοκοπία είναι πιο επώδυνα σε σχέση με μία αναπτυσσόμενη χώρα και θα προέκυπταν ακόμα και από αυτή την ίδια την προσφυγή στο ΔΝΤ. Η συμμετοχή της Ελλάδας στη ζώνη του κοινού νομίσματος αυξάνει ακόμα περισσότερο το κόστος μίας πιθανής χρεοκοπίας. Καταρχήν, δυσχεραίνει την παροχή βοήθειας ακόμα και μετά την κήρυξη χρεοκοπίας λόγω της ανάγκης μετριασμού του κινδύνου μετάδοσης και του ηθικού κινδύνου.

⁸ Είναι οι μηχανισμοί που συνδέουν την αγορά ξένου συναλλάγματος με την διεθνή αγορά. Είναι η πράξη, κατά την οποία ταυτόχρονα πωλείται και αγοράζεται ένα νόμισμα έναντι ενός άλλου, αλλά οι ημερομηνίες παράδοσης για την αγορά και πώληση είναι διαφορετικές

⁹ Πηγή: Ιωάννης Κ. Χρηστίδης (2006), Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Εκδόσεις ΔΚ, σελ. 85

Περαιτέρω, η σταθερότητα του νομίσματος καθιστά πιθανότερο η βοήθεια να μετατραπεί σε φυγή κεφαλαίων, φαινόμενο που μερικώς παρατηρήθηκε ήδη τις προηγούμενες εβδομάδες, με την προσδοκία και μόνο δυσκολιών. Η επιλεκτική άρνηση πληρωμών (πχ. για εργαλεία που δεν έχουν πληρωμές τα προσεχή έτη) είναι επίσης πρακτικά ανέφικτη, πέραν του τεράστιου κόστους φήμης, και για λόγους δημιουργίας πανικού που θα εκτόξευε το κόστος χρηματοδότησης.

1.5.2. ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΧΡΕΟΚΟΠΙΕΣ

Λόγος πολύς περί χρεοκοπίας της χώρας τις τελευταίες εβδομάδες¹⁰. Κι ενώ τα παραδείγματα των χρεοκοπιών κρατών είναι αρκετά (η ισχυρή Γερμανία πτώχευσε δύο φορές, στο μεσοπόλεμο και μεταπολεμικά, το ίδιο και η Μ. Βρετανία το 1945-6, η Ρωσία και η Αργεντινή πιο πρόσφατα), η Ελλάδα είναι εξαιρετικός «πελάτης», καθώς έχει δει το φάσμα της χρεοκοπίας να πραγματοποιείται τέσσερις φορές στο παρελθόν.

Πρώτη φορά το 1827, όταν το ελληνικό κράτος δεν υπήρχε ακόμη (επίσημως): Ο απελευθερωτικός αγώνας του 1821 υπήρξε μια μοναδική ευκαιρία για τις αγγλικές τράπεζες. Ενώ δάνεισαν τους επαναστάτες με ονομαστικά δάνεια συνολικού ύψους 2.8 εκατ. λιρών της εποχής, τελικά μόνο το 20% του ποσού έφτασε στον σκοπό του. Έτσι η πρώτη πτώχευση έρχεται νωρίτερα και από τη δημιουργία του ελληνικού κράτους καθώς το 1827 δηλώνεται αδυναμία εξυπηρέτησης των δανείων αφού δεν είχαν καν εισπραχθεί.

Βέβαια, σύμφωνα με τους ιστορικούς, η πτώχευση μπορεί να μας βγήκε και σε καλό, καθώς ίσως συνδέεται ακόμη και με τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου που έγινε την ίδια χρονιά έπειτα από μυστική συμφωνία των Μεγάλων Δυνάμεων, που έτσι διέσωσαν την ελληνική επανάσταση οδηγώντας τελικά στη δημιουργία κράτους, από το οποίο και θα μπορούσαν κάποτε να εισπράξουν.

Μόλις το ελληνικό κράτος συστάθηκε και επίσημα, οι πιστωτές έσπευσαν να εισπράξουν: Εισέπραξαν μάλιστα τόσο πολύ που το 1843 οδήγησαν στη δεύτερη πτώχευση. Αφού το Λονδίνο και το Παρίσι πρώτα αρνήθηκαν να δανείσουν τον Ιωάννη Καποδίστρια, ο οποίος για να κάνει το κράτος να λειτουργήσει έβαλε χρήματα από την προσωπική του περιουσία και εξέδωσε τα πρώτα ακάλυπτα

¹⁰ <http://forza-grecia.pblogs.gr>

ελληνικά χαρτονομίσματα, στη συνέχεια δάνεισαν τον Όθωνα με 60 εκατ. φράγκα, από τα οποία τα 33 εκατ. πήγαν αμέσως για την αποπληρωμή των «Δανείων της ανεξαρτησίας». Επίσης δόθηκαν 12,5 εκατομμύρια για την εξαγοράν από μέρους της Τουρκίας των επαρχιών Αττικής, Ευβοίας και μέρους της Φθιώτιδος και 7,5 εκατομμύρια διά την συντήρηση των βαυαρικών στρατευμάτων». Οι Μεγάλες Δυνάμεις άλλαζαν σταδιακά τον χάρτη, η Ελλάδα αγόραζε, η Οθωμανική Αυτοκρατορία πουλούσε και οι διεθνείς τραπεζίτες ήταν ευτυχείς...

Ο Τρικούπης και το «δυστυχώς επτωχέυσαμεν»

Στη συνέχεια, και για μεγάλο διάστημα επικράτησε ο εσωτερικός δανεισμός και ο εξωτερικός υποχώρησε αισθητά, μέχρι που από το 1879 ξεκινά μια δωδεκαετία ραγδαίας αύξησής του που οδήγησε τη χώρα στα 1893 να χρωστά στο εξωτερικό 585,4 εκατ. φράγκα και να πτωχεύει για τρίτη φορά διά στόματος (αλλά όχι εξαιτίας του) Χαριλάου Τρικούπη. Τη χρονιά εκείνη ο Χαρ. Τρικούπης, εξαιτίας της άσχημης οικονομικής κατάστασης, αποτέλεσμα του αναγκάστηκε να πει στη Βουλή σαν πρωθυπουργός τη φράση "κύριοι, δυστυχώς, επτωχέυσαμεν", που έμεινε ιστορική.

Η τρίτη αυτή πτώχευση της Ελλάδας σήμανε κλονισμό της δραχμής και ολοκληρωτικό μαρασμό της ελληνικής οικονομίας. Η κήρυξη της Ελλάδας σε πτώχευση έγινε με αφορμή τη βίαιη ανθελληνική εκστρατεία στο εξωτερικό, αλλά και για την επιβολή δυσβάσταχτων βαρών στις λαϊκές μάζες.

Η ιστορία λέει επίσης ότι ο Τρικούπης έσπευσε στην Ευρώπη και ζήτησε δάνεια για την οικονομική στήριξη της υπερχρεωμένης ελληνικής οικονομίας. Οι κυβερνήτες και οι τραπεζίτες της Ευρώπης, παίζοντας καλά το παιχνίδι στη σκακιέρα του εμπορικού και πολιτικού μοιράσματος του κόσμου, αρνήθηκαν τη χορήγηση νέου δανείου - και φυσικά τη στήριξη που αναζήτησε σ' αυτούς ο Τρικούπης. Έτσι, ο τελευταίος έχασε στις εκλογές του Απρίλη του 1895, αποσύρθηκε από την πολιτική και πέθανε ένα χρόνο αργότερα (το 1896) στη Ριβιέρα της Γαλλίας.

Τα αποτελέσματα ήταν ολέθρια: Μετά το θάνατο του Χ. Τρικούπη ακολούθησε ο καταστροφικός ελληνο-τουρκικός πόλεμος του 1897. Η ειρήνη κοστίζει στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων, και 4 εκατ. λίρες ως πολεμικές αποζημιώσεις. Η κατάληξη αυτού του πολέμου ήταν η επιβολή του Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου (ΔΟΕ), από τους ξένους και ντόπιους πιστωτές της Ελλάδας, τους λεγόμενους "ομολογιούχους".

Τον Μάρτιο του 1910 συνάπτονται νέα δάνεια για νέα έργα. Ο νόμος περί «Διεθνούς Οικονομικού Ελέγχου» που τηρείται ευλαβικά επί δύο δεκαετίες παραβιάζεται για πρώτη φορά το 1920 με την έκδοση 600 εκατ. δρχ. που ακολουθούνται από άλλα 500 εκατ. το 1921 και από ακόμη 550 εκατ. το 1922- ήταν όλα για τις ανάγκες του πολέμου. Παρά την ήττα όμως στη Μικρά Ασία, η πτώχευση έχει αποφευχθεί με το Α΄ Αναγκαστικό Δάνειο που επιβάλλεται από τον υπουργό Οικονομικών Π. Πρωτοπαπαδάκη, ο οποίος κόβει στη μέση τα χαρτονομίσματα, κρατά το ένα μέρος στην κυκλοφορία και ανταλλάσσει το άλλο με τίτλους εσωτερικού δανείου (κάπως έτσι σώζει την Ελλάδα από μια άλλη επικείμενη πτώχευση στη δεκαετία του 1950 και ο Σπύρος Μαρκεζίνης με το «κόψιμο των τριών μηδενικών» και την εισαγωγή της «νέας» δραχμής της σταθεροποίησης). Στην αποφυγή της πτώχευσης το '22 συμβάλλει και το δάνειο υπό την αιγίδα της Κοινωνίας των Εθνών για τους πρόσφυγες.

Μπορεί η ήττα του '22 να μη φέρνει πτώχευση, αλλά οι ανάγκες αναδιοργάνωσης του στρατού και περίθαλψης των προσφύγων οδηγούν σε νέο υπερβολικό εξωτερικό δανεισμό καθώς στην Ελλάδα κεφάλαια δεν υπάρχουν. Τελικά, τον Μάρτιο του 1931, λίγο πριν από την τελευταία πτώχευση του 1932, σύμφωνα με την εισηγητική έκθεση προϋπολογισμού του υπουργού Οικονομικών καθηγητή Βερβαρέσσου, η Ελλάδα χρωστάει στο εξωτερικό 2,868,1 εκατ. χρυσά φράγκα. Η πτώχευση είναι και πάλι μοιραία...Ο τελικός διακανονισμός όλων των προπολεμικών χρεών της Ελλάδας έγινε από τον Σπύρο Μαρκεζίνη στα 1952-53. Η πρωτοφανής ανάπτυξη και η αυστηρή συγκράτηση δαπανών τη δεκαετία 1955-1965 συμμαζέψαν οριστικά τα δημόσια οικονομικά και οι τελικές πληρωμές εκείνων των δανείων ολοκληρώθηκαν μόλις το 1967. Από το 1980 και μετά το χρέος άρχισε και πάλι να αυξάνει, για να φτάσει αισίως στα τέλη του 2009 τα 254 δις. ευρώ ή το 112% του ΑΕΠ της χώρας.

Έτος	Αιτιολογία	Ρύθμιση
1827	Αδυναμία καταβολής των τοκοχρεολυσίων δύο δανείων από την Αγγλία ονομαστικής αξίας £2.800.000.	Μάχη του Ναβαρίνου! (δημιουργία κρατικής οντότητας με δυνατότητα καταλογισμού)
1843	Διακοπή εξόφλησης των δόσεων κοινοπρακτικού δανείου αξίας 60.000.000 γαλλικών φράγκων (προς αποπληρωμή των «Δανείων της ανεξαρτησίας», εξαγορά από την Τουρκία των επαρχιών Αττικής, Ευβοίας και μέρους της Φθιώτιδος και την συντήρηση των βαυαρικών στρατών)	Διακοπή των πιστωτικών γραμμών από το εξωτερικό, στροφή στον εσωτερικό δανεισμό για τη χρηματοδότηση του χρέους
1893	Αδυναμία εξυπηρέτησης δανείων συνολικής αξίας 585,4 εκατ. χρυσών φράγκων (προς εξυπηρέτηση παλαιών δανείων, ανάπτυξη υποδομών, εξαγορές και άλλων επαρχιών στη Θεσσαλία, χρηματοδότηση του «Κρητικού ζητήματος» και προμήθειες πολεμικού υλικού	Υπαγωγή το 1897 στον Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο, είσπραξη για λογαριασμό των δανειστών φόρων σε είδη μονοπωλίου (αλάτι, σπίρτα, πετρέλαιο), λήψη νέου δανείου 150 εκατ. φράγκων το 1898. Άρση ΔΟΕ το 1978.
1932	Κερδοσκοπικές επιθέσεις στη δραχμή μετά την κατάρρευση του κανόνα του χρυσού, απώλεια συναλλαγματικών διαθεσίμων \$3,6 εκατ, κήρυξη στάσης πληρωμών (συνολική αξία συσσωρευμένων δανείων 2,868,1 εκατ. χρυσά φράγκα)	Τελικός διακανονισμός όλων των προπολεμικών χρεών της Ελλάδας από τον Σπύρο Μαρκεζίνη στα 1952-53. Τελικές πληρωμές εκείνων των δανείων ολοκληρώθηκαν το 1967.

1.5.3. ΟΜΟΙΟΤΗΤΕΣ-ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΤΟΤΕ ΜΕ ΤΩΡΑ

Όλη αυτή η ιστορική αναδρομή γίνεται για συγκεκριμένο λόγο: Υπάρχουν συγκεκριμένες ομοιότητες μεταξύ του τότε και του σήμερα, αν και η Ελλάδα του 2011 δεν έχει μεγάλη σχέση με αυτή του 1890 ή του 1930.

Καταρχήν, το υψηλό δημόσιο χρέος ήταν και παραμένει η κύρια αιτία που η χώρα αδυνατεί να σηκώσει κεφάλι. Επίσης, ο ρόλος των ξένων δεν πρέπει να υπερεκτιμάται. Δεν είναι ούτε τιμωροί, ούτε φίλοι της Ελλάδας. Έχουν συμφέροντα τα οποία φροντίζουν να (εξ)υπηρετούν υπό οποιεσδήποτε συνθήκες, χωρίς αυτό να αποκλείει κερδοσκοπικές επιθέσεις από συγκεκριμένα κέντρα που άλλοτε κέρδιζαν μεγαλύτερα επιτόκια, ή ελληνική γη με υποθήκη και σήμερα, με την παγκοσμιοποίηση των αγορών υψηλότερα spread και υπεραξίες από το σορτάρισμα σε μετοχές και ομόλογα.

Η κύρια διαφορά- που έχει καταλυτική σημασία- είναι ότι η Ελλάδα ανήκει πλέον στη ζώνη του ευρώ και είναι αδιανόητη η χρεοκοπία, εφόσον δεν επιστρέψουμε στο

εθνικό νόμισμα. Επίσης, ότι και να λένε οι ευρωπαίοι σύμμαχοί μας, μια ενδεχόμενη χρεοκοπία της Ελλάδας θα πυροδοτήσει ντόμινο στην Ευρωζώνη, καθώς υπάρχουν κι άλλες χώρες που βρίσκονται κοντά στο σημείο μηδέν (οι γνωστές ΡΙΙGS-Πορτογαλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ελλάδα, Ισπανία). Άρα, αν υποθέσουμε ότι όλα πάνε στραβά, μια βοήθεια της τελευταίας στιγμής δεν μπορεί να αποκλειστεί.

Τα συμπεράσματα από τη σύγκριση αυτή είναι απλά: Όταν η δημοσιονομική πολιτική που ακολουθείται είναι άσωτη και χωρίς μέτρο, οι επιπτώσεις στην πορεία της οικονομίας είναι άμεσες. Δεν είναι τυχαίο ότι όταν ακολουθήθηκε σωστή δημοσιονομική πολιτική της 10ετίας 1955-1965, και η πολιτική ηγεσία της περιόδου εκμεταλλευόμενη τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της εποχής, μείωσε το έλλειμμα, η οικονομία της χώρας ορθοπόδησε. Το παιχνίδι όμως άρχισε να χάνεται όταν για πρώτη φορά, η πρώτη κυβέρνηση Καραμανλή, μετά τη μεταπολίτευση υιοθέτησε την πρακτική των ελλειμματικών προϋπολογισμών. Τη δεκαετία του 1980, με την έλευση των Σοσιαλιστών, η ανάγκη εκσυγχρονισμού της χώρας σε συνδυασμό με σπάταλες πολιτικές κοινωνικών παροχών, το δημόσιο χρέος άρχισε πάλι να διογκώνεται. Φυσικά, όταν το χρήμα είναι εύκολο, λόγω δανεισμού, ανθίζουν οι σπατάλες.

Συμπέρασμα: *Η χρεοκοπία μιας χώρας έχει άμεση σχέση με τις οικονομικές στρατηγικές επιλογές της εκάστοτε κυβέρνησης, ωστόσο έχει να κάνει και με την αξιοπιστία της απέναντι στους πιστωτές της, δηλαδή αν τηρεί τις δεσμεύσεις που έχει αναλάβει όταν δανείστηκε. Η οικονομική χρεοκοπία λοιπόν δεν είναι τίποτα άλλο, παρά αποτέλεσμα της πολιτικής χρεοκοπίας των κυβερνήσεων της χώρας από τη μεταπολίτευση μέχρι σήμερα. Σήμερα, λοιπόν, που όλοι μιλούν για επιστροφή του εφιάλτη, η ανάγκη για ισχυρή και τολμηρή ηγεσία που θα αναδιαρθρώσει τα δημόσια οικονομικά είναι περισσότερο επίκαιρη και αναγκαία από ποτέ.*

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. ΤΟΜΕΙΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

2.1 ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ – ΕΞΑΓΩΓΕΣ

Εξαγωγές

Οι εξαγωγές¹¹ αποτελούν το τμήμα εκείνο του εθνικού προϊόντος, το οποίο εξάγεται σε άλλες χώρες. Επομένως, δημιουργούν εισόδημα για τους απασχολούμενους στην παραγωγική διαδικασία και άρα εισροή στο εισοδηματικό κύκλωμα. Το αποτέλεσμα λοιπόν της μεταβολής του ύψους των εξαγωγών σημαίνει αύξηση του εισοδήματος. Αύξηση των εξαγωγών σημαίνει αύξηση του εισοδήματος. Το αντίθετο συμβαίνει με την μείωση των εξαγωγών. Οι εξαγωγές εξαρτώνται από το εισόδημα των άλλων χωρών, αλλά και τις τιμές που επικρατούν στη χώρα εισαγωγής και στη χώρα εξαγωγής.

Εισαγωγές

Αντίθετα με τις εξαγωγές που δημιουργούν εισόδημα, οι εισαγωγές αποτελούν διαρροή από την συνολική δαπάνη και δημιουργούν εισόδημα για τις χώρες, από τις οποίες προέρχονται τα εισαγόμενα προϊόντα. Οι εισαγωγές εξαρτώνται από το ύψος του εισοδήματος, αλλά και από τις τιμές των αγαθών αυτών στη χώρα εισαγωγής αλλά και εξαγωγής.

Με απλά λόγια όταν το νόμισμά μας διολισθαίνει σε σχέση με τα ξένα νομίσματα τα εισαγόμενα προϊόντα ακριβαίνουν και η ζήτησή τους όπως είναι λογικό μειώνεται, αντίστοιχα τα εγχώρια προϊόντα γίνονται περισσότερο ανταγωνιστικά.

Τα πρώτα χρόνια εφαρμογής του συστήματος των κυμαινόμενων συναλλαγματικών ισοτιμιών 1973 -1979 η εξαγωγική δραστηριότητα στην Ελλάδα αυξανόταν σε ρυθμούς ταχύτετους από ότι στη περίοδο 1962-1972 που ίσχυαν οι σταθερές

¹¹ Πηγή: Ιωάννης Κ. Χρηστίδης (2006), Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Εκδόσεις ΔΚ, σελ. 124

ισοτιμίες. Αντίθετα, στις βιομηχανικές χώρες ο ρυθμός αύξησης παρουσιάζει διαρκή επιβράδυνση από 9% την περίοδο 1962-1972 και υποχωρεί στο 1,8% την τριετία 1980 -1983.

Η εξαγωγική δραστηριότητα στην Ελλάδα παρουσιάζει έντονες διακυμάνσεις την περίοδο 1973 -1983. Στο χρονικό διάστημα αυτό ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής των εξαγωγών σε αξία και όγκο 25,9% και 16% αντίστοιχα. Το εμπορικό ισοζύγιο το 1981 παρουσίασε το υψηλότερο ποσοστό ελλείμματος μεταπολεμικά φτάνοντας το 19% του ΑΕΠ. Οι εξαγωγές είναι πάντα στην Ελλάδα κατά πολύ λιγότερες από τις εισαγωγές, παρά την συνεχή διολίσθηση της δραχμής και τις δύο υποτιμήσεις το 1983 και το 1985. Οι εισαγωγές αυξάνονται αφού αυξάνεται η ζήτηση για προϊόντα υψηλής τεχνολογίας που δεν παράγονται στην χώρα μας. Οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν μπόρεσαν να μειώσουν το κόστος εργασίας και να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους με αποτέλεσμα οι εισαγωγές να αυξάνονται σε μεγαλύτερο βαθμό από τις εξαγωγές.

Οι άδηλοι πόροι προέρχονται κυρίως από τον τουρισμό, τα ναυτιλιακά και τα μεταναστευτικά εμβάσματα. Παρότι υπάρχει μια διαχρονική αύξηση του τουρισμού, τα μεταναστευτικά και ναυτιλιακά εμβάσματα έχουν μια φθίνουσα πορεία που προέρχεται από την αύξηση των ελληνικών εμπορικών πλοίων που αλλάζουν σημαία, καθώς επίσης από την μείωση των Ελλήνων μεταναστών στο εξωτερικό.

Οι εισπράξεις των άδηλων πόρων προέρχονται από το τουριστικό συνάλλαγμα που εισρέει στην Ελλάδα, την εμπορική ναυτιλία, τα μεταναστευτικά εμβάσματα, τις λοιπές υπηρεσίες και τις μεταβιβάσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση .

Ενώ, οι άδηλες πληρωμές έρχονται κυρίως από το τουριστικό συνάλλαγμα που διαρρέει στην Ελλάδα προς τις άλλες χώρες, τις μεταφορές, τις υπηρεσίες του δημοσίου και τις λοιπές υπηρεσίες.

Το ισοζύγιο των άδηλων συναλλαγών δείχνει μια μειωτική τάση από το 1982 -1986 και μετά μια διαδοχική αύξηση μέχρι το 1991.

2.2 ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ:

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ο όρος *οικονομική ανάπτυξη* είναι η διαδικασία με την οποία το πραγματικό κατά κεφαλή εισόδημα, είτε το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας αυξάνεται κατά την διάρκεια μιας μακρόχρονης περιόδου.

Συνήθως σαν δείκτης της οικονομικής ανάπτυξης χρησιμοποιείται είτε το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν είτε το κατά κεφαλή εισόδημα ή το εθνικό εισόδημα ή το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας.

Ένα από τα γνωρίσματα των αναπτυγμένων χωρών είναι ότι έχουν αναπτύξει και βασίζονται περισσότερο στο δευτερογενή και τριτογενή τομέα, δηλαδή στην βιομηχανία και στους τομείς των υπηρεσιών, ενώ αντίθετα οι αναπτυσσόμενες χώρες και οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες βασίζονται περισσότερο στον πρωτογενή τομέα, ιδιαίτερα στην γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία και λιγότερο στην βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Οι ανισότητες μεταξύ των αναπτυγμένων χωρών και των λιγότερων ανεπτυγμένων χωρών είναι έντονες και συνεχώς το χάσμα τείνει να μεγεθύνεται. Γενικά οι ανεπτυγμένες χώρες διαθέτουν μεγαλύτερα ποσοστά από το εθνικό τους προϊόν για τις ακαθάριστες επενδύσεις, την ιδιωτική και συνολική κατανάλωση από ότι συγκριτικά οι αναπτυσσόμενες και λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.

Η οικονομική ανάπτυξη συνεπάγεται αρκετές μεταβολές στην οικονομική και κοινωνική δομή μιας χώρας.

Το πλαίσιο της Κοινωνικής Πολιτικής και Κοινωνικής Ευημερίας :

ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑ
Μακροοικονομική Διοίκηση : Δημοσιονομική, Νομισματική, Συναλλαγματικές ισοτιμίες και Εμπορική Πολιτική, Μισθοί και Πολιτική τιμών	Κοινωνικές Υπηρεσίες: Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, Σύστημα δημόσιας υγείας, Προσωπικές κοινωνικές υπηρεσίες
Ενεργή Πολιτική Αγοράς και Ανάπτυξης Ανθρώπινου Δυναμικού: Υπηρεσίες αγοράς εργασίας, Περιφερειακή πολιτική, Τριτοβάθμια	Κοινωνικές Μεταβιβάσεις: Κοινωνική ασφάλιση, Φορολογικές δαπάνες, Κοινωνική βοήθεια

εκπαίδευση, Δια βίου κατάρτιση και εργασιακή εμπειρία	
Βιομηχανικές Σχέσεις: Συνολική διαπραγμάτευση, Βιομηχανική δημοκρατία, Κοινωνικός διάλογος	Οικογενειακές Πολιτικές: Προσχολική εκπαίδευση και υπηρεσίες, Οικογενειακά επιδόματα
Συνθήκες και όροι Απασχόλησης: Υγεία και ασφάλεια στην εργασία, ελάχιστος μισθός και εργασιακά δικαιώματα, Ώρες εργασίας	
Οικονομική Διάκριση και Κοινωνικός Αποκλεισμός: Πολιτική κατά των διακρίσεων και πολιτική ίσων ευκαιριών, Τυπικό θεσμικό πλαίσιο ανάπτυξης και απασχόλησης και προγράμματα κοινωνικής δραστηριοποίησης	

Σαν απαραίτητοι συντελεστές για την ανάπτυξη μιας χώρας θεωρούνται οι φυσικοί πόροι, οι πρώτες ύλες, ο ανθρώπινος παράγοντας, η ύπαρξη κεφαλαιουχικών και τεχνολογικών αγαθών και τέλος το μέγεθος της αγοράς που καθορίζει την ζήτηση και την παραγωγή αγαθών.

Ο οικονομικός και κοινωνικός προγραμματισμός στοχεύει στον καθορισμό της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής της χώρας. Κύριος στόχος του οικονομικού είτε του κοινωνικού προγραμματισμού είναι η υποστήριξη και προώθηση της αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας. Τα αναπτυξιακά προγράμματα βάσει του οικονομικού προγραμματισμού διακρίνονται ανάλογα με τον χρονικό ορίζοντα σε :

- Βραχυπρόθεσμα (1-2 ετών)
- Μεσοπρόθεσμα (5 ετών)
- Μακροπρόθεσμα (10 ετών και άνω)

2.3 ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

2.3.1. ΙΣΤΟΡΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η εξέλιξη του δημοσίου χρέους στην περίοδο 1980-2004 υπήρξε η δυσμενέστερη από όλα τα άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφού το ελληνικό χρέος πενταπλασιάστηκε. Το δημόσιο χρέος της Ελλάδας το 1980 χρέος αντιπροσώπευε μόλις το 22,9% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ), για να κινηθεί έντονα ανοδικά στη συνέχεια με ταχείς ρυθμούς ανά συγκεκριμένες περιόδους. Στο τέλος του 1981 το ύψος του χρέους ήταν στο 27,1%. Ακολούθησε η πολιτική αθρών παροχών από την πρώτη κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, οι οποίες δεν γινόταν με δανεικά, όπως αποδεικνύει η πορεία του χρέους.

Σε ένα χρόνο το δημόσιο χρέος έφτασε στο 30,6% του ΑΕΠ, το 1983 εκτινάχτηκε στο 35,1%, το 2004 στο 41,9% του ΑΕΠ και το 1985 στο 49% του ΑΕΠ.

Μετά τις εκλογές του Ιουνίου 2005 ακολούθησε το «σταθεροποιητικό πρόγραμμα» που είχε εκπονήσει ο τότε υπουργός Οικονομίας Κώστας Σημίτης. Συγκράτηση του χρέους σημειώθηκε μόνο το 1986, όταν διαμορφώθηκε στο 50,8% του ΑΕΠ. Από το 1987 και μετά αρχίζει ξανά ο καλπασμός, βοήθους της πολιτικής του « Τσοβόλα δώσ' τα όλα ».

Το 1987 το χρέος φτάνει στο 57,1% του ΑΕΠ, το 1988 αυξάνεται περαιτέρω στο 62,4% του ΑΕΠ και το 1989 ανέρχεται στο 65,7% του ΑΕΠ. Ακολουθεί η περίοδος της κυβέρνησης Ζολώτα, όπου το οικονομικό αδιέξοδο ήταν τεράστιο, αφού στα δημόσια ταμεία δεν υπήρχε ούτε δραχμή και το Δημόσιο δανείζεται με επιτόκια 24%-25%, προκειμένου να πληρώσει μισθούς και συντάξεις.

Συνέπεια αυτών, αλλά και της αποκάλυψης χρεών του ευρύτερου δημόσιου τομέα (ελλείμματα δημοσίων οργανισμών), το χρέος αυξάνεται στο 72,6% το 1990 και στο 80,1% του ΑΕΠ το 1992. Στο τέλος του 1993 το χρέος φθάνει στο 100,5% του ΑΕΠ και ακολούθησαν οι κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ, επί των οποίων το χρέος εξακολούθησε να κινείται ανοδικά.

Αποκορύφωμα ήταν το 2007 (επί Κώστα Σημίτη) όταν διαμορφώθηκε στο 104,1% του ΑΕΠ. Ακολούθως υποχώρησε αναγκαστικά, αφού ήταν όρος της Συνθήκης του Μάαστριχτ αν το χρέος ήταν υψηλότερο του 60% του ΑΕΠ να ακολουθεί πτωτική πορεία, προκειμένου η χώρα να ενταχθεί στην ΟΝΕ. Το 2004 το χρέος έφτασε στο 98,6% του ΑΕΠ, ενώ το 2008 έκλεισε στο 94,6% του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τα

τελευταία στοιχεία που δημοσιοποίησε το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης αυξήθηκε στη διάρκεια του 2009 κατά 35 δισ. ευρώ και διαμορφώθηκε στα 272,3 δισ. ευρώ από 201,24 δισ. ευρώ που ήταν στην εκπνοή του 2004. Το χρέος της κεντρικής κυβέρνησης (που είναι μεγαλύτερο από το χρέος του Μάαστριχτ όπως λέγεται) αντιστοιχεί στο 125,3% του ΑΕΠ. Αυτό για να εξυπηρετηθεί το 2010 απαιτεί 27,7 δισ. ευρώ ή το 60% των καθαρών εσόδων (40,6 δισ. ευρώ) που υπολογίζει να εισπράξει εφέτος ο προϋπολογισμός. Από τα καθαρά έσοδα περισσεύουν και άλλα 12,9 δισ. ευρώ που αρκούν περίπου για να καταβληθούν μόνο τα 2/3 των αποδοχών (μισθοί - συντάξεις) του Δημοσίου για το 2006. Από τα στοιχεία του υπουργείου Οικονομικών προκύπτει ότι από το 1994 μέχρι και το 2005 έχουν δαπανηθεί για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους 280 δισ. ευρώ. Σύμφωνα με τα στοιχεία που είχαν αναφερθεί στη Βουλή τον περασμένο Δεκέμβριο στη συζήτηση για τον προϋπολογισμό: «Κάθε τετραμελής ελληνική οικογένεια καλείται να εξυπηρετήσει με τους φόρους της χρέος ύψους 78 χιλιάδων ευρώ περίπου ». Εξυπακούεται ότι καταβάλλοντας το 60% των εσόδων που εισπράττει η χώρα για τοκοχρεολύσια του δημοσίου χρέους, πρέπει το κράτος να δανειστεί: για να πληρώσει συντάξεις, για επιχορηγήσεις των ασφαλιστικών ταμείων, για τις επιχορηγήσεις στους συγκοινωνιακούς φορείς. Το άνοιγμα της « ψαλίδα » ανάμεσα στα έξοδα και τα έσοδα κάθε χρόνο διόγκωσε τις συνολικές υποχρεώσεις της Ελλάδας προς τους τρίτους, καθώς το έλλειμμα της μιας χρονιάς συν τα «μαύρα» (δαπάνες που δεν αποτυπώνονται πουθενά) γίνεται χρέος την επόμενη.

Το 1975 το χρέος της χώρας αναλογούσε στο 24,7% του ΑΕΠ. Το 1980 ήταν στο 28,6%. Όμως, μία δεκαετία αργότερα, το 1990, τριπλασιάστηκε στο 80,7% του ΑΕΠ. Δεν πέρασαν τρία χρόνια και το χρέος ξεπερνάει το 100% πρώτη φορά. Το 1993 το χρέος ανέρχεται στο 111,6% του ΑΕΠ. Αν ανατρέξει κανείς στα σημερινά στατιστικά στοιχεία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αποτελούν τη βασική πλέον πηγή πληροφόρησης μαζί με τις αναθεωρήσεις, θα διαπιστώσει με έκπληξη ότι το έλλειμμα δεν ξεπέρασε ποτέ το 100% το 1993.

Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, το χρέος υπερέβη το ΑΕΠ το έτος 1997 (101,8%). Ένα από τα πιο εντυπωσιακά στοιχεία είναι πως το χρέος αφού συνεχίζει την ανοδική του πορεία μέχρι 102,9% πέφτει εντυπωσιακά στο 95,6% το 2007. Για να διογκωθεί και πάλι λόγω των ετήσιων ελλειμμάτων και να φθάσει σε επίπεδα ρεκόρ, τα οποία οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση: ***να μην εμπιστεύεται κανείς την Ελλάδα για να την δανείσει.***

2.3.2. ΟΡΙΣΜΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ

Δημόσιο χρέος είναι το μέγεθος που αναφέρεται στον υφιστάμενο δανεισμό του Δημοσίου σε δεδομένο χρονικό σημείο. Γενικά, το χρονικό σημείο αναφοράς είναι το τέλος κάθε χρόνου. Το δημόσιο χρέος δημιουργείται με τον δημόσιο δανεισμό, ο οποίος συνιστά ένα από τα μέσα χρηματοδότησης των δημοσίων δαπανών. Υπάρχουν και άλλοι τρόποι, όπως η φορολογία και παλιότερα η έκδοση νέου χρήματος (μέτρο, το οποίο καταργήθηκε με την ένταξη της Ελλάδας στην ΟΝΕ).

Το δημόσιο χρέος είναι χρήμα το οποίο κατέχεται από οποιοδήποτε διοικητικό επίπεδο. Είτε πρόκειται για κεντρική κυβέρνηση, είτε για ομοσπονδιακή κυβέρνηση, είτε για δημοτική ή για τοπική. Το ετήσιο δημοσιονομικό έλλειμμα, ωστόσο, αναφέρεται στη διαφορά μεταξύ των εσόδων και των δαπανών της κυβέρνησης. Οι κυβερνήσεις συνήθως δανείζονται από την έκδοση κινητών αξιών, κρατικά χρεόγραφα και γραμμάτια. Ορισμένοι θεωρούν το σύνολο των υποχρεώσεων της κυβέρνησης, συμπεριλαμβανομένων των μελλοντικών πληρωμών, των συντάξεων και των πληρωμών για αγαθά και υπηρεσίες που η κυβέρνηση έχει συνάψει αλλά δεν έχουν ακόμη καταβληθεί, ως δημόσιο χρέος.

ΠΟΣΟΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ:

Το ποσοστό του δημοσίου χρέους προκύπτει αν διαιρέσουμε το Χρέος προς το ΑΕΠ της χρονιάς και το πολλαπλασιάσουμε με το 100.

Ποσοστό Χρέους = (Δημόσιο Χρέος / ΑΕΠ)*100

Κράτος	Δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ονομαστικού <u>ΑΕΠ</u> κατά το 2009 (2008)
Ιαπωνία	189,8 % (173,1 %)

Ελλάδα	115,2% (105,8 %)
Ιταλία	114,61% (99,2 %)
Βέλγιο	97,2 % (89,8 %)
Γαλλία	76,1 % (67,4 %)
Γερμανία	73,1 % (65,9 %)
Ευρωζώνη	73,0 % (61,5 %)
Ευρωπαϊκή Ένωση (μέσος όρος)	72,6 % (61,5 %)
Αυστρία	69,1 % (62,6 %)
Ηνωμένο Βασίλειο	68,6 % (52,0 %)
Ιρλανδία	65,8 % (44,1 %)
Ηνωμένες Πολιτείες	65,2 % (70,7 %)
Ολλανδία	59,8 % (58,2 %)
Ισπανία	54,3 % (39,7 %)
Σουηδία	42,1 % (38,0 %)
Ελβετία	41.3 % (2008)

Λουξεμβούργο	15,0 % (13,5 %)
Εσθονία	7,4 % (4,6 %)

2.3.2.1. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΧΡΕΟΣ

Ανάλογα με την προέλευση του, το δημόσιο χρέος διακρίνεται σε εσωτερικό, έναντι δανειστών στο εσωτερικό της χώρας και εξωτερικό, οφειλόμενο σε ξένους δανειστές. Το εξωτερικό δημόσιο χρέος διαφέρει από το χρέος σε συνάλλαγμα, γιατί το δεύτερο εκτός από το εξωτερικό δημόσιο χρέος, περιλαμβάνει και τα εσωτερικά δάνεια που έχουν εκδοθεί σε ξένο νόμισμα και το κράτος έχει αναλάβει τη σε ξένο νόμισμα εξυπηρέτησή τους. Στο εξωτερικό δημόσιο χρέος περιλαμβάνεται μέρος μόνο των δανείων του Δημοσίου που έχουν εκδοθεί με ασφαλιστικές ρήτρες ευρώ ή νομισμάτων άλλων χωρών.

Καταρχήν, τα κεφάλαια του εξωτερικού δανεισμού αντιπροσωπεύουν ξένη αποταμίευση, ενώ τα κεφάλαια του εσωτερικού δανεισμού αντιπροσωπεύουν ημεδαπή αποταμίευση.

2.3.2.2. ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Το καθαρό χρέος του ευρύτερου δημόσιου τομέα προκύπτει από το ακαθόριστο χρέος του, δηλαδή το σύνολο των χρηματικών υποχρεώσεων του, αφού αφαιρεθούν τα διαθέσιμα, ρευστά και καταθέσεις όψεως και προθεσμίας, των δημόσιων επιχειρήσεων και οργανισμών. Παρόλα αυτά, το ακαθόριστο δημόσιο χρέος παραμένει χρήσιμη έννοια, γιατί σχετίζεται άμεσα με το ύψος των δαπανών εξυπηρέτησης του δημόσιου χρέους (κυρίως χρεολύσια και τόκοι), οι οποίες αποτελούν μια από τις σημαντικότερες όψεις του προβλήματος του δημόσιου χρέους.

2.3.2.3. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ (ΟΡΙΣΜΟΣ)

Ο ορισμός της διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους περιλαμβάνει αποφάσεις του Υπουργείου Οικονομικών που αφορούν:

1. Το είδος του υπό έκδοση χρέους για την άντληση νέου χρήματος
2. Τα είδη του υπό έκδοση χρέους για την αναχρηματοδότηση των αξιόγραφων που λήγουν και
3. Αποφάσεις της Κεντρικής Τράπεζας που αφορούν τα είδη αγοράς και πωλήσεις ομολόγων και εντόκων γραμματίων για την άσκηση της νομισματικής πολιτικής.

Στον παραπάνω ορισμό της διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους δεν συμπεριλαμβάνονται οι νέες εκδόσεις αξιόγραφων του Υπουργείου Οικονομικών για την κάλυψη του ελλείμματος του Προϋπολογισμού ή η αποπληρωμή ομολόγων από πλεονάσματα του προϋπολογισμού.

Οι περιπτώσεις αυτές δεν καταγράφονται ως διαχείριση του χρέους αλλά ως Δημοσιονομική πολιτική. Προφανώς η εξέλιξη του Δημοσίου Χρέους στην Ελλάδα μέχρι πρόσφατα άφηγε ελάχιστα περιθώρια διαχείρισης του χρέους λόγω των τεράστιων ελλειμμάτων του Δημοσίου που συσσωρεύονταν ετησίως.

Η όλη χρηματοδότηση ήταν συνάρτηση της Δημοσιονομικής και εισοδηματικής πολιτικής που ακολουθήθηκε και όχι διαχείριση. Μέχρι το 1987 η χρηματοδότηση του Δημοσίου Χρέους γινόταν από την Τράπεζα της Ελλάδος δια μέσου

- α) των υποχρεωτικών δεσμεύσεων των καταθέσεων των Εμπορικών Τραπεζών στην Τράπεζα της Ελλάδος,
- β) την εκτύπωση νέου χρήματος στο τυπογραφείο του Χολαργού και
- γ) τον εξωτερικό δανεισμό.

Η σταδιακή απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος το 1987, η μετέπειτα απελευθέρωση της αγοράς συναλλάγματος και η πολιτική μείωσης του ρυθμού αυξήσεως των ελλειμμάτων του Δημοσίου, έχουν πλέον δημιουργήσει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για την άσκηση αποτελεσματικής διαχείρισεως του Δημοσίου Χρέους.

Έτσι σήμερα και στην Ελλάδα μπορούμε να συμπεριλάβουμε τον ορισμό Διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους όλες τις πράξεις πωλήσεως αξιόγραφων που επηρεάζουν τη σύνθεση του Δημοσίου Χρέους. Ένα χρέος που αγοράζεται από ιδιώτες, τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρίες, επιχειρήσεις και θεσμικούς επενδυτές. Μια σωστή διαχείριση

του χρέους πρέπει να λαμβάνει υπ' όψιν τις επιπτώσεις που θα έχουν επί της οικονομίας οι μεταβολές στη σύνθεση και διάρθρωση του χρέους από την πώληση χρεογράφων.

Η ταχεία αποκλιμάκωση του χρέους της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ, αποτελεί τα τελευταία χρόνια, βασικό στόχο της κυβερνητικής πολιτικής.

Το γεγονός ότι η δημοσιονομική πολιτική θα έχει πλέον το κύριο βάρος για τη σταθεροποίηση της ελληνικής οικονομίας μετά την ένταξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ, καθιστά το δημόσιο χρέος μια από τις πλέον κρίσιμες μακροοικονομικές μεταβλητές για τη διαμόρφωση των υπόλοιπων δημοσιονομικών μεγεθών. Πέραν όμως αυτού, ο περιορισμός του συνεπάγεται την εξοικονόμηση σημαντικών πόρων, οι οποίοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη χρηματοδότηση άλλων τομέων της οικονομίας.

Βασική πεποίθηση είναι ότι η πορεία μείωσης του χρέους, όπως αυτή καθορίζεται από τις μακροοικονομικές μεταβλητές (προσαρμογές ελλείμματος/χρέους, διαφορά επιτοκίου/ρυθμού ανάπτυξης ΑΕΠ, κ.λπ.) δεν θα πρέπει να προσδιορίζεται αυτοτελώς, αλλά θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι επί μέρους δυναμικές που διέπουν το χρέος, η δομή του και το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον.

Προς την κατεύθυνση αυτή, τα τελευταία χρόνια έχει γίνει σοβαρή πρόοδος τόσο από τη Διεύθυνση Δημόσιου Χρέους όσο και από τον Οργανισμό Διαχείρισης Δημόσιου Χρέους και έχουν υιοθετηθεί νέες πολιτικές.

Οι πολιτικές αυτές είναι:

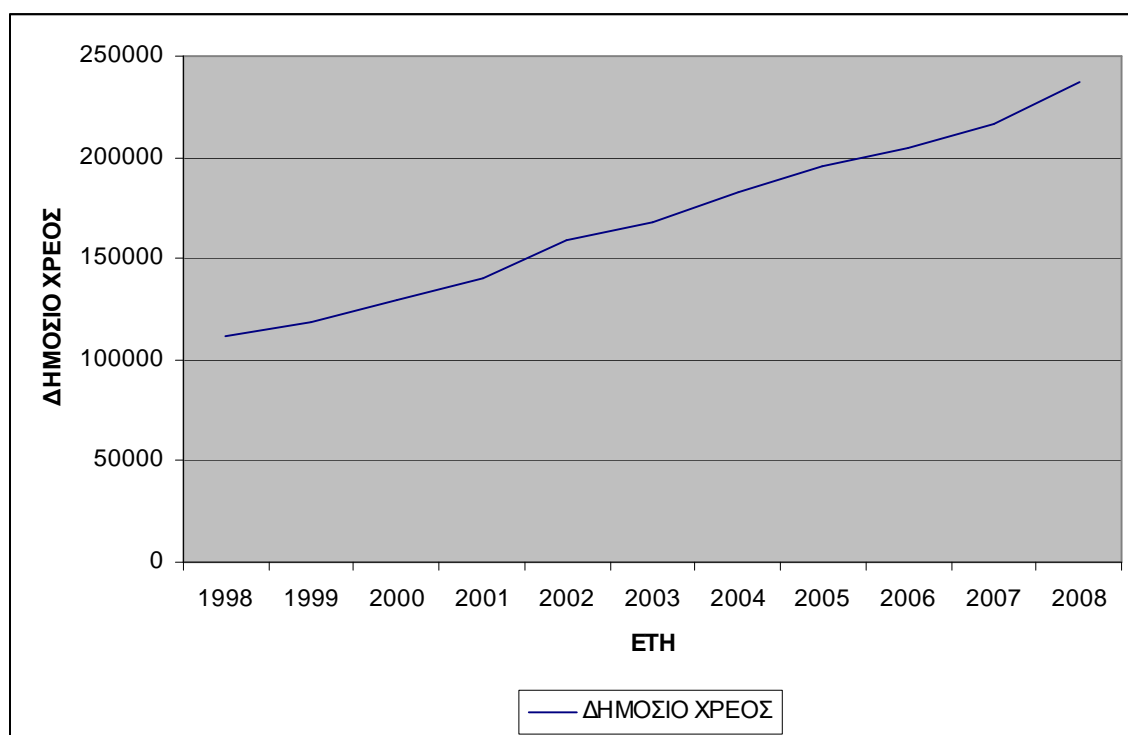
1. η άσκηση ενεργούς διαχείρισης του χρέους μέσω:

- της αναδιάρθρωσης του υφιστάμενου χρέους (εσωτερικού και εξωτερικού), με τη χρήση νέων χρηματοοικονομικών προϊόντων και τη συμμετοχή νέων μέσων δανεισμού, ώστε να καταστεί ευέλικτο και αποτελεσματικό,
- της επιμήκυνσης της μέσης διάρκειάς του, καθώς και της εξομάλυνσης των πληρωμών για την εξυπηρέτηση του, όχι μόνο κατά τη διάρκεια του έτους, αλλά και στο χρονικό ορίζοντα των επόμενων ετών. Η αύξηση της μέσης διάρκειας του χρέους έχει ως συνέπεια την ορθολογική κατανομή και τελικά τη διαχρονική μείωση των επιβαρύνσεων του προϋπολογισμού,
- της προσπάθειας μείωσης του εξωτερικού δανεισμού ως ποσοστό του συνολικού δανεισμού, σε ποσοστό χαμηλότερο του 20%,

2. *ο σημαντικός περιορισμός της παροχής εγγυήσεων από το ελληνικό Δημόσιο.* Σύμφωνα με τελευταία νομοθετική ρύθμιση, οι παρεχόμενες κατ' έτος εγγυήσεις του Δημοσίου δεν μπορούν να υπερβαίνουν το 3% των εγγεγραμμένων πιστώσεων του τακτικού προϋπολογισμού.

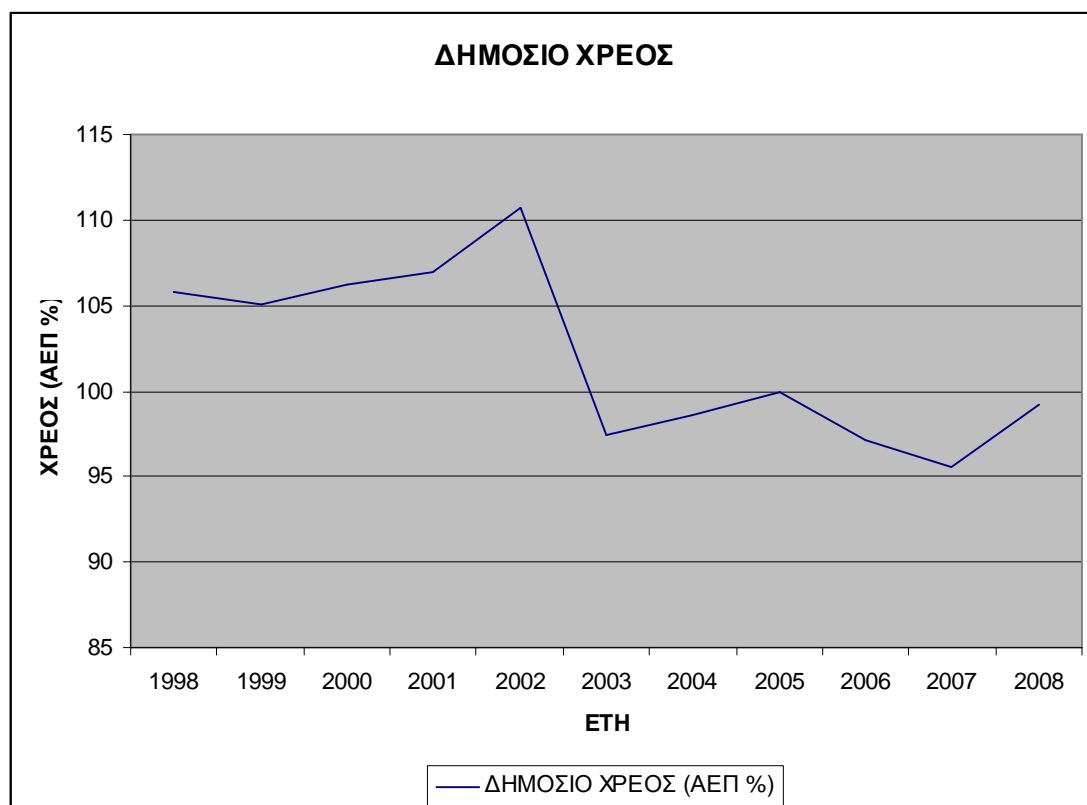
2.3.3 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ.

<i>ΕΤΗ</i>	<i>ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ</i>
1998	111924
1999	118583
2000	129181
2001	140047
2002	158887
2003	168025
2004	183187
2005	195421
2006	204423
2007	216401
2008	237196

2.3.3.1 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΠ (%).

<i>ΕΤΗ</i>	<i>ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ (ΑΕΠ %)</i>
1998	105,8
1999	105,1
2000	106,2
2001	107,0
2002	110,7
2003	97,4
2004	98,6
2005	100,0
2006	97,1
2007	95,6
2008	99,2

2.4 ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ

Έλλειμμα είναι η διαφορά μεταξύ των ετήσιων εσόδων και εξόδων. Όταν τα έξοδα ξεπερνούν τα έσοδα τότε λέμε πως έχουμε έλλειμμα. Το ποσοστό εκφράζει την διαφορά που έχουν τα έσοδα και οι δαπάνες. Για να μειωθεί το έλλειμμα, προφανώς χρειάζεται δανεισμός ώστε το δάνειο να επενδυθεί κατάλληλα ώστε να επιφέρει έσοδα και να μειωθεί το έλλειμμα. Όταν το κράτος πάρει το δάνειο, θα πρέπει να το επιστρέψει, οπότε χρωστάει. Το ποσό που χρωστάει το κράτος είναι το **δημόσιο χρέος**.

2.4.1 ΔΙΑΦΟΡΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ – ΧΡΕΟΥΣ

Άλλο πράγμα είναι το έλλειμμα και άλλο το δημόσιο χρέος.

Με απλά λόγια, έλλειμμα είναι η διαφορά ανάμεσα στα ετήσια έσοδα του κράτους και στις δαπάνες που κάνει. Όταν οι δαπάνες είναι μεγαλύτερες από τα έσοδα, τότε έχουμε έλλειμμα. Το έλλειμμα χρηματοδοτείται μέσω δανεισμού και ο συσσωρευμένος δανεισμός δημιουργεί το δημόσιο χρέος. Φυσικά και όταν ακόμη μειώνεται το έλλειμμα, εξακολουθεί αυτό να χρηματοδοτείται μέσω δημόσιου δανεισμού και να αυξάνει το χρέος της χώρας. Το δημόσιο χρέος αρχίζει να μειώνεται μόνο όταν σταματά το κράτος να δανείζεται και αυτό συμβαίνει όταν δεν υπάρχει έλλειμμα αλλά πλεόνασμα στον κρατικό προϋπολογισμό.

Γιατί υπάρχουν τα ελλείμματα που δημιουργούν το δημόσιο χρέος:

Μα φυσικά διότι έχουμε επιλέξει να καταναλώνουμε περισσότερα από όσα παράγουμε! Διότι διατηρούμε ένα σπάταλο κράτος με χιλιάδες δημόσιους υπαλλήλους. Διότι οι θεσμοί μας αποθαρρύνουν την επιχειρηματικότητα που δημιουργεί πλούτο και ενθαρρύνουν τον παρασιτισμό και το «βόλεμα» που συντηρείται μέσω δανεισμού. Διότι ακόμη και εκείνα τα τμήματα της κοινωνίας μας που βρίσκονται εκτός δημόσιου τομέα σκέπτονται σαν δημόσιοι υπάλληλοι και αδιαφορούν για την παραγωγικότητα, π.χ. οι αγρότες δεν δουλεύουν πλέον για να φέρουν στην αγορά ανταγωνιστικά προϊόντα, αλλά για την κρατική και ευρωπαϊκή επιδότηση!

Ο Milton Friedman είχε πει κάποτε αναφερόμενος στην αμερικανική οικονομία ότι << . . . έχουμε ένα σύστημα που όλο και περισσότερο φορολογεί την εργασία και επιδοτεί τη μη-εργασία ... >>

(We have a system that increasingly taxes work and subsidizes nonwork)".

Πως επηρεάστηκε η οικονομία από το δημόσιο χρέος;

Σε σύγκριση με την δεκαετία του 1970, η κατανάλωση αυξήθηκε σημαντικά στην δεκαετία του 1980 ενώ οι επενδύσεις μειώθηκαν κατά το ίδιο περίπου ποσοστό, 8% του ΑΕΠ. Αυτό σημαίνει ότι οι Έλληνες καταλάωναν περισσότερο ενώ μικρότερο ποσοστό δαπανούνταν για παραγωγικές επενδύσεις π.χ κατασκευή εργοστασίων και αυτοκινητοδρόμων.

Και τα δύο αυτά φαινόμενα οφείλονται σε μεγάλο ποσοστό στην δραματική αύξηση του δημόσιου χρέους κατά την δεκαετία του 980 και στον τρόπο που τότε δαπανήθηκαν από τις κυβερνήσεις τα χρήματα που αντλήθηκαν από δανεισμό. Το ποσοστό των χρημάτων που δαπανήθηκαν σε παραγωγικές επενδύσεις, σε δημόσια έργα υποδομής δεν ξεπέρασε το 25 % του συνόλου. Το μεγαλύτερο μέρος των χρημάτων δαπανήθηκε για την αύξηση της μισθοδοσίας στον δημόσιο τομέα, δηλαδή περισσότεροι δημόσιοι υπάλληλοι και υψηλότεροι μισθοί, και περισσότεροι συνταξιούχοι με μεγαλύτερες συντάξεις.

Γιατί η Ελλάδα είναι υπερχρεωμένη στους ξένους;

Το εξωτερικό χρέος της Ελλάδας, το οποίο ορίζεται ως το ποσοστό που χρωστάει η Ελλάδα στους ξένους ανερχόταν το 2009 σε ποσοστό 82,5% του ΑΕΠ. Το ποσοστό αυτό είναι υψηλό, για παράδειγμα είναι είκοσι φορές μεγαλύτερο από τις ετήσιες δαπάνες της Ελλάδας στον τομέα της παιδείας.

Μια χώρα συσσωρεύει εξωτερικό χρέος όταν η κυβέρνηση της ή ο ιδιωτικός τομέας δανειζονται από ξένους. Στην περίπτωση της Ισπανίας της οποίας το εξωτερικό χρέος είναι το ίδιο περίπου με της Ελλάδας για ένα μεγάλο μέρος ευθύνεται ο ιδιωτικός τομέας. Οι ισπανικές τράπεζες δανειζόταν από τράπεζες του εξωτερικού προκειμένου να παρέχουν δάνεια σε Ισπανούς, οι οποίοι αγόραζαν σπίτια σε υπέρογκες τιμές.

Στην περίπτωση της Ελλάδας, ο ιδιωτικός τομέας δεν δανείστηκε από το εξωτερικό, οι αποταμιεύσεις των Ελλήνων επαρκούσαν για την κάλυψη των δανείων προς τον ιδιωτικό τομέα. Αντί για αυτό ο εξωτερικός δανεισμός πραγματοποιούνταν από την κυβέρνηση το οποίο ανήλθε το 2009 στο 89% του ΑΕΠ.

Όταν μια χώρα δανείζεται από το εξωτερικό καταναλώνει περισσότερο από ότι παράγει. Η επιπρόσθετη κατανάλωση προέρχεται από εισαγωγές τις οποίες η χώρα μπορεί να αγοράσει από τους ξένους, χρησιμοποιώντας τα χρήματα με τα οποία δανείζεται από αυτούς. Στην Ελλάδα, οι Έλληνες κατανάλωναν τα εισηγμένα αγαθά με τα χρήματα που δανειζόταν η κυβέρνηση από το εξωτερικό. Τα χρήματα του δανεισμού διοχετευόταν από την κυβέρνηση στους πολίτες με διάφορους τρόπους όπως οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων, οι πληρωμές των προμηθευτών του δημοσίου. Λόγω των υψηλότερων εισοδημάτων τους οι πολίτες κατανάλωναν περισσότερο και στο σύνολο της η Ελλάδα κατανάλωνε περισσότερο από ότι παρήγαγε.

Η Ελλάδα ήταν σε θέση να εισάγει περισσότερο από ότι εξήγαγε λόγω του εξωτερικού δανεισμού της. Κατά την διάρκεια της δεκαετίας 1990 το ετήσιο ποσοστό δανεισμού ανερχόταν κατά μέσο όρο 4,1% επί του ΑΕΠ. Αν και αυτό είναι υψηλό αυξήθηκε ακόμα περισσότερο προσεγγίζοντας το 10,2% κατά την δεκαετία του 2000 και έφτασε σε ποσοστό 82,5% το 2009.

Ο δανεισμός αυξήθηκε διότι η Ελλάδα πραγματοποιούσε εισαγωγές σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με τις εξαγωγές της και διότι οι μεταβιβάσεις από το εξωτερικό μειώθηκαν. Δύο είναι οι κύριοι παράγοντες που οδήγησαν στην μείωση των μεταβιβάσεων:

1. οι εισροές από την Ευρωπαϊκή Ένωση μειώθηκαν, καθώς εντάχθηκαν σε αυτήν νέες φτωχότερες χώρες και οι πόροι κατανεμήθηκαν αναλόγως.
2. η Ελλάδα υποχρεώθηκε να πληρώνει μεγαλύτερους τόκους στο αυξημένο εξωτερικό χρέος της.

Το τρέχον πρόβλημα της Ελλάδας είναι ο συνδυασμός υψηλού χρέους, μεγάλου ελλείμματος και χαμηλής ανταγωνιστικότητας.

Ποια είναι όμως η κύρια αιτία του ελλείμματος στην Ελλάδα ;

Κρατικά έσοδα¹²

	Συνολικά έσοδα σε % ΑΕΠ	Έμμεσοι φόροι σε % ΑΕΠ	Άμεσοι φόροι σε % ΑΕΠ	Κοινωνικές εισφορές σε % ΑΕΠ
Ελλάδα	39,7	12,5	7,9	13,4
Μ.Ο 27 χωρών Ε.Ε	44,9	13,5	13,4	13,5

Κρατικές δαπάνες

	Συνολικές δαπάνες σε % ΑΕΠ	Ενδιάμεση κατανάλωση σε % ΑΕΠ	Αποδοχές εργαζομένων σε % ΑΕΠ	Τόκοι σε % ΑΕΠ	Κοινωνικές παροχές σε % ΑΕΠ
Ελλάδα	45	5,7	11,2	4,4	17,6
Μ.Ο 27 χωρών Ε.Ε	45,7	6,4	10,4	2,7	19,1

Οι παραπάνω πίνακες υποδεικνύουν ότι η βασική διαφορά μεταξύ Ελλάδας και της Ε.Ε έγκειται στα έσοδα και όχι στις δαπάνες. Το μέγεθος των εξόδων είναι συγκρίσιμο με τον μέσο όρο των δαπανών της Ε.Ε ενώ τα έσοδα βρίσκονται σε χαμηλότερο επίπεδο. Δηλαδή σημαίνει ότι υπάρχει ανικανότητα στην είσπραξη των φόρων αλλά και στην φοροδιαφυγή και στην διαφθορά στον δημόσιο τομέα.

Ανταγωνιστικότητα

Η ανταγωνιστικότητα επιτρέπει σε μια χώρα να απολαμβάνει ευημερία σε βιώσιμη βάση. Κατά την δεκαετία του 2000 το μέσο εισόδημα των Ελλήνων αυξήθηκε σημαντικά. Ωστόσο αυτή η αύξηση δεν ήταν βιώσιμη διότι χρηματοδοτούνταν με

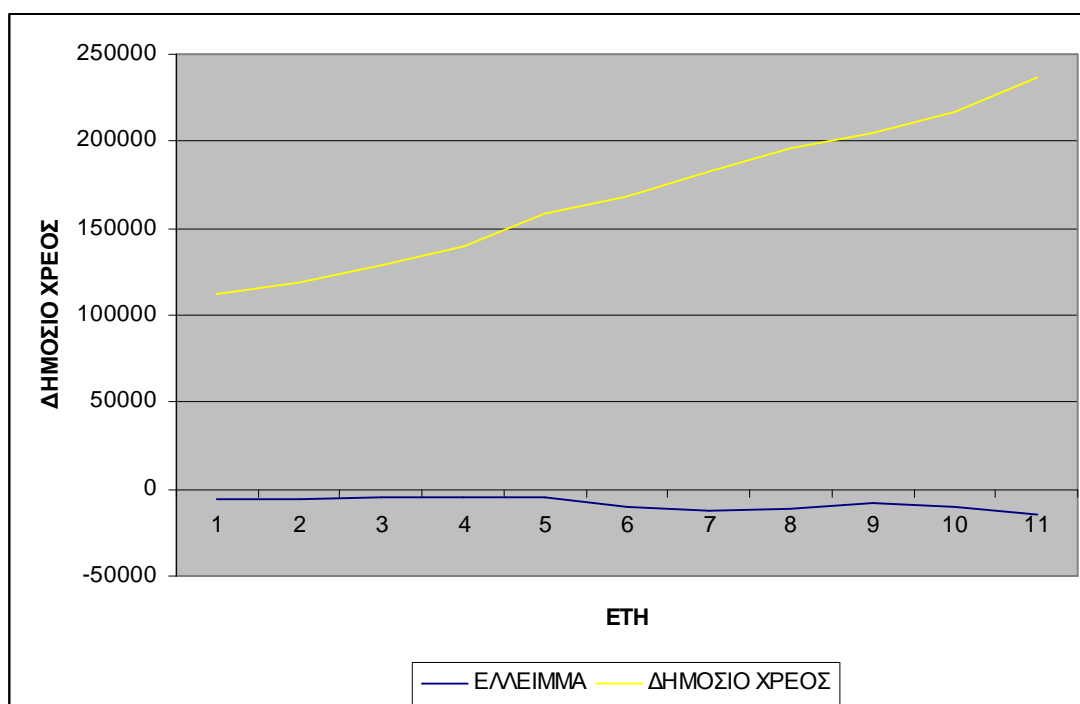
¹² Πηγή: eurostat

εξωτερικό δανεισμό. Τώρα που η Ελλάδα δεν μπορεί να δανείζεται, υπάρχει κίνδυνος η διαδικασία να αναστραφεί και τα εισοδήματα να συρρικνωθούν. Ο μόνος τρόπος να αποτραπεί κάτι τέτοιο και να διασφαλιστεί ότι τα εισοδήματα θα αυξάνονται σε βιώσιμη βάση, είναι να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα της ελληνικής οικονομίας η οποία είναι δεύτερη χαμηλότερη στην Ε.Ε των 27 χωρών.

Η κυβέρνηση θα πρέπει να παρέχει ένα σταθερό θεσμικό πλαίσιο που να προάγει τον ανταγωνισμό, τις επενδύσεις και την επιχειρηματικότητα.

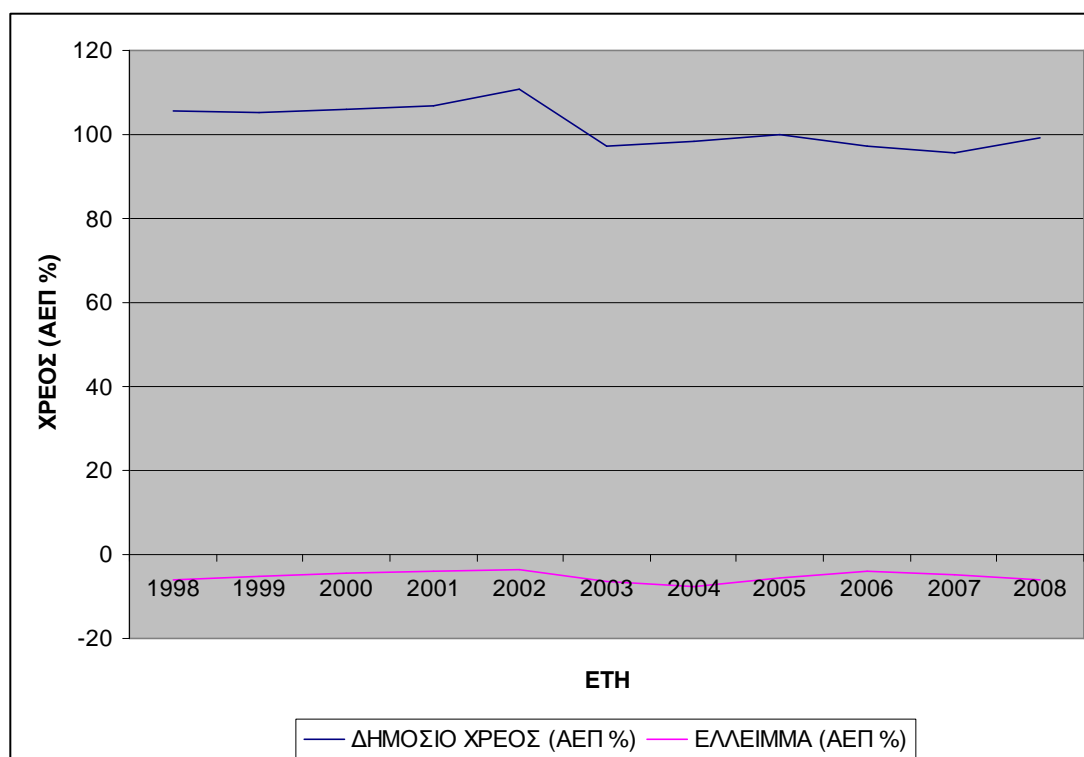
2.4.1.1 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ – ΧΡΕΟΥΣ .

ΕΤΗ	ΕΛΛΕΙΜΜΑ	ΧΡΕΟΣ
1998	-6239	111924
1999	-5645	118583
2000	-5212	129181
2001	-5210	140047
2002	-4807	158887
2003	-9847	168025
2004	-12861	183187
2005	-11317	195421
2006	-8232	204423
2007	-10514	216401
2008	-14580	237196

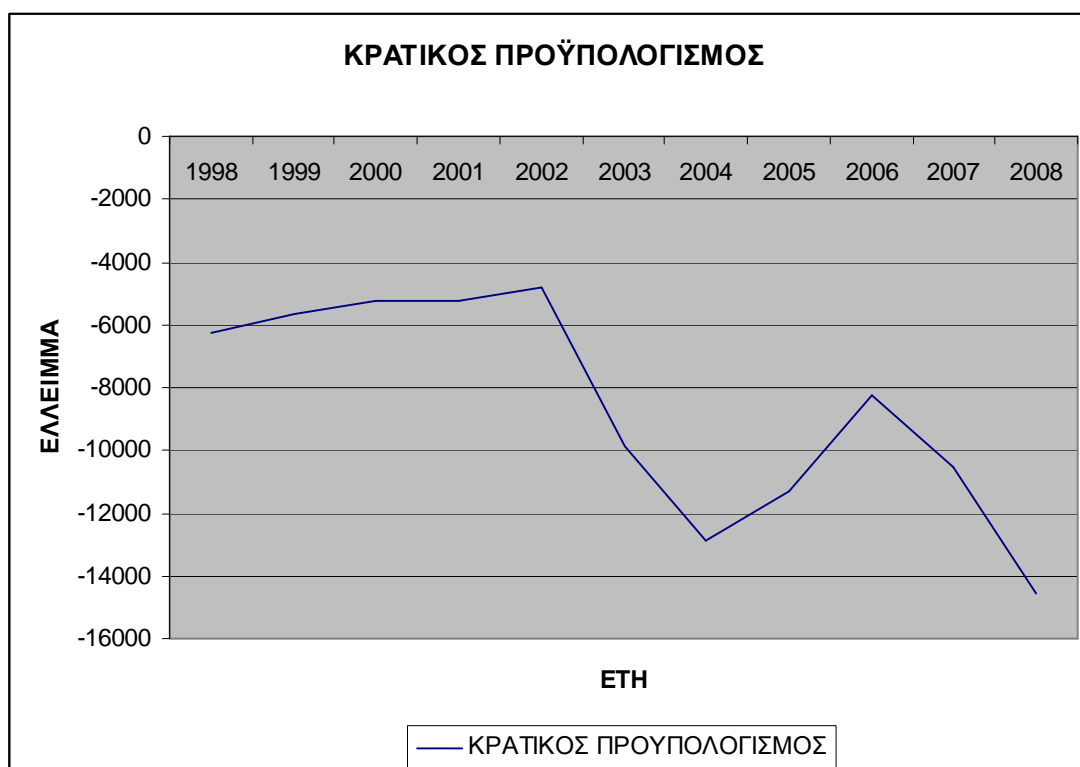
2.4.1.2 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ – ΧΡΕΟΥΣ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΟ ΔΕΠ (%)

<i>ΕΤΗ</i>	<i>ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ (ΑΕΠ %)</i>	<i>ΕΛΛΕΙΜΜΑ (ΑΕΠ %)</i>
1998	105,8	-5,9
1999	105,1	-5
2000	106,2	-4,3
2001	107,0	-4
2002	110,7	-3,4
2003	97,4	-6,3
2004	98,6	-7,6
2005	100,0	-5,7
2006	97,1	-3,9
2007	95,6	-4,6
2008	99,2	-6,1

2.4.2 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ.

<i>ΕΤΗ</i>	<i>ΕΛΛΕΙΜΜΑ</i>
1998	-6239
1999	-5645
2000	-5212
2001	-5210
2002	-4807
2003	-9847
2004	-12861
2005	-11317
2006	-8232
2007	-10514
2008	-14580

2.4.3 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΠ (%).

<i>ΕΤΗ</i>	<i>ΕΛΛΕΙΜΜΑ (ΑΕΠ %)</i>
1998	-5,9
1999	-5
2000	-4,3
2001	-4
2002	-3,4
2003	-6,3
2004	-7,6
2005	-5,7
2006	-3,9
2007	-4,6
2008	-6,1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

3.1 ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

3.1.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Ιδιαίτερη σημασία για την οικονομικά κατάσταση μιας χώρας δεν έχει μόνο η εσωτερική της οικονομία, δηλαδή η κατάσταση των εσωτερικών εθνικών λογαριασμών, όπως η κατανάλωση, η επένδυση και οι δημόσιες δαπάνες, αλλά και οι συναλλαγές της χώρας με το εξωτερικό. Αυτό καταγράφεται στον λογαριασμό του **ισοζυγίου πληρωμών**.¹³ Ο λογαριασμός αυτός είναι ιδιαίτερης σημασίας, διότι, τυχόν ανισορροπία του ισοζυγίου πληρωμών, έχει άμεσες επιπτώσεις και στα μεγέθη της οικονομίας στο εσωτερικό της χώρας. Για την Ελλάδα μάλιστα το πρόβλημα του ελλείμματος του ισοζυγίου πληρωμών αποτελεί ίσως το μεγαλύτερο διαρθρωτικό πρόβλημα της Ελληνικής οικονομίας. Οι λογαριασμοί λοιπόν του ισοζυγίου πληρωμών μιας χώρας παρακολουθούν τόσο τις πληρωμές στο εξωτερικό όσο και τις εισπράξεις από αυτό.

Θα μπορούσαμε λοιπόν να δώσουμε τον ακόλουθο ορισμό : << **Το ισοζύγιο πληρωμών είναι η στατιστική απεικόνιση των συναλλαγών μεταξύ των κατοίκων μιας χώρας με τους κατοίκους των άλλων χωρών, σε μια δεδομένη χρονική περίοδο, συνήθως το έτος, ανεξάρτητα από το νόμισμα (εγχώριο ή ξένο) στο οποίο διακανονίζονται**>>

Οι συναλλαγές αυτές αφορούν αγαθά, υπηρεσίες, εισοδήματα, μονομερείς μεταβιβάσεις, κίνηση κεφαλαίων και χρηματοοικονομικών μέσων και διενεργούνται είτε με την μεσολάβηση πιστωτικών ιδρυμάτων κατοίκων, είτε απευθείας με το εξωτερικό, χωρίς τη μεσολάβηση πιστωτικών ιδρυμάτων κατοίκων

¹³ Πηγή: Ιωάννης Κ. Χρηστίδης (2006), Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Εκδόσεις ΔΚ, σελ. 95

Η έννοια του κατοίκου είναι καθοριστικής σημασίας για την κατάρτιση του ισοζυγίου πληρωμών και της Διεθνούς Επενδυτικής Θέσης

Κάτοικοι της Ελλάδος θεωρούνται :

1. Φυσικά πρόσωπα

- Τα φυσικά πρόσωπα, ανεξάρτητα από υπηκοότητα, που κατοικούν ή προτίθενται να κατοικήσουν για τουλάχιστον ένα έτος στην Ελλάδα.
- Οι κάτοικοι Ελλάδος που υπηρετούν στο εξωτερικό σε πρεσβείες, προξενία, στρατιωτικές και λοιπές υπηρεσίες της χώρας.
- Οι κάτοικοι Ελλάδος που σπουδάζουν ή νοσηλεύονται στο εξωτερικό, ανεξάρτητα από τον χρόνο σπουδών ή νοσηλείας.
- Οι κάτοικοι Ελλάδος που απασχολούνται σε πλοία, αεροσκάφη και άλλα μέσα μεταφοράς, τα οποία ασκούν δραστηριότητα, μερική ή ολική, εκτός Ελλάδος.
- Οι κάτοικοι που ταξιδεύουν ή διαμένουν στο εξωτερικό για περίοδο μικρότερη του έτους
- Οι Έλληνες που διανέμουν για διάστημα μεγαλύτερο του έτους στο εξωτερικό (μετανάστες), θεωρούνται κάτοικοι για τους σκοπούς κατάρτισης του ισοζυγίου πληρωμών κατά παρέκκλιση από το γενικό ορισμό του Δ.Ν.Τ

2. Νομικά πρόσωπα

- Οι φορείς του τομέα της Γενικής Κυβέρνησης (κεντρική και περιφερειακή διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση και Ν.Π.Δ.Δ)
- Οι οργανισμοί και επιχειρήσεις οποιασδήποτε νομικής μορφής (Α.Ε, Ε.Π.Ε., Ο.Ε, Ε.Ε, συνεταιρισμοί κ.τ.λ), που έχουν την έδρα τους στην Ελλάδα, ως και τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα που είναι εγκατεστημένα και λειτουργούν στην Ελλάδα. Διευκρινίζεται ότι περιλαμβάνονται και οι επιχειρήσεις που διαχειρίζονται πλοία, καθώς και οι επιχειρήσεις που έχουν συστηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις ειδικών νόμων που τις εξαιρούν, μερικώς ή ολικώς, από την εκάστοτε ισχύουσα συναλλαγματική ή φορολογική νομοθεσία.
- Τα υποκαταστήματα, τα πρακτορεία και οι οποιαδήποτε άλλης μορφής αντιπροσωπεΐες νομικών προσώπων μη κατοίκων, που λειτουργούν στην χώρα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι τα υποκαταστήματα που έχουν στην Ελλάδα τα πιστωτικά ιδρύματα ξένων χωρών.

Από λογιστικής πλευράς το ισοζύγιο πληρωμών είναι ένας λογαριασμός, στον οποίο καταχωρίζονται όλες οι διεθνείς οικονομικές συναλλαγές μιας χώρας ως κονδύλια

χρεώσεων ή ως κονδύλια πιστώσεων. Κάθε συναλλαγή που δημιουργεί υποχρέωση πληρωμής προς τις άλλες χώρες, στο ισοζύγιο πληρωμών καταγράφεται ως χρέωση και προσδιορίζεται με ένα αρνητικό πρόσημο (-). Κάθε συναλλαγή, που δημιουργεί απαίτηση πληρωμής, από τις άλλες χώρες καταγράφεται ως πίστωση και προσδιορίζεται με ένα θετικό πρόσημο (+).

3.1.2 ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ

Το Ισοζύγιο Πληρωμών αποτελείται από τρεις βασικούς επί μέρους λογαριασμούς:

- το ισοζύγιο *Τρεχουσών Συναλλαγών*
- το *Ισοζύγιο Κεφαλαίου*
- το *Ισοζύγιο Επισήμων Συναλλαγών*

Το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών αποτελείται:

- *Εμπορικό Ισοζύγιο:* εδώ καταγράφονται οι εισπράξεις και πληρωμές από εξαγωγές και εισαγωγές, αγαθών.
- *Ισοζύγιο Αδήλων Πόρων:* καταγράφονται οι εισπράξεις και οι πληρωμές από πηγές που δεν είναι τόσο φανερές

Ενώ το *ισοζύγιο Αδήλων Πόρων* έχει *αντικατασταθεί* από τρεις επί μέρους λογαριασμούς:

- το *Ισοζύγιο Υπηρεσιών,*
- το *Ισοζύγιο Εισοδημάτων και*
- το *Ισοζύγιο Μεταβιβάσεων.*

Το *ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών* είναι ο σημαντικότερος λογαριασμός του Ισοζυγίου Πληρωμών:

- δείχνει την οικονομική δύναμη της χώρας σε σχέση με τον υπόλοιπο κόσμο,

- επηρεάζει τις διακυμάνσεις του Εθνικού Εισοδήματος Y
- $Y = C + I + G + CA$.
- ένα πλεόνασμα (έλλειμμα) του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών επηρεάζει θετικά (αρνητικά) την οικονομική δραστηριότητα της χώρας
- δείχνει κατά πόσο η οικονομία της χώρας μπορεί να λειτουργεί χωρίς δανεισμό από το εξωτερικό.

Ισοζύγιο Κεφαλαίου¹⁴: καταγράφονται οι εισροές και εκροές κεφαλαίου μίας χώρας με υπόλοιπο κόσμο.

Ισοζύγιο Κεφαλαίου:

- Σύμφωνα με τον νέο τρόπο καταγραφής του Ισοζυγίου Πληρωμών, το Ισοζύγιο Κεφαλαίου

περιέχει τρεις επί μέρους λογαριασμούς:

- τον λογαριασμό Άμεσων Επενδύσεων,
- τις Επενδύσεις Χαρτοφυλακίου και
- τις Λοιπές Επενδύσεις.

Ισοζύγιο Επισήμων Συναλλαγών

- καταγράφει τις μεταβολές στα συναλλαγματικά αποθέματα και το απόθεμα χρυσού της χώρας που φυλάσσονται από τη Κεντρική Τράπεζα.

¹⁴ **Κεφάλαιο:** οποιοδήποτε περιουσιακό στοιχείο άμεσα ή έμμεσα ρευστοποιήσιμο, όπως χρήμα, ομόλογα, μετοχές, επιχειρήσεις, οικόπεδα, σπίτια, δάνεια ιδιωτικά ή δημόσια.

3.1.3 ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Η καταγραφή των συναλλαγών στο Ισοζύγιο Πληρωμών γίνεται με την διπλογραφική μέθοδο.

Κάθε συναλλαγή γράφεται δύο φορές, την μια φορά σαν *χρέωση* και την άλλη σαν *πίστωση*.

Πίστωση:

με το πρόσημο (+), καταγράφεται οποιαδήποτε συναλλαγή καταλήγει σε είσπραξη από το εξωτερικό. Με αυτόν τον τρόπο αυξάνονται οι υποχρεώσεις της χώρας μας προς το εξωτερικό

π.χ. οι εξαγωγές αγαθών, οι εισπράξεις από τουριστικές υπηρεσίες, οι εισπράξεις από την ναυτιλία, τα μεταναστευτικά εμβάσματα, οι εισροές από την Ε.Ε., οι αγορές ελληνικών μετοχών, ομολόγων, ή, *peros* από ξένους, τα δάνεια ιδιωτών ή του δημοσίου από το εξωτερικό, η εισροή άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα.

Χρέωση:

με το πρόσημο (-), καταγράφεται οποιαδήποτε συναλλαγή καταλήγει σε πληρωμή από το εξωτερικό και αυξάνει τις απαιτήσεις της χώρας μας έναντι των ξένων.

π.χ. οι εισαγωγές αγαθών, οι πληρωμές για ταξίδια ελλήνων στο εξωτερικό, οι πληρωμές για διεθνείς μεταφορές, οι πληρωμές τόκων, μερισμάτων, royalties προς το εξωτερικό, οι αποπληρωμές δανείων, οι αγορές μετοχών, ομολόγων από το ξένες αγορές, οι καταθέσεις Ελλήνων σε τράπεζες του εξωτερικού, η εκροή άμεσων επενδύσεων στο εξωτερικό.

Η αύξηση των συναλλαγματικών διαθεσίμων που φυλάσσονται από την Κεντρική Τράπεζα αυξάνουν τις υποχρεώσεις της χώρας μας έναντι του εξωτερικού και καταγράφεται ως μείωση των χρεώσεων, με πρόσημο (-).

3.1.4 ΑΙΤΙΑ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Τα αίτια ανισορροπίας του ισοζυγίου πληρωμών¹⁵ είναι πολλά και ποικίλης φύσεως.

Καταρχήν πρέπει να ξεχωρίσουμε τα αίτια που οφείλονται :

- σε κάποιο εξαιρετικό γεγονός, όπως π.χ. η καταστροφή της αγροτικής παραγωγής εξ αιτίας ιδιαίτερα δυσμενών καιρικών συνθηκών,
- και σε μόνιμα αίτια διαρθρωτικής φύσης.

Οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, κατά κανόνα στηριζόμενες στην αγροτική οικονομία, αντιμετωπίζουν πολλές φορές όξυνση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου εξ αιτίας κακής σοδειάς, οφειλόμενης σε καιρικές συνθήκες. Οι χώρες βέβαια αυτές αντιμετωπίζουν συνήθως και μόνιμο διαρθρωτικό πρόβλημα στο εμπορικό ισοζύγιο, εξ αιτίας της φύσης των εξαγωγών τους και των εισαγωγών τους. Οι εξαγωγές τους στηρίζονται σε τρόφιμα και πρώτες ύλες, ενώ οι εισαγωγές τους αφορούν βιομηχανικά προϊόντα, μηχανολογικό και τεχνικό εξοπλισμό, καθώς και αγαθά πολυτελείας. Ενώ όμως η ζήτηση για τρόφιμα και πρώτες ύλες φαίνεται ότι μένει σταθερή εκ μέρους των αναπτυγμένων χωρών, η ζήτηση για βιομηχανικά προϊόντα και αγαθά πολυτελείας έχει αυξητική τάση. Επίσης, εξ αιτίας της τεχνολογικής εξέλιξης, βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες, έχουν υποκαταστήσει μέρος αυτών των πρώτων υλών με τεχνικές πρώτες ύλες.

Η εξέλιξη όμως της τεχνολογίας μπορεί να επηρεάσει όχι μόνο τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, αλλά και τις ήδη αναπτυγμένες. Μια χώρα εξειδικευμένη στην παραγωγή κάποιων αγαθών, που στήριζε το εμπόριό της στα αγαθά αυτά, μπορεί με το πέρασμα του χρόνου να χάσει την πλεονεκτική της θέση, διότι και άλλες χώρες μπορεί τώρα να είναι σε θέση να παράγουν αυτά τα αγαθά.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας χώρας είναι η Αγγλία, που έχασε με την πάροδο του χρόνου την υπεροχή της στην κλωστοϋφαντουργία, με αποτέλεσμα διαταραχές στο ισοζύγιο πληρωμών. Αλλά, και στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας, ενώ η Αγγλία μέχρι περίπου τα τέλη του 1960 ήταν εξαγωγές αυτοκινήτων, σήμερα ακόμα και η εσωτερική της αγορά, κατακλύζεται από εισαγόμενα ευρωπαϊκά και ιαπωνικά αυτοκίνητα.

¹⁵ Πηγή: Ιωάννης Κ. Χρηστίδης (2006), Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Εκδόσεις ΔΚ, σελ.107

Έκτατα επίσης γεγονότα, όπως π.χ. πολεμική σύρραξη, η οποία καταστρέφει το πάγιο κεφάλαιο της οικονομίας, έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής και άρα τη μείωση των εξαγωγών και την αύξηση των εισαγωγών.

Πολλές χώρες επίσης στηρίζουν την οικονομική τους ανάπτυξη και την εξωτερική τους ισορροπία στην εισροή ξένων κεφαλαίων. Στην περίπτωση που η εισροή ξένων κεφαλαίων παύει ή μειώνεται, τότε οι χώρες που δέχονται ξένα κεφάλαια αντιμετωπίζουν σοβαρές διαταραχές στο ισοζύγιο πληρωμών τους. Το οικονομικό «κραχ» του 1928-1933 είχε ως αποτέλεσμα οι χώρες που δέχονταν τα αμερικανικά κεφάλαια να αντιμετωπίσουν δυσκολίες. Αντίθετα, μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η αθρόα εισροή δολαρίων συνέβαλε στην ανοικοδόμηση της Ευρώπης.

Η ανεξέλεγκτη όμως εισροή ξένων κεφαλαίων μπορεί να οδηγήσει στην οικονομική εξάρτηση μιας χώρας από άλλες χώρες, με αποτέλεσμα δυσμενείς επιπτώσεις στην πραγματική ελευθερία της χώρας αυτής. Μια χώρα με χρόνιο πρόβλημα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών οφείλει ουσιαστικά να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητά της. Αυτός θεωρείται ο υγιής τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος. Χωρίς διαρθρωτικές αλλαγές στην όλη δομή μιας οικονομίας το πρόβλημα του ισοζυγίου πληρωμών δεν θεραπεύεται οριστικά.

Μια χώρα δεν πρέπει να εξαρτά το εξαγωγικό της εμπόριο από ένα τομέα, ή ένα μόνο συγκεκριμένο αγαθό. Η Ελλάδα στήριζε και στηρίζει το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ιδιαίτερα στον τουρισμό. Εάν, για οποιοδήποτε λόγο υπάρξει μείωση της εισροής τουριστικού συναλλάγματος, το πρόβλημα του ισοζυγίου της θα γίνει ακόμα οξύτερο. Το ίδιο ισχύει και για τις χώρες που στηρίζουν την οικονομική τους ανάπτυξη και το εξωτερικό τους εμπόριο αποκλειστικά στο πετρέλαιο. Εάν, για οποιοδήποτε λόγο, μειωθεί αναγκαστικά η παραγωγή πετρελαίου, ή μειωθεί η ζήτηση γιατί βρέθηκαν άλλες μορφές ενέργειας, οι χώρες θα αντιμετωπίσουν πρόβλημα επιβίωσης.

3.1.5 ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

A. Δασμολογική προστασία¹⁶

Ο δασμός είναι στην ουσία ένας έμμεσος φόρος που επιβάλλεται στα εισαγόμενα προϊόντα. Τα ξένα λοιπόν προϊόντα γίνονται πιο ακριβά, με αποτέλεσμα να αυξάνει η ανταγωνιστικότητα των εγχώριων προϊόντων.

B. Μη δασμολογική προστασία

Μέχρι σχετικά πρόσφατα το κύριο μέσο προστασίας ήταν οι δασμοί. Στις δύο όμως τελευταίες δεκαετίες έχουν γίνει προσπάθειες για μείωση, ακόμα και για κατάργηση, των δασμών σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό όμως είχε ως αποτέλεσμα την ενεργοποίηση άλλων μηχανισμών, μη δασμολογικής προστασίας, που γίνεται μέσα στα πλαίσια της << Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου >> (General Agreement on Tariffs and Trade ή G.A.T.T.). Η G.A.T.T. είναι μία εμπορική συνθήκη ελευθεροποίησης του εμπορίου σε πολυμερή βάση.

Τα κυριότερα λοιπόν μέτρα μη δασμολογικής προστασίας είναι τα εξής :

- Ποσοτικοί Περιορισμοί (quotas)

Είναι, ίσως, το πιο δραστικό, αλλά και ακραίο μέτρο προστασίας. Η κυβέρνηση μιας χώρας αποφασίζει την ποσότητα, ή την αξία ενός προϊόντος, που μπορεί να εισαχθεί στην χώρα. Όταν το << quota >> συμπληρωθεί, απαγορεύεται η περαιτέρω εισαγωγή του προϊόντος που βρίσκεται υπό καθεστώς ποσοτικού περιορισμού. Ο περιορισμός μπορεί να είναι μέχρι και απαγορευτικός, δηλαδή να μην επιτρέπει καθόλου την εισαγωγή ενός προϊόντος, ούτε καν σε προκαθορισμένη ποσότητα.

Για το κράτος οι ποσοτικοί περιορισμοί, συγκρινόμενοι με τους δασμούς, σημαίνουν απώλεια εσόδων. Αλλά, και για τον καταναλωτή είναι μάλλον προτιμότεροι οι δασμοί. Διότι ο ποσοτικός περιορισμός προκαλεί αύξηση της τιμής του αγαθού, αφού η ποσότητά του μειώνεται. Βέβαια, και ο δασμός προκαλεί αύξηση της τιμής του προϊόντος, αλλά τουλάχιστον η ποσότητα εισαγωγής είναι ελεύθερη.

¹⁶ Πηγή: Ιωάννης Κ. Χρηστίδης (2006), Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Εκδόσεις ΔΚ, σελ.109

- **Πριμοδοτήσεις στις εξαγωγές**

Η πριμοδότηση είναι βασικά οικονομική βοήθεια από το κράτος προς μία παραγωγική μονάδα, ή ένα τομέα παραγωγής. Εάν η τιμή ενός προϊόντος στην εσωτερική αγορά είναι υψηλότερη απ'ότι στο εξωτερικό, συμφέρει τον παραγωγό να το διαθέσει στην εσωτερική αγορά. Τότε το κράτος, για να ενθαρρύνει τις εξαγωγές, παρεμβαίνει πριμοδοτώντας τον παραγωγό, διαμορφώνοντας μία τιμή υψηλότερη απ'αυτή που αντιστοιχεί στην ισορροπία ζήτησης και προσφοράς στην αγορά. Τέτοιες παρεμβάσεις χρησιμοποιούνται ευρέως από την Ε.Ο.Κ. στην Κοινή Αγροτική Πολιτική για τα γεωργικά προϊόντα.

- **Φορολογία**

Η φορολογία, εκτός από πηγή εσόδων του κράτους, αποτελεί και μέτρο μείωσης των εισαγωγών, εφόσον καθιστά τα εισαγόμενα προϊόντα ακριβότερα. Είναι ένα μέτρο που εφαρμόζεται ακόμα και από κράτη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, παρόλο που σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες << απαγορεύονται οι δασμοί, αλλά και οι φόροι ισοδύναμου αποτελέσματος >>. Εν τούτοις, τα κράτη βρίσκουν διάφορους τρόπους καταστράτηγησης των κανόνων αυτών, τουλάχιστον όσον αφορά την φορολογία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η επιβολή του << ειδικού φόρου κατανάλωσης >>, που επιβάλλεται στα εισαγόμενα αυτοκίνητα ανάλογα με τον κυβισμό τους (Ελλάδα, Δανία)

- **Ντάμπινγκ (Dumping)**

Ντάμπινγκ σημαίνει τη διάθεση ενός προϊόντος στην εξωτερική αγορά σε τιμές χαμηλότερες από αυτές της εσωτερικής αγοράς. Με τον τρόπο αυτό προωθούνται οι εξαγωγές μιας χώρας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η πολιτική ντάμπινγκ, που εφαρμόσε στο παρελθόν η Ιαπωνία για τα αυτοκίνητά της στην αγορά των Η.Π.Α. Τα ιαπωνικά αυτοκίνητα στις Η.Π.Α. ήταν φθηνότερα απ'ότι στην Ιαπωνική αγορά.

- **Διεθνείς Εμπορικές Συμφωνίες**

Αυτός ο τρόπος παρέμβασης αποσκοπεί στην σταθεροποίηση των τιμών ορισμένων προϊόντων, που παράγονται από ένα μικρό αριθμό παραγωγών. Πολλές φορές οι κύριες χώρες εξαγωγής ενός προϊόντος συνεργάζεται για τη διατήρηση της τιμής μέσα σε προκαθορισμένα όρια διακύμανσης. Αυτό επιτυγχάνεται με την αγορά ή πώληση μέρους του αποθέματος ενός προϊόντος από τις χώρες, που έχουν αναλάβει την υποχρέωση με προκαθορισμένη συμφωνία.

- **Κρατικό εμπόριο**

Είναι μια ακραία μορφή ελέγχου των εισαγωγών και των εξαγωγών. Το κράτος αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου τον έλεγχο των εισαγωγών και των εξαγωγών, Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές πρέπει να κινούνται μέσα στα πλαίσια που καθορίζονται από τον οικονομικό προγραμματισμό της χώρας.

Κρατικό εμπόριο υπήρχε στις πρώην ανατολικές χώρες, αλλά και σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης, για ορισμένα τουλάχιστον προϊόντα.

- **Άλλες μορφές κρατικού παρεμβατισμού**

Οι κυβερνήσεις των διαφόρων χωρών χρησιμοποιούν και διάφορα άλλα μέσα για την εξασφάλιση προστασίας από την εξωτερική αγορά. Τα μέσα αυτά απαντώνται στη διοικητική σφαίρα με τους πολυάριθμους κανονισμούς, που επιβάλλει το κράτος στην εισαγωγή, και τη διαδικασία εκτελωνισμού των προϊόντων. Οι δυσκολίες αυτές μεταφράζονται σε δαπάνη χρόνου και χρήματος και έτσι αποτελούν εμπόδια στις εισαγωγές.

Για παράδειγμα, αναφέρουμε ότι πολλές χώρες απαιτούν από τους εισαγωγείς ορισμένων προϊόντων να καταθέτουν στην κεντρική τράπεζα ένα ποσοστό της αξίας των εισαγωγών για έξι μήνες. Άλλες χώρες προβλέπουν για τα εισαγόμενα αυτοκίνητα να ικανοποιούν ορισμένες προδιαγραφές τεχνικής φύσης. Αυτό βέβαια συνεπάγεται πρόσθετες δαπάνες για τα αλλοδαπά εργοστάσια αυτοκινήτων.

Άλλες μορφές προστασίας «*συναλλαγματικής φύσης*» είναι ο έλεγχος στην κίνηση κεφαλαίων, ο περιορισμός του τουριστικού συναλλάγματος κ.λ.π.

Επίσης γίνεται πρακτική από μερικά κράτη της λεγόμενης «*διπλής αγοράς συναλλάγματος*» Το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι αυτό της Γαλλίας τον

Αύγουστο του 1971. Υπήρχε μία αγορά για το «εμπορικό φράγκο» προορισμένο για τους Γάλλους εξαγωγείς και εισαγωγείς και μια αγορά για το «χρηματιστηριακό φράγκο» προορισμένο για χρηματιστηριακές συναλλαγές. Στην πρώτη αγορά το φράγκο μένει σταθερό σε σχέση με τον χρυσό και το δολάριο, ενώ στη δεύτερη κυμαίνεται ελεύθερα.

3.1.6 ΕΘΝΙΚΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΚΑΙ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Στην παράγραφο αυτή¹⁷ θα επιχειρήσουμε μια πρώτη προσέγγιση μεταξύ του Εθνικού Προϊόντος και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών που αποτελεί μέρος του Εθνικού προϊόντος στην ανοιχτή οικονομία. Στην κλειστή οικονομία, ως γνωστό, ισχύει ότι το εισόδημα ισορροπίας είναι:

$$Y = C + I + G$$

Όπου **C** = κατανάλωση, **I** = επένδυση και **G** = Δημόσιες δαπάνες

Στην ανοιχτή οικονομία με εξωτερικό δηλαδή τομέα η σχέση γίνεται :

$$Y = C + I + G + X - M$$

Όπου **X** = εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών και όπου **M** = εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών. Το **X-M** παριστάνει το υπόλοιπο του εξωτερικού εμπορίου.

Εάν παραστήσουμε με

$$Z = X - M$$

Το υπόλοιπο του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, θα έχουμε:

$$Y = C + I + G + Z$$

¹⁷ Πηγή: Ιωάννης Κ. Χρηστίδης (2006), Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Εκδόσεις ΔΚ, σελ.105

Το τμήμα

$$C + I + G = A$$

Το ονομάζουμε «απορρόφηση» που είναι η δαπάνη για το εγχώριο προϊόν. Μπορούμε λοιπόν να γράψουμε:

$$Y = A + Z \Rightarrow Z = Y - A$$

Κάτι δηλαδή που σημαίνει ότι το υπόλοιπο του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών ισούται με το ακαθάριστο εθνικό προϊόν (Α.Ε.Π.) μειωμένο κατά το ποσό της απορρόφησης. Προφανώς, εάν έχουμε $Z > 0$, υπάρχει εξαγωγικό πλεόνασμα, δηλαδή η οικονομία δεν απορροφά όλο το εθνικό προϊόν της.

Εάν αντίθετα $Z < 0$ έχουμε έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών. Η μεταβολή του ισοζυγίου θα είναι

$$\Delta Z = \Delta Y - \Delta A.$$

Για να αυξηθεί το εξαγωγικό πλεόνασμα θα πρέπει, ή να αυξηθεί το εθνικό προϊόν Y , ή να μειωθεί η απορρόφηση A αγαθών και υπηρεσιών, ή το εθνικό προϊόν να αυξηθεί περισσότερο απ' ό,τι η απορρόφηση. Το Z είναι θετικό συνήθως στις αναπτυγμένες χώρες που διαθέτουν ανταγωνιστικά προϊόντα στην διεθνή αγορά, κατά κανόνα πρόκειται για βιομηχανικά προϊόντα, τεχνολογικό και μηχανολογικό εξοπλισμό, αλλά και σε χώρες λιγότερο αναπτυγμένες, που διαθέτουν όμως κάποιο αγαθό με ιδιαίτερο ρόλο στην παγκόσμια οικονομία όπως π.χ. το πετρέλαιο.

Σε περίοδο υποαπασχόλησης της οικονομίας η αύξηση του εξαγωγικού πλεονάσματος θα πραγματοποιηθεί κυρίως με την αύξηση του εθνικού προϊόντος.

Εάν η οικονομία λειτουργεί κάτω από συνθήκες πλήρους απασχόλησης των παραγωγικών συντελεστών, η αύξηση θα προέλθει από μείωση της απορρόφησης. Στο σημείο αυτό αξίζει να αναφέρουμε ότι η υποτίμηση του εθνικού νομίσματος μπορεί να προκαλέσει μια μείωση της απορρόφησης με τρεις τρόπους :

1. Προκαλεί άνοδο των τιμών με αποτέλεσμα τα οικονομικά άτομα να αγοράζουν λιγότερο και να πωλούν περισσότερο.

2. Η άνοδος των τιμών, όταν δεν ακολουθείται άμεσα από μία άνοδο των μισθών, έχει ως αποτέλεσμα την μείωση του πραγματικού εισοδήματος. Κατά συνέπεια η κατανάλωση αναμένεται να μειωθεί εξ αυτού του λόγου.
3. Μία απότομη άνοδος των τιμών ασκεί άμεσα μία επίδραση «αυταπάτης του χρήματος», με αποτέλεσμα τα άτομα να μειώνουν τις δαπάνες τους, ακόμα και εάν το ονομαστικό τους εισόδημα αυξάνει.

3.2 ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

3.2.1 ΟΡΙΣΜΟΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Είναι το εργαλείο που έχει στην διάθεση του το κράτος (αλλά και κάθε επιχείρηση) προκειμένου να συντονίζει με τέτοιο τρόπο τα δημοσιονομικά μέσα που χρησιμοποιεί έτσι ώστε να πραγματοποιεί τους στόχους του.

Ο προϋπολογισμός είναι ένα σύνολο λογαριασμών οι οποίοι περιέχουν τα ποσά των δαπανών που σκέφτεται να πραγματοποιήσει το κράτος καθώς επίσης και τα έσοδα που υπολογίζει να εισπράξει για να καλύψει αυτές τις δαπάνες του σε μια ορισμένη χρονική περίοδο συνήθως ένα έτος.

Από ΤΥΠΙΚΗ πλευρά ο προϋπολογισμός είναι μια διοικητική πράξη με την οποία προσδιορίζουμε το ύψος των εσόδων και δαπανών που σκεφτόμαστε να πραγματοποιήσουμε. Ο κρατικός προϋπολογισμός αποτελεί εξαίρεση διότι εισάγεται στη βουλή και ψηφίζεται και έτσι γίνεται νόμος του κράτους. Ο νόμος αυτός είναι μεν τυπικός αλλά έχει μεγάλη αξία, διότι χωρίς τον προϋπολογισμό δεν μπορούμε να εφαρμόσουμε στην πράξη τους ουσιαστικούς κανόνες δικαίου βάση των οποίων το κράτος εισπράττει τα διάφορα έσοδα του και πραγματοποιεί τις δαπάνες του.

3.2.2 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ.

Κάθε οικονομική επιχείρηση είτε είναι ιδιωτική είτε κρατική απαραίτητα πρέπει να σχεδιάζει ένα πρόγραμμα εσόδων και δαπανών εάν θέλει να έχει σωστή αξιοποίηση των οικονομικών της πόρων. Έτσι η οικογένεια πρέπει να προγραμματίζει τα έσοδα της για κάποιο χρονικό διάστημα έχοντας σαν βάση τα έσοδα που θα έχει στο ίδιο χρονικό διάστημα. Το ίδιο πρέπει να κάνουν και οι επιχειρήσεις. Στην περίπτωση τώρα του κράτους δημιουργείται ακόμη μεγαλύτερη ανάγκη για έναν προσχεδιασμό των εσόδων και εξόδων επειδή στην περίπτωση του κράτους έχουμε μεγαλύτερη δραστηριότητα και επειδή έχουμε να κάνουμε με την αξιοποίηση του κρατικού χρήματος δηλαδή χρήματος που ανήκει σ' όλους μας.

Άρα ο προϋπολογισμός είναι απαραίτητος είτε πρόκειται για το ίδιο είτε για ιδιωτική επιχείρηση. Μεταξύ όμως κρατικού προϋπολογισμού και προϋπολογισμού των ιδιωτικών επιχειρήσεων υπάρχουν κάποιες διαφορές. Όπως είναι οι εξής :

A) οι ιδιωτικές επιχειρήσεις προϋπολογίζουν πρώτα τα έσοδα τους και με βάση αυτά κάνουν και τις δαπάνες τους. Αντίθετα το κράτος μπορεί να προϋπολογίζει πρώτα τις δαπάνες του και μετά να αποφασίζει για τους τρόπους με τους οποίους θα τις χρηματοδοτήσει και αυτό επειδή μπορεί να βρει πόρους επιβάλλοντας φόρους ή καταφεύγοντας στο δανεισμό.

B) το κράτος και οι ιδιωτικές επιχειρήσεις έχουν διαφορετικούς στόχους. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις προσπαθούν να αυξήσουν τα κέρδη τους ενώ το κράτος προσπαθεί να αυξήσει το όφελος του κοινωνικού συνόλου βραχυπρόθεσμα αλλά και μακροπρόθεσμα.

3.2.3 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΣΩΣΤΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ

Ο κρατικός προϋπολογισμός είναι ένας ουσιαστικός μηχανισμός για την ύπαρξη και λειτουργία του κράτους. Ο προϋπολογισμός συντονίζει τα δημοσιονομικά μέσα του κράτους και το βοηθά στην πραγματοποίηση των στόχων του. Ο προϋπολογισμός

βοηθά το κράτος στο να προσδιορίζει τι είδη αγαθών και υπηρεσιών θα παράγει το κράτος για το κοινωνικό σύνολο αλλά και την ποσότητα αυτών των αγαθών και υπηρεσιών. Δηλαδή με τον προϋπολογισμό αξιοποιούμε τα μέσα παραγωγής. Επίσης με τον προϋπολογισμό το κράτος πετυχαίνει να πραγματοποιήσει μια αναδιανομή του εισοδήματος ανάμεσα στις διάφορες εισοδηματικές τάξεις που υπάρχουν. Επίσης προσπαθεί να σταθεροποιήσει την οικονομία σ' ένα επίπεδο πλήρους απασχόλησης.

3.2.4 ΜΟΡΦΕΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Υπάρχουν διάφορες μορφές προϋπολογισμού ανάλογα πάντα με τα κριτήρια που χρησιμοποιούμε κάθε φορά όπως είναι το περιεχόμενο, η μέθοδος κατάρτισης, ο χρόνος που καλύπτει.

Έτσι ανάλογα με το περιεχόμενο ο προϋπολογισμός διακρίνεται σε:

- A) ενιαίο ή γενικό
- B) σε πολλαπλό

Ο ενιαίος περιλαμβάνει το σύνολο των εσόδων και δαπανών του κράτους για την επόμενη χρονιά. Ενώ ο πολλαπλός μπορεί να διακριθεί σε περισσότερους από έναν. Έτσι ανάλογα με τη φύση των εξόδων και εσόδων περιλαμβάνει καθένας από τους πολλαπλούς προϋπολογισμούς διακρίνουμε:

A) τακτικό και έκτακτο προϋπολογισμό

Ο τακτικός περιλαμβάνει τα συνήθη έσοδα και έξοδα του κράτους, σε κανονικές συνθήκες. Ο έκτακτος τα έκτακτα έσοδα και έξοδα σε έκτακτες συνθήκες (π.χ. σεισμός)

B) προϋπολογισμός εκμετάλλευσης και προϋπολογισμός κεφαλαίου.

Ο προϋπολογισμός εκμετάλλευσης περιλαμβάνει τα έσοδα και έξοδα του κράτους που δε μεταβάλλουν την κρατική περιουσία (π. Χ. Έσοδα από φόρους, έξοδα για γραφική ύλη). Ο προϋπολογισμός κεφαλαίου περιλαμβάνει τα έσοδα – έξοδα που μεταβάλλουν την αξία της κρατικής περιουσίας (π.χ. δάνεια, επενδύσεις).

Γ) τακτικός προϋπολογισμός και προϋπολογισμός επενδύσεων.

Ο τακτικός προϋπολογισμός περιλαμβάνει όλα τα έσοδα του κράτους εκτός από εκείνα που προέρχονται από δανεισμό και κρατικές επενδύσεις και όλα τα έξοδα του κράτους εκτός από εκείνα που γίνονται για τις κρατικές επενδύσεις. Ο προϋπολογισμός δημοσίων επενδύσεων περιλαμβάνει τα έσοδα από το δανεισμό και τις κρατικές επενδύσεις και τυχόν πλεόνασμα του τακτικού προϋπολογισμού και τα έξοδα που γίνονται προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι κρατικές επενδύσεις.

Ανάλογα με την έκταση των εσόδων και εξόδων που περιλαμβάνει ο προϋπολογισμός διακρίνουμε δύο μορφές:

- A) καθαρό
- B) ακαθάριστο

Ο καθαρός περιλαμβάνει όλα τα καθαρά έσοδα και έξοδα ενώ ο ακαθάριστος τα έσοδα και έξοδα σε όλη τους τη έκταση.

Ανάλογα με την χρονική περίοδο που καλύπτει ο προϋπολογισμός διακρίνουμε:

- A) ετήσιο
- B) πολυετή

Ο ετήσιος αφορά μόνο ένα έτος ενώ ο πολυετής καλύπτει μια μεγαλύτερη χρονική περίοδο.

3.2.5 ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

Μεγάλη σημασία από την άποψη των επιδράσεων του κρατικού προϋπολογισμού στην οικονομία και στην οικονομική δραστηριότητα έχει η σχέση που υπάρχει ανάμεσα στα έσοδα και έξοδα του προϋπολογισμού. Αν τα έξοδα είναι ίσα με τα έσοδα τότε λέμε ότι ο προϋπολογισμός είναι ισοσκελισμένος. Αν τα έσοδα είναι μεγαλύτερα από τα έξοδα τότε είναι πλεονασματικός και αν συμβαίνει το αντίθετο είναι ελλειμματικός. Από μια άποψη ο προϋπολογισμός είναι πάντα ισοσκελισμένος (τουλάχιστον προϋπολογιστικά ενώ απολογιστικά είναι συνήθως ελλειμματικός).

Αν συγκρίνουμε τα συνολικά έσοδα και έξοδα θα δούμε ότι είναι ίσα διότι θα ήταν τουλάχιστον παράλογο να προγραμματίζεις έξοδα χωρίς να υπάρχει μέριμνα από που θα βρούμε τα χρήματα για να καλύψει τα έξοδα μας. Το ισοζύγιο αυτό είναι τυπικό και δεν έχει ιδιαίτερη αξία.

3.2.6 ΠΩΣ Η ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΔΡΑ ΣΤΗΝ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ ΧΡΕΟΣ

Τα τέσσερα βασικά μεγέθη που συγκροτούν τον προϋπολογισμό είναι:

- α) οι κρατικές δαπάνες για αγορά αγαθών και υπηρεσιών*
- β) οι μεταβιβαστικές πληρωμές*
- γ) ο φόρος εισοδήματος*
- δ) οι έμμεσοι φόροι*

οποιαδήποτε μεταβολή πάνω σ' αυτά τα μεγέθη εκφράζει τη δημοσιονομική πολιτική του κράτους.

Όταν στην οικονομία υπάρχουν αναξιοποίητα μέσα παραγωγής τότε το κράτος μπορεί να αυξήσει τις δαπάνες του ή να μειώσει τους φόρους προκειμένου να ενισχυθεί η ζήτηση για τα μέσα παραγωγής.

Τότε αν ο κρατικός προϋπολογισμός ήταν ισοσκελισμένος θα είχαμε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία ελλείμματος. Αν ήδη ο προϋπολογισμός ήταν ελλειμματικός τότε το έλλειμμα αυτό θα αυξηθεί ενώ αν είχαμε πλεόνασμα τώρα θα μειωθεί.

Αντίθετα όταν υπάρχει πληθωρισμός τότε το κράτος πρέπει να μειώσει τις δαπάνες του ή να αυξήσει τους φόρους για να μειώσει τη ζήτηση και να ελέγξει τον πληθωρισμό. Τότε αν ο κρατικός προϋπολογισμός ήταν ισοσκελισμένος τώρα θα παρουσίαζε πλεόνασμα. Αν είχε πλεόνασμα αυτό θα αυξηθεί ενώ αν ήταν ελλειμματικός το έλλειμμα θα μειωθεί.

Μέχρι την εποχή που δημοσιεύτηκε η γενική θεωρία του Keynes, οι οικονομολόγοι πίστευαν πως η ύπαρξη ελλείμματος στον προϋπολογισμό είναι δείγμα κακής οικονομικής πολιτικής.

Ο Keynes, όμως υποστήριξε την άποψη ότι το έλλειμμα προκαλεί πληθωρισμό μόνο όταν η οικονομία της χώρας βρίσκεται σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης, ενώ σε συνθήκες υποαπασχόλησης το να δημιουργήσουμε έλλειμμα στον προϋπολογισμό για να ενισχύσουμε τη ζήτηση δεν προκαλεί προβλήματα, αλλά πιθανόν να μας βοηθήσει να επιστέψουμε σε συνθήκες πλήρους απασχόλησης και να υπάρξει του εισοδήματος.

3.2.7 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Η συνολική ζήτηση σε μια οικονομία αποτελείται από τη ζήτηση για κατανάλωση, την ζήτηση για επένδυση, την ζήτηση για καθαρές εξαγωγές και την ζήτηση του δημοσίου.

Με την αυξομείωση της ζήτησης αυτής το δημόσιο μπορεί άμεσα να επηρεάσει το μέγεθος της συνολικής ζήτησης και άρα και το επίπεδο εισοδήματος και προϊόντος της οικονομίας.

Το δημόσιο μπορεί να επηρεάσει την συνολική ζήτηση και μέσα από μια μεταβολή του διαθέσιμου εισοδήματος που θα συνεπάγεται μεταβολή της ιδιωτικής κατανάλωσης.

Η πρακτική αυτή αφορά τις τέσσερις κατευθύνσεις που συγκροτούν τον προϋπολογισμό:

- *Μεταβολή του φόρου εισοδήματος*
- *Μεταβολή του μεγέθους των έμμεσων φόρων ή των επιδοτήσεων*
- *Μεταβολή των δημοσίων δαπανών για αγαθά και υπηρεσίες*
- *Μεταβολή του μεγέθους των μεταβιβαστικών πληρωμών*

Ο φόρος εισοδήματος και οι έμμεσοι φόροι συνιστούν τα ΕΣΟΔΑ του κρατικού προϋπολογισμού ενώ οι δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες και οι μεταβιβαστικές πληρωμές συνιστούν τις ΔΑΠΑΝΕΣ του κρατικού προϋπολογισμού.

Στον βαθμό που τα *έσοδα* είναι *ίσα* με τις *δαπάνες* μιλάμε για *ισοσκελισμένο* προϋπολογισμό.

Στον βαθμό που τα *έσοδα* είναι *μεγαλύτερα* από τις *δαπάνες* μιλάμε για *πλεονασματικό* προϋπολογισμό.

Στον βαθμό που τα *έσοδα* είναι *μικρότερα* από τις *δαπάνες* μιλάμε για *ελλειμματικό* προϋπολογισμό.

Το κράτος μπορεί να μεταβάλλει ένα η περισσότερα στοιχεία του κρατικού προϋπολογισμού για να πετύχει την σταθεροποίηση του εισοδήματος της οικονομίας στο επίπεδο της πλήρους απασχόλησης χωρίς πληθωρισμό.

Η μεταβολή αυτή των μεγεθών του κρατικού προϋπολογισμού αποτελεί την δημοσιονομική πολιτική.

ΕΠΕΚΤΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αν ο στόχος της δημοσιονομικής πολιτικής είναι η αύξηση της συνολικής δαπάνης στην οικονομία τότε μιλάμε για επεκτατική δημοσιονομική πολιτική.

Προκαλεί την πιο γρήγορη λειτουργία της οικονομίας πρωταρχικά με την αύξηση της συνολικής ζήτησης. Καθώς η ζήτηση αυξάνεται το σημείο ισορροπίας μεταξύ ζήτησης και προσφοράς μεταβάλλεται.

Σημαίνει : ότι τόσο το επίπεδο τιμών όσο και η ποσότητα των αγαθών που παράγονται θα αυξηθούν.

- **Αύξηση Δημοσίων δαπανών**

Αποτελούν μέρος της συνολικής ζήτησης, μια αύξηση τους θα προκαλέσει αύξηση και της συνολικής ζήτησης και έτσι τονώνεται η απασχόληση, η παραγωγή και το εισόδημα.

- **Αύξηση μεταβιβαστικών πληρωμών**

Όταν το κράτος αυξάνει τις συντάξεις, τα επιδόματα απορίας, επιδόματα ανεργίας και τις συναφείς μεταβιβάσεις εισοδήματος τότε θα αυξηθεί το διαθέσιμο εισόδημα των αποδεκτών και επομένως θα αυξηθεί και η δαπάνη τους για καταναλωτικά αγαθά.

Οπότε θα αυξηθεί η συνολική δαπάνη στην οικονομία, η συνολική απασχόληση, το συνολικό προϊόν και το συνολικό εισόδημα.

- **Μείωση των φόρων**

Η μείωση των συντελεστών των έμμεσων φόρων θα μειώσουν τις τιμές των προϊόντων που πληρώνουν οι καταναλωτές και αυτό θα αυξήσει το πραγματικό τους εισόδημα, αφού για να αγοράσουν τις ίδιες ποσότητες θα χρειάζεται να ξοδέψουν μικρότερο συνολικό ποσό.

Αποτέλεσμα της αύξησης του εισοδήματος είναι η αύξηση της συνολικής ζήτησης =, απασχόληση των προϊόντων και του εισοδήματος στην οικονομία.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΤΙΚΗ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Αν στην οικονομία υπάρχει υπερβολική συνολική δαπάνη και πληθωρισμός η δημοσιονομική πολιτική θα πρέπει να έχει στόχο τον περιορισμό της συνολικής δαπάνης και των πληθωριστικών πιέσεων, με τη χρησιμοποίηση αντίθετων μέτρων με εκείνα της επεκτατικής πολιτικής. Συγκεκριμένα η πολιτική αυτή θα πρέπει να προβεί στην αύξηση των άμεσων ή έμμεσων φόρων και στη μείωση των κρατικών δαπανών ή των μεταβιβαστικών πληρωμών.

3.3 ΑΕΠ

ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν ή ΑΕΠ (αγγλ. Gross Domestic Product - GDP) είναι το σύνολο όλων των προϊόντων και αγαθών που παράγει μια οικονομία, εκφρασμένο σε χρηματικές μονάδες. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που παράχθηκαν εντός μιας χώρας σε διάστημα ενός

έτους, ακόμα και αν μέρος αυτού παράχθηκε από παραγωγικές μονάδες που ανήκουν σε κατοίκους του εξωτερικού.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ

Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν - Α.Ε.Π. (ή Gross National Product - GNP) είναι το Προϊόν ή Εισόδημα που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας ανεξάρτητα του σε ποια χώρα το αποκτούν. Με άλλα λόγια είναι η συνολική αξία όλων των τελικών αγαθών (υλικών και άυλων) που αποκτούν οι κάτοικοι μιας χώρας σε διάστημα ενός έτους.

Διαφορά εθνικού – εγχώριου ακαθάριστου προϊόντος:

Διαφέρει από το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά το ότι συμπεριλαμβάνει και το Εισόδημα που απέκτησαν οι κάτοικοι μιας χώρας στο εξωτερικό.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ ΕΓΧΩΡΙΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ.

Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν εκφράζεται μαθηματικά ως εξής:

$$GDP = C + I + G + NX$$

όπου : (C) κατανάλωση, (I) επένδυση, (G) δημόσιες δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών και (NX) καθαρές εξαγωγές.

- **Κατανάλωση (consumption)** είναι η δαπάνη που πραγματοποιούν τα νοικοκυριά για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών.
- **Επένδυση (investment)** είναι η δαπάνη για την αγορά κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, αποθεμάτων και κτιρίων, συμπεριλαμβανόμενης και της δαπάνης για την αγορά νέων κατοικιών.
- **Δημόσιες δαπάνες (government purchase)** είναι οι δαπάνες για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών τις οποίες πραγματοποιούν η τοπική αυτοδιοίκηση, οι κυβερνήσεις των πολιτειών και η ομοσπονδιακή κυβέρνηση. π.χ αγορά υποβρυχίου για το ναυτικό.

- **Καθαρές εξαγωγές (net exports)** είναι η δαπάνη για την αγορά αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στην εγχώρια οικονομία και αγοράζονται από αλλοδαπούς (εξαγωγές) μείον τη δαπάνη για την αγορά ξένων αγαθών και υπηρεσιών που πωλούνται στην εγχώρια οικονομία (εισαγωγές).
- **Αποπληθωριστής του ΑΕΠ ή Δείκτης Τιμών του ΑΕΠ** : αριθμοδείκτης που μετρά τις μεταβολές όλων των τιμών των αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται σε μια οικονομία, δηλαδή του ΑΕΠ. Ισούται με το λόγο του ονομαστικού ΑΕΠ στο έτος βάσης προς το ονομαστικό ΑΕΠ στο έτος που έχει επιλεγεί ως βάση επί εκατό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

4. ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗ

4.1 ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΥΠΟΥ

- ΕΚΦΡΑΣΜΕΝΟ ΤΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑ ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΔΙΑΘΕΣΗΣ ΤΟΥ:

$$Y = C + I + G + X - M \quad (1)$$

$$Y = C + S + T \quad (2)$$

$$C + I + G + X - M = C + S + T$$

$$I + G + X - M = S + T$$

$$\underline{(X - M) + I = S + (T - G)}$$

- Το $(X - M)$ = μας δείχνει το εμπορικό ισοζύγιο (δηλαδή έλλειμμα ή πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών)
- Το $(T - G)$ = μας δείχνει τον κρατικό προϋπολογισμό (έλλειμμα ή πλεόνασμα)
- Το $S + (T - G)$ = μας δείχνει την εθνική αποταμίευση,
S = αποταμίευση
(T - G) = δημόσια αποταμίευση

$$\underline{(X - M) + I = S + (T - G)}$$

Από την σχέση αυτή για να ισχύει θα πρέπει :

Εάν υπάρχει διερεύνηση του ελλείμματος (πλεονάσματος) του κρατικού προϋπολογισμού τότε θα υπάρχει και διερεύνηση του ελλείμματος (πλεονάσματος) του εμπορικού ισοζυγίου.¹⁸

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:

Ο κρατικός προϋπολογισμός και το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μιας χώρας περιέχουν τελείως διαφορετικά κονδύλια. Κατά συνέπεια μια αύξηση του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού δεν μπορεί να επηρεάσει το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

Ο κρατικός προϋπολογισμός περιέχει : έσοδα (Tα) και έξοδα (G)

G	T
Αύξηση G	T (σταθερό)

Δημοσιονομικό έλλειμμα

¹⁸ Η κατάσταση του κρατικού προϋπολογισμού δεν αφήνει ανεπηρέαστη την κατάσταση του εμπορικού ισοζυγίου.

Προκαλείται έλλειμμα : δηλαδή η διαφορά εσόδων και εξόδων δεν πρέπει να ξεπερνάει το 3% του ΑΕΠ.

Δημοσιονομικό έλλειμμα / αεπ \leq 3%

Το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού μπορεί να δημιουργήσει πληθωριστικές πιέσεις. Οι πιέσεις αυτές επηρεάζουν αρνητικά την ανταγωνιστικότητα των εγχώριων προϊόντων, με συνέπεια βέβαια τον επηρεασμό του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών.

4.2 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ (1998-2008).

Ανάλυση ετών σε σχέση με τον τύπο

$$(X - M) + I = (T - G) + S$$

Υποθέτουμε ότι το I και το S παραμένουν σταθερά.

Έχουμε:

- **1998-1999**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα :

1998: -6239 εκ. €

1999: -5645 εκ. €

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

1998: -3286,5 εκ. €

1999: -4800,5 εκ. €

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού (X – M) μειώνεται και (T – G) αυξάνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

ΣΧΟΛΙΑ

Αφού μειώνεται το έλλειμμα, για να ισχύει αυτό θα πρέπει να αυξάνονται τα έσοδα και να μειώνονται τα έξοδα, στην συγκεκριμένη περίπτωση αυξάνονται και τα δύο στοιχεία, αλλά τα έσοδα αυξάνονται σε μεγαλύτερο ποσοστό κατά 11,4% σε σχέση με τα έξοδα 7,8%.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε κατά 46%.

Η επιβάρυνση του ισοζυγίου προέρχεται κυρίως από την άνοδο του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά 14% αλλά και στην αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 12,7%, ενώ έχουμε μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων κατά 14,28%, ενώ το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων περιορίστηκε περισσότερο από το μισό (-54,66%).

• 1999-2000

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

1999: -5645 εκ. €

2000: -5212 εκ. €

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

1999: -4800,5 εκ. €

2000: -8371,6 εκ. €

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού (X – M) μειώνεται και το (T – G) αυξάνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

ΣΧΟΛΙΑ

Το έλλειμμα μειώνεται , παρατηρώντας τον πίνακα βλέπουμε ότι και τα έσοδα και τα έξοδα αυξάνονται. Έχουμε μια αύξηση των εσόδων κατά 10,2% , αλλά μια μικρότερη αύξηση των εξόδων κατά 7,7% σε σχέση με τα έσοδα.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξάνεται κατά 74,4%. Αυτό οφείλεται, στην αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου (29,8%), στην αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών (27,2%) και στην σημαντική αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων (52,48%) ενώ παρατηρούμε μια πολύ μικρή μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων κατά 1,16%

- **2000-2001**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2000: -5212εκ €

2001: -5210εκ €

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

2000: -8371εκ €

2001: -8169,3 εκ €

Το εμπορικό ισοζύγιο μειώνεται.

Αφού $(X - M)$ μειώνεται και το $(T - G)$ μειώνεται, η παραπάνω σχέση ισχύει.

ΣΧΟΛΙΑ

Και στο διάστημα του 2000-2001, συνεχίζει το έλλειμμα να μειώνεται, ενώ και τα δύο στοιχεία του κρατικού προϋπολογισμού αυξάνονται.

Έχουμε μια αύξηση των εσόδων κατά 4,9% ενώ μια μικρότερη αύξηση κατά 4,3% των εξόδων.

Καθώς και το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μειώνεται κατά 2,4%.

Αυτή η μείωση προέρχεται από την ελάχιστη μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά 1,4%, ενώ έχουμε αυξήσεις σε όλους τους υπόλοιπους λογαριασμούς. Έχουμε την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών(5%), την τεράστια

αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων κατά 107,4 % και τέλος την αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων (8,15%).

- **2001-2002**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα :

2001: -5210εκ €

2002: -4807εκ €

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

2001: -8169,3εκ €

2002: -8571,3 εκ €

Το εμπορικό ισοζύγιο.

Αφού $(X - M)$ μειώνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

ΣΧΟΛΙΑ

Το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού μειώνεται κατά 4,9%.

Από τον πίνακα φαίνεται ότι αυξάνονται τα έσοδα και τα έξοδα, αυτή η μείωση όμως οφείλεται στην αύξηση των εσόδων κατά 5,7% και στην μικρότερη αύξηση των εξόδων πάντα σε σχέση με τα έσοδα κατά 4,1%.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξάνεται κατά 4,9%.

Αυτή η μικρή αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου οφείλεται στην αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου (5%), στην αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων κατά 4,7%. και στην μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων (-13%). Το ισοζύγιο υπηρεσιών παρουσιάζει μια αύξηση στο πλεόνασμα του κατά 17,5%.

- **2002-2003**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2002: -4807εκ €

2003: -9847εκ €

Το έλλειμμα αυξάνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

2002: -8571,3εκ €

2003: -11264,1εκ €

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ αυξάνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση ισχύει.

ΣΧΟΛΙΑ

Βλέπουμε ότι το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού αυξάνεται, για να ισχύει αυτό θα πρέπει να μειώνονται τα έσοδα και να αυξάνονται τα έξοδα. Σε αυτήν την περίπτωση όμως αυξάνονται και τα δύο στοιχεία, άρα θα πρέπει να έχουμε μια μικρότερη αύξηση των εσόδων σε σχέση με τα έξοδα, πράγμα που συμβαίνει.

Έχουμε μια αύξηση των εσόδων κατά 1,6% σε σχέση με την αύξηση των εξόδων κατά 11,1%.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξάνεται κατά 31,4%, αυτό οφείλεται στην αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων κατά 91,75% και την μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων (29,45%). Επίσης έχουμε μια ελάχιστη μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά 0,28% και μια στην αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 6,98%.

- **2003-2004**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2003: -9847εκ €

2004: -12861εκ €

Το έλλειμμα αυξάνεται

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

2003: -11264,1εκ €

2004: -10717,1εκ €

Το εμπορικό ισοζύγιο μειώνεται.

Αφού $(X - M)$ αυξάνεται και το $(T - G)$ μειώνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

ΣΧΟΛΙΑ

Το έλλειμμα του προϋπολογισμού αυξάνεται, άρα θα πρέπει να αυξάνονται τα έξοδα περισσότερο από τα έσοδα.

Έχουμε μια αύξηση των εσόδων κατά 7,8% και μια μεγαλύτερη αύξηση των εξόδων κατά 12,1%.

Ενώ το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών μειώνεται κατά 4,8%, λόγω της αύξησης του πλεονάσματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά 34,4%. Για τους υπόλοιπους λογαριασμούς έχουμε αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου (12,3%), αύξηση του ελλείμματος του ισοζυγίου εισοδημάτων (10,1%) και τέλος παρατηρούμε μια μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων της τάξης του 5,7% .

- **2004-2005**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2004: -12861 εκ €

2005: -11317 εκ €

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

2004: -10717,1 εκ €

2005: -14743,4 εκ €

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ μειώνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

ΣΧΟΛΙΑ

Βλέπουμε ότι το έλλειμμα μειώνεται.

Φαίνεται από τον πίνακα ότι και τα έσοδα και τα έξοδα αυξάνονται, τα έσοδα αυξάνονται κατά 5,6% περισσότερο από τα έξοδα που αυξάνονται κατά 1,6%.

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξάνεται επιπλέον κατά 37,5%. Στους επιμέρους λογαριασμούς του ισοζυγίου παρατηρούμε ότι αυξάνεται το

έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου σε ποσοστό 8,34% και το έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων κατά 29,67%. Ενώ σημειώνεται μείωση στο πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών (-0,49%) και μεταβιβάσεων (-14,57%).

- **2005- 2006**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2005: -11317 εκ €

2006: -8232 εκ €

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

2005: -14743,4 εκ €

2006: -23668,1 εκ €

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ μειώνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

ΣΧΟΛΙΑ

Το έλλειμμα του προϋπολογισμού συνεχίζει να μειώνεται, ενώ και τα δύο στοιχεία αυξάνονται.

Βέβαια τα έσοδα έχουν μια αύξηση κατά τα 10,5% μεγαλύτερη από τα έξοδα, που αυξάνονται κατά 3,3%.

Το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών αυξάνεται κατά 60,5%, γιατί αυξάνεται το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου κατά 28% και του εισοδηματικού ισοζυγίου κατά 25,4% ενώ μειώνεται το πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 0,35% και αυξάνεται το πλεόνασμα του ισοζυγίου τρεχουσών μεταβιβάσεων κατά 9,7% .

- **2006-2007**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2006: -8232 εκ €

2007: -10514 εκ €

Το έλλειμμα αυξάνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών:

2006: -23668,1 εκ €

2007: -32602,2 εκ €

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ αυξάνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση ισχύει.

ΣΧΟΛΙΑ

Σε αυτό το διάστημα το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού αυξάνεται και τα έσοδα και έξοδα συνεχίζουν να αυξάνουν.

Τα έσοδα αυξάνονται κατά 7,9% λιγότερο όμως από την αύξηση των εξόδων κατά 10,6%.

Επίσης έχουμε μια αύξηση του ελλείμματος του εμπορικού και εισοδηματικού ισοζυγίου κατά 17,6% και 30,4% αντίστοιχα, μια αύξηση του πλεονάσματος του ισοζυγίου υπηρεσιών κατά 8,18% και μια σημαντική μείωση του πλεονάσματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων 53,2% που ως αποτέλεσμα είχε την αύξηση του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών κατά 37,7%.

- **2007-2008**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2007: -10514εκ €

2008: -14580εκ €

Το έλλειμμα αυξάνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

2007: -32602,2 εκ €

2008: -34797.6 εκ €

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ αυξάνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση ισχύει.

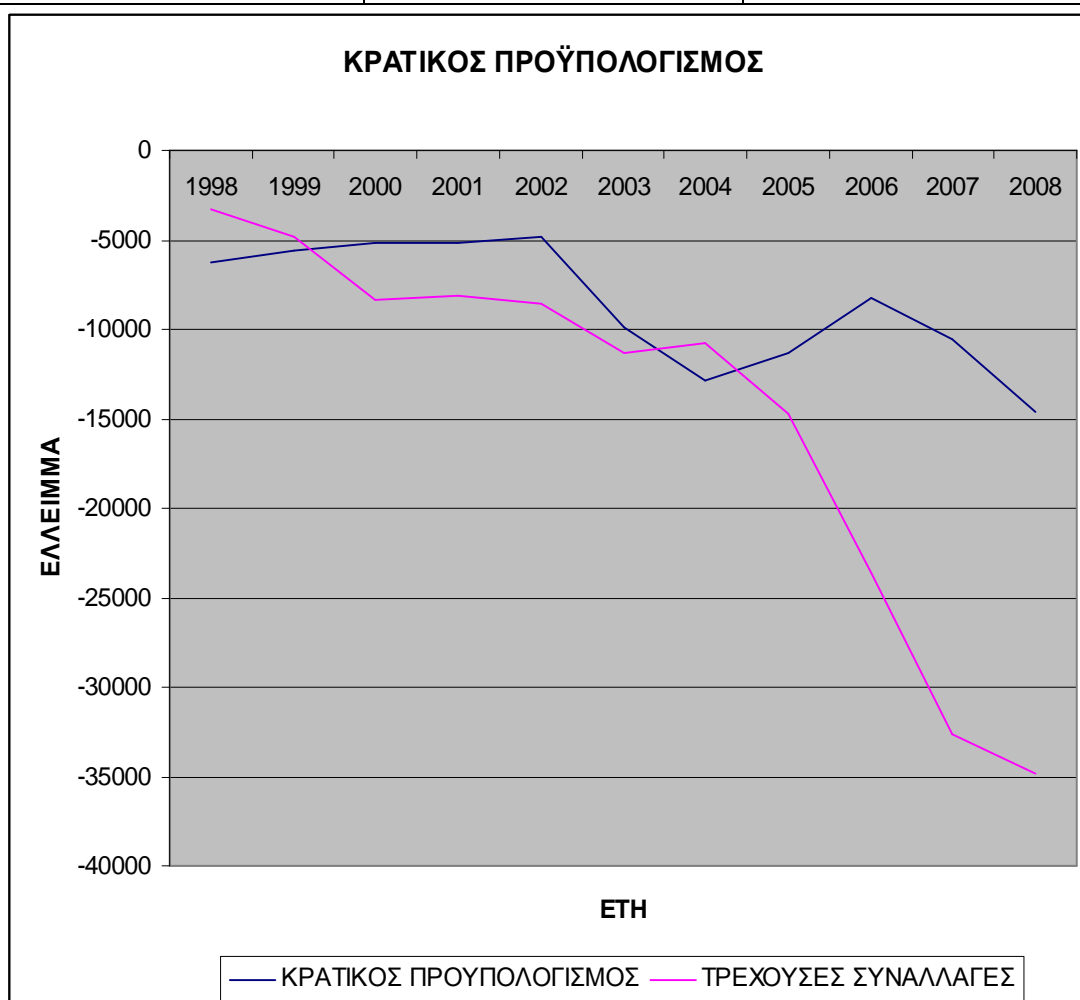
ΣΧΟΛΙΑ

Έχουμε μια αύξηση του ελλείμματος που οφείλεται στην αύξηση των εξόδων κατά 11,5% έναντι της αύξησης των εσόδων κατά 6,5%.

Τέλος βλέπουμε και μια αύξηση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά 6,7%, όπου οφείλεται στην αύξηση και των τεσσάρων ισοζυγίων που καταρτίζουν τις τρέχουσες συναλλαγές. Ειδικότερα έχουμε αύξηση στο εμπορικό ισοζύγιο κατά 6,14%, στο ισοζύγιο υπηρεσιών κατά 3,27% ενώ οι σημαντικότερες αυξήσεις σημειώνονται στο ισοζύγιο εισοδημάτων και μεταβιβάσεων. Αυξήσεις της τάξεως του 14,6% κα 73,38% αντίστοιχα.

4.2.1 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ - ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.

<i>ΕΤΗ</i>	<i>ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ</i>	<i>ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ</i>
1998	-6239	-3286,5
1999	-5645	-4800,5
2000	-5212	-8371,6
2001	-5210	-8169,3
2002	-4807	-8571,3
2003	-9847	-11264,1
2004	-12861	-10717,1
2005	-11317	-14743,4
2006	-8232	-23668,1
2007	-10514	-32602,2
2008	-14580	-34797,6

4.3 ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ ΣΕ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΠ%

Για να βρούμε το έλλειμμα και τις τρέχουσες συναλλαγές του εμπορικού ισοζυγίου σε ποσοστό του ΑΕΠ θα πρέπει :

$$\frac{\text{ΕΛΛΕΙΜΜΑ (ΚΡΑΤ. ΠΡΟΥΠ.)}}{\text{ΑΕΠ}} = \text{ΑΕΠ \%}$$

$$\frac{\text{ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ}}{\text{ΑΕΠ}} = \text{ΑΕΠ \%}$$

Έχουμε:

1998:

$$\frac{-6239}{\text{ΑΕΠ}} = -5,9\%$$

$$-5,9\% \text{ ΑΕΠ} = -6239$$

$$\text{ΑΕΠ} = 105.746$$

$$\frac{-3286,5}{105746} = \text{ΑΕΠ \%}$$

$$\text{ΑΕΠ} = -3,1 \% \text{ (ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ)}$$

Κατά τον ίδιο τρόπο έχουμε και για τα υπόλοιπα έτη:¹⁹

ΕΤΗ	ΑΕΠ	ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓ (ΕΚΑΤΟΜ €.)	ΑΕΠ %	ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΜΜΑΓ	ΑΕΠ%
1998	105746	-6239	-5,9	-3286,5	-3,1
1999	112900	-5645	-5	-4800,5	-4,3
2000	121209	-5212	-4,3	-8371,6	-6,9
2001	130250	-5210	-4	-8169,3	-6,3
2002	141382	-4807	-3,4	-8571,3	-6,1
2003	156302	-9847	-6,3	-11264,1	-7,2
2004	169223	-12861	-7,6	-10717,1	-6,3
2005	198544	-11317	-5,7	-14743,4	-7,4
2006	211077	-8232	-3,9	-23668,1	-11,2
2007	228565	-10514	-4,6	-32602,2	-14,2
2008	239016	-14580	-6,1	-34797,6	-14,5

- **1998-1999**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα :

1998: -5,9 %

1999: -5,0 %

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

1998: -3,1 %

1999: -4,3 %

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού (X – M) μειώνεται και (T – G) αυξάνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

¹⁹ Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή

- **1999-2000**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

1999: -5,0 %

2000: - 4,3 %

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

1999: -4,3 %

2000: -6,9 %

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ μειώνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

- **2000-2001**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2000: -4,3 %

2001: -4,0 %

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

2000: -6,9 %

2001: - 6,3 %

Το εμπορικό ισοζύγιο μειώνεται.

Αφού $(X - M)$ μειώνεται και το $(T - G)$ μειώνεται, η παραπάνω σχέση ισχύει.

- **2001-2002**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα :

2001: -4,0 %

2002: -3,4 %

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

2001: -6,3 %

2002: -6,1 %

Το εμπορικό ισοζύγιο μειώνεται.

Αφού $(X - M)$ μειώνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση ισχύει.

• **2002-2003**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2002: -3,4 %

2003: -6,3%

Το έλλειμμα αυξάνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

2002: -6,1%

2003: -7,2 %

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ αυξάνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση ισχύει.

• **2003-2004**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2003: -6,3 %

2004: -7,6 %

Το έλλειμμα αυξάνεται

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

2003: -7,2 %

2004: -6,3 %

Το εμπορικό ισοζύγιο μειώνεται.

Αφού $(X - M)$ αυξάνεται και το $(T - G)$ μειώνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

- **2004-2005**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2004: -7,6 %

2005: -5,7 %

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

2004: -6,3 %

2005: -7,4 %

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ μειώνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει

- **2005- 2006**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2005: -5,7 %

2006: -3,9 %

Το έλλειμμα μειώνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

2005: -7,4 %

2006: -11,2 %

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ μειώνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση δεν ισχύει.

- **2006-2007**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2006: -3,9 %

2007: -4,6 %

Το έλλειμμα αυξάνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

2006: -11,2 %

2007: -14,2 %

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ αυξάνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση ισχύει.

• **2007-2008**

Δημοσιονομικό Έλλειμμα:

2007: -4,6 %

2008: -6,1 %

Το έλλειμμα αυξάνεται.

Ισοζύγιο Τρεχουσών συναλλαγών:

2007: -14,2 %

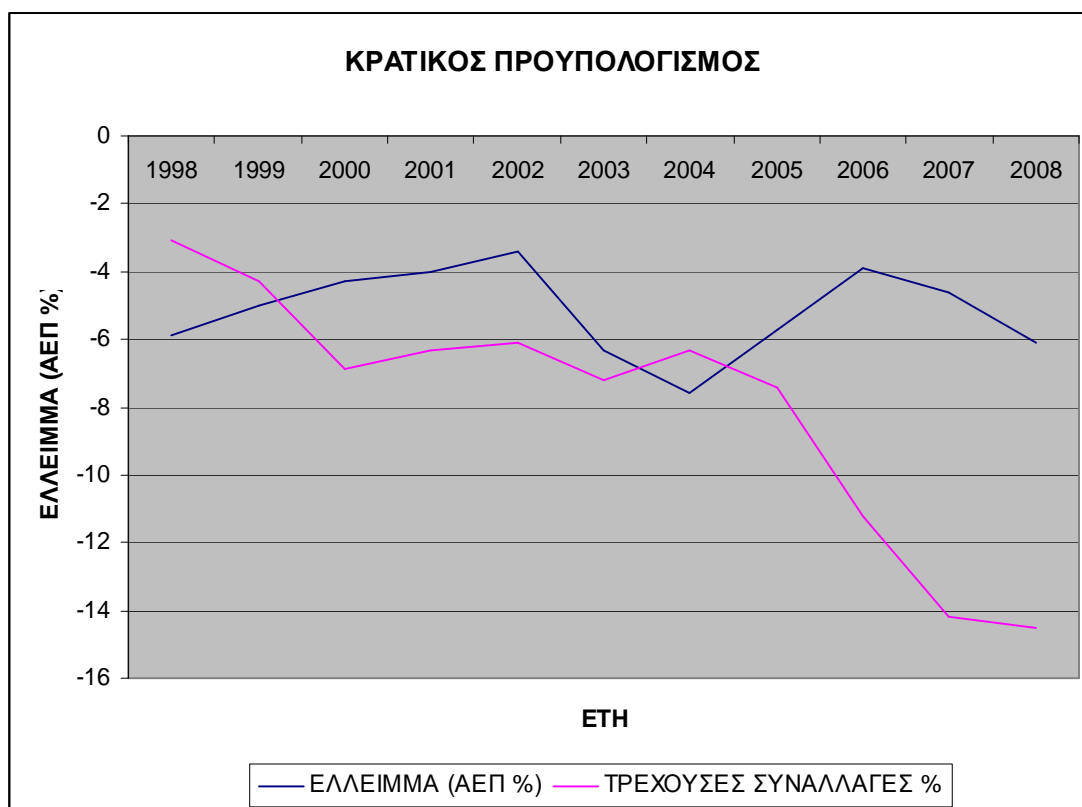
2008: -14,5 %

Το εμπορικό ισοζύγιο αυξάνεται.

Αφού $(X - M)$ αυξάνεται και το $(T - G)$ αυξάνεται, η παραπάνω σχέση ισχύει.

4.3.1 ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΟΣ - ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΤΑ ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΕΠ (%).

<i>ΕΤΗ</i>	<i>ΕΛΛΕΙΜΜΑ %</i>	<i>ΤΡΕΧΟΥΣΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ %</i>
1998	-5,9	-3,1
1999	-5	-4,3
2000	-4,3	-6,9
2001	-4	-6,3
2002	-3,4	-6,1
2003	-6,3	-7,2
2004	-7,6	-6,3
2005	-5,7	-7,4
2006	-3,9	-11,2
2007	-4,6	-14,2
2008	-6,1	-14,5

ΤΕΛΙΚΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι οικονομικές πολιτικές των τριών τελευταίων δεκαετιών έφεραν την Ελλάδα στα πρόθυρα χρεοκοπίας. Μεταρρυθμίσεις που εφαρμόστηκαν σε άλλες χώρες πολλά χρόνια νωρίτερα αναβάλλονταν συνεχώς στην Ελλάδα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα η χώρα να βρεθεί με έναν μη παραγωγικό δημόσιο τομέα, ένα άνισο και αναποτελεσματικό σύστημα συλλογής φόρων, ένα μη βιώσιμο συνταξιοδοτικό σύστημα και ένα περιοριστικό και αναποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο στην οικονομία, η ανταγωνιστικότητα της οποίας είναι χαμηλή και μειώνεται συνεχώς. Η έλλειψη μεταρρυθμίσεων είναι ιδιαίτερα οδυνηρή για την νέα γενιά. Η παιδεία που παρέχεται στους νέους υστερεί σε σύγκριση με τα διεθνή πρότυπα.

Η Ελληνική Οικονομική κρίση είναι σε εξέλιξη ακολουθώντας την παγκόσμια οικονομική ύφεση. Τα διαρθρωτικά μέτρα της κυβέρνησης μέσω του μνημονίου που έχει υπογραφεί μεταξύ της ελληνικής κυβέρνησης, της ευρωπαϊκής ένωσης και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου έχουν φέρει ήδη κάποιο αποτέλεσμα. Αυτό το αποτέλεσμα είναι η μείωση των δαπανών του κρατικού μηχανισμού. Η αύξηση της φορολογίας μέσω των άμεσων ή των έμμεσων φόρων, για παράδειγμα η αύξηση των συντελεστών του ΦΠΑ δεν έχουν φέρει μέχρι στιγμής τα αναμενόμενα έσοδα στα ταμεία του κράτους, λόγω της μείωσης της καταναλωτικής δαπάνης των πολιτών.

Για την επίτευξη των στόχων του μνημονίου θα πρέπει να παρθούν αποφάσεις που στόχο θα έχουν την μείωση του ελλείμματος καθώς και την μείωση του δημόσιου χρέους. Το μόνο θετικό στοιχείο σχετικά με την τρέχουσα οικονομική κατάσταση στην Ελλάδα είναι ότι υπάρχει μεγάλο περιθώριο βελτίωσης. Οι μεταρρυθμίσεις τις οποίες συμφώνησε η Ελλάδα με τους δανειστές της κινούνται προς την σωστή κατεύθυνση. Η αισιοδοξία είναι μέσα στην φύση του Έλληνα, αλλά πρέπει να καταλάβει ο ελληνικός λαός ότι θα είναι δύσκολες οι επόμενες μέρες που έρχονται. Απαιτούνται θυσίες από όλους, ώστε η τελική προσπάθεια να στεφθεί με επιτυχία. Στο τέταρτο κεφάλαιο αναφερόμαστε στο δημοσιονομικό έλλειμμα και στις τρέχουσες συναλλαγές για μια δεκαετία (1998-2008).

Εξετάσαμε για κάθε χρονιά αν ισχύει η σχέση $(x - m) + I = (t - g) + s$.

Κατά το διάστημα 1998 – 1999 και 1999 – 2000 έχουμε μείωση του ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού και αύξηση του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών άρα δεν ισχύει η σχέση.

Κατά το διάστημα 2000 – 2001 μειώνεται το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού και μειώνεται και το των τρεχουσών συναλλαγών άρα ισχύει η παραπάνω σχέση.

Το 2001 – 2002 το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού μειώνεται και το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξάνεται, η σχέση δεν ισχύει.

Το 2002 – 2003 αυξάνονται και τα δύο στοιχεία, άρα ισχύει η σχέση.

Το 2003 – 2004 το έλλειμμα του κρατικού προϋπολογισμού αυξάνεται ενώ το έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών μειώνεται άρα δεν ισχύει η σχέση.

Στο διάστημα 2004 – 2005 και 2005 – 2006 βλέπουμε ότι η σχέση πάλι δεν ισχύει.

Και τέλος κατά το διάστημα 2006 – 2007 και 2007 – 2008 βλέπουμε ότι και τα δύο στοιχεία αυξάνονται άρα η σχέση $(x - m) + I = (t - g) + s$ ισχύει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- 1) Ιωάννης Κ. Χρηστίδης (2006), *διεθνείς οικονομικές σχέσεις*, εκδόσεις ΔΚ, Πάτρα.
- 2) Θ. Γεωργακοπούλου (2002), *εισαγωγή στην πολιτική οικονομία*, εκδόσεις Γ. Μπένου, Αθήνα.
- 3) Κιόχος – Παπανικολάου (2000), *χρήμα – πίστη – τράπεζες*, εκδόσεις Ελληνικά γράμματα, Αθήνα.
- 4) Ε. Σ. Σαρτζετάκης, *Μακροοικονομική*
- 5) πανεπιστήμιο Αθηνών, τμήμα οικονομικών Επιστημών, Ν. Κωστελέτο (2006), *«θεωρία ισοζυγίου πληρωμών και διεθνές νομισματικό σύστημα»*.
- 6) Πανεπιστήμιο Μακεδονίας ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ, ΜΕ ΘΕΜΑ:
«δημόσιο χρέος και εθνικές εκλογές : η περίπτωση της Ελλάδας»

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ.

1. [http:// el.wikipedia.org](http://el.wikipedia.org)
2. [http:// www.naftemporiki.gr](http://www.naftemporiki.gr)
3. [http:// www.bankofgreece.gr](http://www.bankofgreece.gr)
4. [http:// www.statistics.gr](http://www.statistics.gr)
5. [http:// www.iobe.gr](http://www.iobe.gr)
6. [http:// www.minifin.gr](http://www.minifin.gr)
7. [http:// www.capital.gr](http://www.capital.gr)
8. [http:// forza-grecia.pblogs.gr](http://forza-grecia.pblogs.gr)

**ΠΙΝΑΚΕΣ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ, ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ
ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ (ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ) ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΧΡΕΟΥΣ**

Π Ι Ν Α Κ Α Σ VIII.9
ΕΣΟΔΑ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ
(Σε εκατ. ευρώ)

	Εκατοστάτες μεταβολές					Προϋπο- λογισμός 2002/01*
	1998	1999	2000	2001*	1999/98	
Έσοδα	30.558	34.051	37.522	40.514	43.005	6,1
1. Τακτικός προϋπολογισμός	27.875	31.087	34.257	36.684	38.920	6,1
— Άμεσοι φόροι	(10.540)	(11.866)	(13.682)	(13.640)	(14.618)	(7,2)
— Έμμεσοι φόροι	(15.402)	(17.179)	(18.620)	(19.621)	(20.666)	(5,3)
— Λοιπά έσοδα	(1.933)	(2.041)	(1.954)	(3.422)	(3.636)	(6,3)
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	2.682	2.964	3.265	3.830	4.085	6,7
Λα ά ν ε ς	36.797	39.696	42.734	45.151	47.052	4,2
1.1 Τακτικός προϋπολογισμός ¹	31.287	33.093	35.313 ³	36.993 ³	38.104	3,0
Τόκοι ²	(9.490)	(9.694)	(9.914)	(9.714)	(8.951)	(-7,9)
1.2 Προσρογείς δαπάνες τακτικού προϋπ/ορισμού	21.797	23.399	25.399 ³	27.279 ³	29.153	6,9
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων ⁴	5.510	6.603 ⁵	7.421 ⁵	8.158	8.948	9,7
Καθαρό έλλειμμα (-)/πλεόνασμα (+)	-6.239	-5.645	-5.212	-4.638	-4.047	-12,7
% του ΑΕΠ	-5,9	-5,0	-4,3	-3,6	-2,9	
1. Τακτικός προϋπολογισμός	-3.412	-2.006	-1.056	-309	816	
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	-2.828	-3.639	-4.156	-4.329	-4.863	
Προσρογές έλλειμμα (-)/πλεόνασμα (+)⁴	3.251	4.050	4.702	5.076	4.904	
% του ΑΕΠ	3,1	3,6	3,9	3,9	3,5	
ΕΛΕΓΕΠ (Έσοδα=Δαπάνες)	2.327	2.366	2.401	2.569	2.483	1,7
Χρεολύσια ²	10.378	9.996	13.859	12.446	20.320	-3,7
						1,5
						7,0
						-10,2
						63,3

1 Δεν περιλαμβάνονται πληρωμές χρεολυσίων.

2 Περιλαμβάνονται, αντίστοιχα, οι τόκοι και τα χρεολύσια του χρέους των ενόπιων διατάξεων.

3 Περιλαμβάνονται και δαπάνες σεσημασμένων 71 εκατ. ευρώ και 59 εκατ. ευρώ για το 2000 και το 2001, αντίστοιχα.

4 Στις δαπάνες των ετών 1998, 1999, 2000, 2001 και 2002 περιλαμβάνονται ποσά 1.415 εκατ. ευρώ, 1.409 εκατ. ευρώ, 1.692 εκατ. ευρώ, 1.849 εκατ. ευρώ και 1.908 εκατ. ευρώ, αντίστοιχα, που αφορούν κεφαλαιακές μεταβιβάσεις για την απόκτηση στοιχείων ενεργητικού. Εάν οι διαπίστευτες αυτές, καθώς και εκείνες που αφορούν τους σεσημασμένους το 1999, 2000 και 2001, δεν συμπεριληφθούν, τότε το προσρογές πλεόνασμα αυξάνεται το 1998, 1999, 2000, 2001 και 2002 σε 4,4%, 4,9%, 5,5%, 5,4% και 4,9% του ΑΕΠ, αντίστοιχα.

5 Περιλαμβάνονται και δαπάνες για τους σεσημασμένους, 88 εκατ. ευρώ για το 1999 και 258 εκατ. ευρώ για το 2000.

* Προσρογνά στοιχεία.

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.

VIII. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αυξήθηκε από 3.286 εκατ. ευρώ το 1998 σε 4.808 εκατ. ευρώ το 1999. Η επιβάρυνση του ισοζυγίου προέρχεται κυρίως από την άνοδο του εμπορικού ελλείμματος, αλλά και από τη μείωση του πλεονά-

Π Ι Ν Α Κ Α Σ VIII.1
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

	Ιανουάριος – Δεκέμβριος (σε δισεκ. ECU/ευρώ) ¹			Εκατοστιαίες μεταβολές		Ιανουάριος – Δεκέμβριος (σε δισεκ. δρχ.)			Εκατοστιαίες μεταβολές	
	1997	1998	1999*	1998/97	1999/98	1997	1998	1999*	1998/97	1999/98
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	-4.266,3 (-4,0)	-3.286,5 (-3,0)	-4.808,5 (-4,1)	-23,0	46,3	-1.359,8	-1.144,3	-1.570,0	-15,9	37,2
Εμπορικό ισοζύγιο (ως ποσοστό του ΑΕΠ)	-15.234,8 (-14,2)	-14.823,4 (-13,7)	-16.892,7 (-14,4)	-2,7	13,9	-4.722,6	-4.937,2	-5.507,2	4,5	11,5
Εξαγωγές αγαθών	5.689,8	5.922,9	8.030,3			1.751,2	1.962,4	2.617,1		
Εισαγωγές αγαθών	20.924,6	20.746,3	24.923,0			6.473,8	6.899,6	8.124,3		
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-13.298,6	-13.659,4	-15.454,6	2,7	13,1	-4.123,8	-4.553,8	-5.037,8	10,4	10,6
Ισοζύγιο κεραισίων	-1.936,2	-1.164,0	-1.438,0	-39,9	23,5	-598,8	-383,3	-469,4	-36,0	22,4
Ισοζύγιο υπηρεσιών	5.738,9	6.072,6	6.846,5	5,8	12,7	1.759,6	2.006,4	2.231,0	14,0	11,2
Εισπράξεις	8.989,1	9.968,3	15.575,5			2.765,5	3.301,6	5.078,0		
Πληρωμές	3.250,2	3.895,7	8.729,0			1.005,9	1.295,1	2.847,0		
Ισοζύγιο εισοδημάτων	-1.391,1	-1.381,8	-626,5	-0,7	-54,7	-432,7	-458,0	-203,8	5,8	-55,6
Εισπράξεις	1.109,6	1.362,0	2.414,1			341,2	451,4	786,4		
Πληρωμές	2.500,6	2.743,8	3.040,6			774,0	909,4	990,1		
Ισοζύγιο μεταβιβάσεων	6.620,6	6.846,1	5.864,1	3,4	-14,3	2.035,9	2.244,5	1.909,9	10,2	-14,9
Εισπράξεις	6.656,0	7.276,4	6.746,5			2.046,8	2.388,6	2.198,0		
Πληρωμές	35,4	430,3	882,4			10,9	144,1	288,1		
Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	5.673,3	3.394,6	4.748,8			1.598,0	1.012,3	1.557,7		
Τακτοποιητέα στοιχεία	-1.406,9	-108,1	59,7			-238,2	132,0	12,3		
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	12.075,6	15.576,2	18.836,9			3.769,0	5.140,3	6.222,8		

1 ECU για τα έτη 1997 και 1998 και ευρώ για το έτος 1999.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος, ΕΣΥΕ και ΥΠΕΘΟ.

σματος του ισοζυγίου μεταβιβάσεων. Αντίθετα, το μεν πλεόνασμα του ισοζυγίου υπηρεσιών αυξήθηκε σημαντικά, το δε έλλειμμα του ισοζυγίου εισοδημάτων περιορίστηκε περίπου κατά το ήμισυ.

Με την ολοκλήρωση, εντός του 1999, της καταχώρησης των μεγεθών του ισοζυγίου πληρωμών με βάση τη νέα μεθοδολογία, επιτυγχάνεται μεν πιστότερη καταγραφή, αλλά η συγκρισιμότητα με προηγούμενα έτη είναι περιορισμένη, ακόμη και όταν αφορά

Π Ι Ν Α Κ Α Σ VIII.9

ΕΣΟΔΑ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ¹
(Σε εκατ. ευρώ)

	Εξαισιοποιήσιμες μεταβολές					Προϋπο- λογισμός 2004/03*
	2001/00	2002/01	2003*/02	2001/00	2003*/02	
Ε σ ο δ α ²						
1. Ταξικός προϋπολογισμός	37.522	41.605	41.809	47.740	4,9	14,2
— Άμεσοι φόροι	34.257	39.048	39.880	43.620	6,8	9,4
— Έμμεσοι φόροι	(13.682)	(14.813)	(15.294)	(16.385)	(-0,7)	(7,1)
— Αυτά έσοδα	(18.620)	(20.989)	(21.471)	(24.341)	(4,7)	(13,4)
— Αυτά έσοδα	(1.954)	(3.490)	(3.115)	(2.894)	(78,6)	(-7,1)
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	3.265	2.557	1.929	4.120	-14,4	113,6
Δ α π ά ν ε ς ²						
1.1 Ταξικός προϋπολογισμός ³	42.734	46.412	51.605	54.000	4,3	4,6
Τόνοι ⁴	35.313 ⁴	39.398	43.067	44.750	4,0	3,9
(9.914)	(9.134)	(9.415)	(9.750)	(-2,0)	(-5,9)	(3,1)
1.2 Προσγενείς δαπάνες ταξικού προϋπολογισμού	25.399 ⁴	30.264	33.652	35.000	6,4	4,0
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	7.421 ⁶	7.014	8.538	9.250	5,7	8,3
Καθαρό έλλειμμα (-)/πλεόνασμα (+)	-5.212	-4.807	-9.796	-6.260	0,0	-36,1
% του ΔΕΠ	-4,3	-3,4	-6,4	-3,8		
1. Ταξικός προϋπολογισμός	-1.056	-350	-3.187	-1.130		
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	-4.156	-4.457	-6.609	-5.130		
Προσγενές έλλειμμα (-)/πλεόνασμα (+)	4.702	4.327	-381	3.490		
% του ΔΕΠ	3,9	3,1	-0,2	2,1		
ΕΛΕΓΕΠ (Έσοδα = Δαπάνες)	2.401	2.523	2.346	2.783	5,1	18,6
Χρεολόγια ⁵	13.859	12.777	22.454	19.844	-7,8	-11,6

1 Από το έτος 2002 τα στοιχεία είναι σε τιμητική βάση, ενώ έως και το έτος 2001 είναι σε δημοσιονομική βάση.

2 Για λόγους συγκρισιμότητας, οι επιστροφές φόρων περιλαμβάνονται στις δαπάνες και δεν έχουν επέλθει από τα έσοδα.

3 Δεν περιλαμβάνονται πληρωμές χρεολογίων.

4 Περιλαμβάνονται και δαπάνες για τους σετοιμασθέντες 71 εκατ. ευρώ και 59 εκατ. ευρώ για το 2000 και το 2001, αντίστοιχα.

5 Περιλαμβάνονται, αντίστοιχα, οι τόκοι και τα χρεολόγια του χρέους των Ενόρκων Δυνάμεων.

* Προσφορικά στοιχεία.

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΧ.1
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
(Σε εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος – Δεκέμβριος			Εκατοστιαία μεταβολή	
	1999	2000	2001*	2000/99	2001/00
I. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-4.800,5	-8.371,6	-8.068,5		
I.A Εμπορικό ισοζύγιο (I.A.1 – I.A.2)	-16.888,7	-21.927,5	-21.299,3		
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-15.450,7	-18.940,8	-18.500,2		
Εμπορικό ισοζύγιο καυσίμων	-1.438,0	-2.986,7	-2.799,1		
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	8.030,3	11.098,6	11.857,0	38,2	6,8
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	24.919,0	33.026,1	33.156,3	32,5	0,4
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1 – I.B.2)	6.846,5	8.711,1	8.803,9		
I.B.1 Εισπράξεις	15.575,5	20.977,0	21.744,1	34,7	3,7
I.B.2 Πληρωμές	8.729,0	12.266,0	12.940,1	40,5	5,5
I.Γ Ισοζύγιο εισοδημάτων (I.Γ.1 – I.Γ.2)	-626,5	-955,3	-1.981,3		
I.Γ.1 Εισπράξεις	2.414,1	3.039,1	2.100,3	25,9	-30,9
I.Γ.2 Πληρωμές	3.040,6	3.994,3	4.081,6	31,4	2,2
I.Δ Ισοζύγιο μεταβιβάσεων (I.Δ.1 – I.Δ.2)	5.868,2	5.800,1	6.408,2		
I.Δ.1 Εισπράξεις	6.795,2	6.767,3	7.718,6	-0,4	14,1
I.Δ.2 Πληρωμές	927,0	967,2	1.310,5	4,3	35,5
II. Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	4.748,1	8.906,3	6.934,6		
III. Τακτοποιητέα στοιχεία	52,3	-534,7	1.133,9		
Υψος συναλλαγματικών διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	18.836,9	14.520,0	7.031,0 ¹		

1 Το 2001, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, στα συναλλαγματικά διαθέσιμα δεν περιλαμβάνονται:
(α) οι απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ,
(β) οι απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ και
(γ) η συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΧ.1
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
(Σε εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος – Δεκέμβριος			Εκατοστιαία μεταβολή	
	2001	2002	2003*	2002/01	2003*/02
I. Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-8.169,3	-8.571,3	-8.647,5		
I.A Εμπορικό ισοζύγιο (I.A.1 – I.A.2)	-21.610,9	-22.708,7	-22.643,5		
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-18.614,3	-19.203,7	-18.607,7		
Εμπορικό ισοζύγιο καυσίμων	-2.996,6	-3.505,0	-4.035,8		
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	11.545,4	10.433,6	11.113,6	-9,6	6,5
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	33.156,3	33.142,3	33.757,1	-0,04	1,9
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1 – I.B.2)	9.150,0	10.755,4	11.498,3		
I.B.1 Εισπράξεις	22.075,9	21.131,4	21.395,1	-4,3	1,2
I.B.2 Πληρωμές	12.925,8	10.376,1	9.896,9	-19,7	-4,6
I.Γ Ισοζύγιο εισοδημάτων (I.Γ.1 – I.Γ.2)	-1.981,3	-2.073,4	-2.597,4		
I.Γ.1 Εισπράξεις	2.100,3	1.626,5	1.569,1	-22,6	-3,5
I.Γ.2 Πληρωμές	4.081,6	3.699,9	4.166,5	-9,4	12,6
I.Δ Ισοζύγιο μεταβιβάσεων (I.Δ.1 – I.Δ.2)	6.272,9	5.455,4	5.095,1		
I.Δ.1 Εισπράξεις	8.945,9	7.801,4	7.817,4	-12,8	0,2
I.Δ.2 Πληρωμές	2.673,0	2.346,0	2.722,3	-12,2	16,0
II. Ισοζύγιο χρηματοοικονομικών συναλλαγών	6.934,8	10.310,4	9.663,7		
III. Τακτοποιητέα στοιχεία	1.234,5	-1.739,0	-1.016,2		
Υψος συναλλαγματικών διαθεσίμων (τέλος περιόδου)	7.031,0	9.014,0	4.605,0		

1 Από την έναρξη της Ελλάδος στη ζώνη του ευρώ τον Ιανουάριο του 2001, τα συναλλαγματικά διαθέσιμα, σύμφωνα με τον ορισμό της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας, περιλαμβάνουν μόνο το νομισματικό χρυσό, τη "συναλλαγματική θέση" στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, τα "ειδικά τραπεζικά δικαιώματα" και τις απαιτήσεις της Τράπεζας της Ελλάδος σε ξένο νόμισμα έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ. Αντίθετα, δεν περιλαμβάνουν τις απαιτήσεις σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών εκτός της ζώνης του ευρώ, τις απαιτήσεις σε συνάλλαγμα και σε ευρώ έναντι κατοίκων χωρών της ζώνης του ευρώ και τη συμμετοχή της Τράπεζας της Ελλάδος στο κεφάλαιο και στα συναλλαγματικά διαθέσιμα της ΕΚΤ.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ VIII.9
ΕΣΟΔΑ, ΔΑΠΑΝΕΣ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΜΜΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ
(Σε εκατ. ευρώ)

	2002	2003	2004	2005*	Προϋπο- λογισμός 2006	Εξαμηνιαίες μεταβολές				Προϋπο- λογισμός 2006/05*
						2003/02	2004/03	2005*/04	2006/05*	
Έσοδα¹	41.051	41.704	44.949	47.525	52.240	1,6	7,8	5,7	9,9	9,9
1. Τακτικός προϋπολογισμός	39.048	39.881	42.055	44.760	48.750 ³	2,1	5,5	6,4	8,9	8,9
— Άμεσοι φόροι	(14.813)	(15.397)	(16.484)	(18.184)	(19.065)	3,9	7,1	10,3	4,8	4,8
— Έμμεσοι φόροι	(20.989)	(21.484)	(23.000)	(23.939)	(25.540)	2,4	7,1	4,1	6,7	6,7
— Λοιπά έσοδα	(3.246)	(3.000)	(2.571)	(2.637)	(4.145) ⁵	-7,6	-14,3	2,6	57,2	57,2
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	2.003	1.823	2.894	2.765	3.490	-9,0	58,7	-4,5	26,2	26,2
Δαπάνες¹	46.412	51.551	57.810	58.800	60.790	11,1	12,1	1,7	3,4	3,4
1.1. Τακτικός προϋπολογισμός	39.398	43.116	48.288	51.282 ³	52.390	9,4	12,0	6,2	2,2	2,2
Τόκοι ²	(9.134)	(9.416)	(9.464)	(9.774)	(9.600)	3,1	0,5	3,3	-1,8	-1,8
1.2. Προσπονητές δαπάνες τακτικού προϋπολογισμού	30.264	33.700	38.824	41.508	42.790	11,4	15,2	6,9	3,1	3,1
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	7.014	8.435	9.522	7.518	8.400	20,3	12,9	-21,0	11,7	11,7
Καθαρό έλλειμμα (-)/πλεόνασμα (+)	-5.361	-9.847⁴	-12.861⁴	-11.275^{3,4}	-8.550⁵					
% του ΔΕΠ	-3,7	-6,3	-7,6	-6,2	-4,4					
1. Τακτικός προϋπολογισμός	-350	-3.235	-6.233	-6.522	-3.640					
2. Προϋπολογισμός δημόσιων επενδύσεων	-5.011	-6.612	-6.628	-4.753	-4.910					
Προσπονητές έλλειμμα (-)/πλεόνασμα (+)	3.773	-431	-3.397	-1.501	1.050					
% του ΔΕΠ	2,6	-0,3	-2,0	-0,8	0,5					
ΕΛΕΥΘΗ (Έσοδα= Δαπάνες)	2.460	2.634	2.647	2.718	2.730	7,1	0,5	2,7	0,4	0,4
Χρεολόγια ²	20.860	21.615	20.356	20.738	18.136	3,6	-5,8	1,9	-12,5	-12,5
Εξοδα, προγράμματα Υπ. Εθνικής Άμυνας		987	1.792	1.400	1500		81,6	-21,9	7,1	7,1

1 Για λόγους συγκρισιμότητας, οι επιστροφές φόρων περιλαμβάνονται στις δαπάνες και δεν έχουν εκλείψει από τα έσοδα.
2 Για το έτος 2002 περιλαμβάνονται και οι τόκοι και τα χρεολόγια που εξυπηρετούνται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Από το 2003 και μετά οι τόκοι και τα χρεολόγια που εξυπηρετούνται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας εμφανίζονται στην ετακς τακτικού προϋπολογισμού, αλλά υπό κεντρική λειτουργία "Εξοδα/επιστροφές φόρων/επιστροφές φόρων Εθνικής Άμυνας".
3 Περιλαμβάνονται δαπάνες ύψους 675 εκατ. ευρώ οι οποίες δεν περιλαμβάνονται στις εκτιμήσεις για το 2005 που δημοσιεύθηκαν στην Εισηγητική Έκθεση του Προϋπολογισμού για το 2006.
4 Περιλαμβάνεται επιχορήγηση στο ΤΑΠ-ΟΤΕ.
5 Περιλαμβάνονται έκτακτα έσοδα ύψους 1.100 εκατ. ευρώ από μερισματικές αποδόσεις, εκχώρηση δικαιωμάτων του δημοσίου και εξαθίβιση εσόδων της Εθνικής Επιτροπής Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ).
* Προσοφικά στοιχεία.

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.

Π Ι Ν Α Κ Α Σ Ι Χ.1
ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ
(Σε εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος – Δεκέμβριος		
	2003	2004	2005*
I. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΓΙΩΝ (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-11.264,1	-10.717,1	-14.347,5
I.A ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ (I.A.1–I.A.2)	-22.643,5	-25.435,8	-27.546,9
Ισοζύγιο καυσίμων	-4.035,8	-4.511,1	-6.629,2
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-18.607,7	-20.924,7	-20.917,7
Ισοζύγιο πλοίων	136,3	135,6	-722,3
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα και πλοία	-18.744,0	-21.060,3	-20.195,4
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	11.113,6	12.653,3	14.200,9
Καύσιμα	1.280,7	1.544,7	2.257,7
Πλοία (εισπράξεις)	260,5	1.291,4	1.602,2
Λοιπά αγαθά	9.572,4	9.817,2	10.341,0
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	33.757,1	38.089,0	41.747,8
Καύσιμα	5.316,5	6.055,8	8.886,9
Πλοία (πληρωμές)	124,2	1.155,8	2.324,4
Λοιπά αγαθά	28.316,4	30.877,4	30.536,4
I.B ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ (I.B.1–I.B.2)	11.506,5	15.467,0	15.698,1
I.B.1 Εισπράξεις	21.430,3	26.742,5	27.560,5
Ταξιδιωτικό	9.495,3	10.347,8	11.036,5
Μεταφορές	9.569,8	13.307,0	13.871,4
Λοιπές υπηρεσίες	2.365,3	3.087,7	2.652,6
I.B.2 Πληρωμές	9.923,9	11.275,5	11.862,4
Ταξιδιωτικό	2.136,0	2.310,4	2.445,7
Μεταφορές	4.923,6	5.728,2	6.237,7
Λοιπές υπηρεσίες	2.864,3	3.236,9	3.179,0
I.Γ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ (I.Γ.1–I.Γ.2)	-3.975,8	-4.377,4	-5.676,1
I.Γ.1 Εισπράξεις	2.580,8	2.810,6	3.273,5
Αμοιβές, μισθοί	337,2	280,0	287,1
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	2.243,6	2.530,6	2.986,4
I.Γ.2 Πληρωμές	6.556,6	7.188,0	8.949,6
Αμοιβές, μισθοί	169,9	188,9	219,8
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	6.386,7	6.999,1	8.729,8
I.Δ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I.Δ.1–I.Δ.2)	3.848,7	3.629,0	3.177,4
I.Δ.1 Εισπράξεις	6.424,9	6.356,0	6.876,4
Γενική κυβέρνηση (εισπράξεις από ΕΕ)	4.147,6	4.080,3	4.615,5
Λοιποί τομείς (μεταναστευτικά εμβάσματα, κ.λπ.)	2.277,3	2.275,7	2.261,0
I.Δ.2 Πληρωμές	2.576,2	2.727,0	3.699,0
Γενική Κυβέρνηση (κυρώς πληρωμές προς ΕΕ)	2.153,8	2.216,8	2.921,4
Λοιποί τομείς	422,4	510,3	777,6
II. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (II.1–II.2)	1.239,4	2.386,1	2.048,6
II.1 Εισπράξεις	1.392,5	2.678,3	2.324,9
Γενική κυβέρνηση (κυρώς εισπράξεις από ΕΕ)	1.227,4	2.463,9	2.137,1
Λοιποί τομείς	165,1	154,4	187,8
II.2 Πληρωμές	153,1	232,2	276,3
Γενική κυβέρνηση (κυρώς πληρωμές προς ΕΕ)	15,5	69,8	22,9
Λοιποί τομείς	137,6	162,4	253,4
III. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I+II)	-10.024,7	-8.331,0	-12.298,9
IV. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (IV.A+IV.B+IV.Γ+IV.Δ)	9.883,7	8.098,0	12.606,6
IV.A ΑΜΕΣΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ¹	764,7	863,6	-679,0
Κατοίκων στο εξωτερικό	-365,2	-828,8	-1.166,7
Μη κατοίκων στην Ελλάδα	1.129,9	1.692,4	487,7
IV.B ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΟΥ ²	12.334,0	13.727,5	7.322,6
Απαιτήσεις	-8.737,9	-11.489,4	-18.459,7
Υποχρεώσεις	21.071,8	25.216,9	25.782,3
IV.Γ ΛΟΙΠΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ¹	-7.623,9	-9.104,1	5.914,0
Απαιτήσεις	-4.034,5	-6.215,7	-6.301,5
Υποχρεώσεις	-3.589,4	-2.888,4	12.215,5
(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	-2.618,4	-1.027,4	-447,0
IV.Δ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ²	4.409,0	2.611,0	49,0
V. ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΤΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	141,0	233,0	-307,7
ΥΨΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ	4.605,0	1.994,0	1.945,0

1 (+) καθαρή εισροή, (-) καθαρή εξροή.

2 (+) μείωση, (-) αύξηση.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Πίνακας VIII.7 Βασικά μεγέθη κρατικού προϋπολογισμού και γενικής κυβέρνησης

(εκατ. ευρώ)

						Εκατοστιαίες μεταβολές				
	2004	2005	2006	2007*	Προϋπ. 2008	2005/04	2006/05	2007*/06	Προϋπ. 2008/07*	
I. Κρατικός προϋπολογισμός										
Έσοδα ¹	44.949	47.446	52.460	56.647 ⁴	62.602	5,6	10,6	8,0	10,5	
1. Τακτικός προϋπολογισμός	42.055	44.760	48.685	51.775 ⁴	58.070	6,4	8,8	6,3	12,2	
Άμεσοι φόροι	(16.484)	(18.371)	(18.704)	(19.831)	(22.040)	11,4	1,8	6,0	11,1	
Έμμεσοι φόροι	(23.000)	(23.722)	(26.287)	(28.572)	(32.605)	3,1	10,8	8,7	14,1	
Λοιπά έσοδα	(2.571)	(2.667)	(3.694)	(3.372)	(3.425)	3,7	38,5	-8,7	1,6	
2. Προϋπ/σμός δημόσιων επενδύσεων	2.894	2.686	3.775	4.872	4.532	-7,2	40,5	29,1	-7,0	
Δαπάνες ¹	57.810	58.763	60.692	67.168 ⁵	70.908	1,6	3,3	10,7	5,6	
1. Τακτικός προϋπολογισμός	48.288	51.239 ⁵	52.508	58.365 ⁵	61.608	6,1	2,5	11,2	5,6	
(Τόκοι) ²	(9.464)	(9.774)	(9.589)	(9.791)	(10.500)	3,3	-1,9	2,1	7,2	
(Πρωτογενείς δαπάνες τακτικού προϋπολογισμού)	(38.824)	(41.465) ³	(42.919)	(48.574)	(51.108)	6,8	3,5	13,2	5,2	
2. Προϋπ/σμός δημόσιων επενδύσεων	9.522	7.524	8.184	8.803	9.300	-21,0	8,8	7,6	5,6	
Καθαρό έλλειμμα(-)/πλεόνασμα(+)	-12.861	-11.318	-8.232	-10.521	-8.306					
% του ΑΕΠ	-6,9	-5,7	-3,8	-4,6	-3,4					
1. Τακτικός προϋπολογισμός	-6.233	-6.479	-3.823	-6.590	-3.538					
2. Προϋπ/σμός δημόσιων επενδύσεων	-6.628	-4.838	-4.409	-3.931	-4.768					
Πρωτογενές έλλειμμα(-)/πλεόνασμα(+)	-3.397	-1.544	1.357	-730	2.194					
% του ΑΕΠ	-1,8	-0,8	0,6	-0,3	0,9					
Χρεολύσια ²	20.356	21.752	16.954	22.544	26.211	6,9	-22,1	33,0	16,3	
Εξοπλιστικά προγράμματα										
Υπουργείου Εθνικής Άμυνας ²	1.792	1.394	2.075	2.129	1.800	-22,2	48,9	2,6	-15,5	
ΑΕΠ (τρέχουσες τιμές)	185.225	198.609	213.985	228.949	245.374	7,2	7,7	7,0	7,2	
II. Γενική κυβέρνηση (εθνικολογιστική βάση)										
Έλλειμμα*(% του ΑΕΠ)	-7,4	-5,1	-2,6	-2,8	-1,6					
Πρωτογενές έλλειμμα (-)/πλεόνασμα (+) ⁶										
(% του ΑΕΠ)	-2,4	-0,8	1,4	1,2	2,4					

1 Για λόγους συγκρισιμότητας, οι επιστροφές φόρων περιλαμβάνονται στις δαπάνες και δεν έχουν εκπέσει από τα έσοδα, πρακτική που ακολουθείται από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών τα τελευταία έτη.

2 Από το 2003 και μετά, οι τόκοι και τα χρεολύσια που εξυπηρετούνται από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας εμφανίζονται στην εκτός προϋπολογισμού αλλά υπό κατανομή κατηγορία "Εξοπλιστικά προγράμματα Υπουργείου Εθνικής Άμυνας".

3 Συμπεριλαμβάνονται επιχορήγηση 330 εκατ. ευρώ στο ΤΑΠ-ΟΤΕ, καθώς και εξόφληση οφειλής 345 εκατ. ευρώ του Ελληνικού Δημοσίου προς την ΑΤΕ. Οι δαπάνες αυτές δεν περιλαμβάνονται στις εκτιμήσεις του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για το 2005, όπως αυτές δημοσιεύθηκαν στην Εισηγητική Έκθεση του προϋπολογισμού του 2006.

4 Περιλαμβάνονται "λογιστικά" έσοδα ύψους 437 εκατ. ευρώ από τη ρύθμιση των εκκρεμοτήτων με την Ολυμπιακή Αεροπορία.

5 Περιλαμβάνονται "λογιστικές" δαπάνες ύψους 840 εκατ. ευρώ από τη ρύθμιση των εκκρεμοτήτων με την Ολυμπιακή Αεροπορία, καθώς και οι αναδρομικές εισφορές στον κοινοτικό προϋπολογισμό (1.108 εκατ. ευρώ) λόγω αναθεώρησης του ΑΕΠ.

6 Έλλειμμα και πρωτογενές έλλειμμα σύμφωνα με τη γνωστοποίηση του Μαρτίου του 2008 στο πλαίσιο της Διαδικασίας Υπερβολικού Ελλείμματος.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.

Πίνακας ΙΧ.1 Ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών

Ισκατ. ευρώ:

	Ιανουάριος – Δεκέμβριος		
	2005	2006	2007*
I Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-14.743,5	-23.668,1	-32.261,2
I.A Εμπορικό ισοζύγιο (I.A.1 – I.A.2)	-27.558,9	-35.286,3	-41.499,2
Εμπορικό ισοζύγιο καυσίμων	-6.629,2	-8.761,3	-9.219,6
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-20.929,7	-26.525,0	-32.279,6
Εμπορικό ισοζύγιο πλοίων	-723,0	-3.390,5	-5.520,3
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα και πλοία	-20.206,7	-23.134,5	-26.759,3
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	14.200,9	16.154,3	17.445,5
Καύσιμα	2.257,7	2.939,8	3.037,3
Πλοία (εισπράξεις)	1.602,2	1.631,8	2.275,4
Λοιπά αγαθά	10.341,0	11.582,7	12.132,8
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	41.759,8	51.440,6	58.944,8
Καύσιμα	8.886,9	11.701,1	12.256,9
Πλοία (πληρωμές)	2.325,2	5.022,3	7.795,7
Λοιπά αγαθά	30.547,7	34.717,2	38.892,2
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1 – I.B.2)	15.391,1	15.337,1	16.723,9
I.B.1 Εισπράξεις	27.253,5	28.364,1	31.425,3
Ταξιδιωτικό	10.729,5	11.356,7	11.407,2
Μεταφορές	13.871,4	14.324,7	16.939,3
Λοιπές υπηρεσίες	2.652,6	2.682,7	3.078,9
I.B.2 Πληρωμές	11.862,4	13.027,0	14.701,4
Ταξιδιωτικό	2.445,7	2.382,8	2.441,5
Μεταφορές	6.237,7	6.991,3	7.771,3
Λοιπές υπηρεσίες	3.179,0	3.652,9	4.488,6
I.Γ Ισοζύγιο εισοδημάτων (I.Γ.1 – I.Γ.2)	-5.676,1	-7.118,8	-9.077,0
I.Γ.1 Εισπράξεις	3.273,5	3.626,1	4.625,7
Αμοιβές, μισθοί	287,1	318,1	366,9
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	2.986,4	3.308,0	4.258,9
I.Γ.2 Πληρωμές	8.949,6	10.744,9	13.702,7
Αμοιβές, μισθοί	219,8	280,7	332,6
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	8.729,8	10.464,2	13.370,1
I.Δ Ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων (I.Δ.1 – I.Δ.2)	3.100,4	3.399,9	1.591,1
I.Δ.1 Εισπράξεις	6.876,4	6.847,4	6.608,1
Γενική κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις από ΕΕ)	4.615,5	4.462,4	4.461,2
Λοιποί τομείς (μεταναστευτικά εμβάσματα, κ.λπ.)	2.261,0	2.385,0	2.246,9
I.Δ.2 Πληρωμές	3.776,0	3.477,5	5.017,0
Γενική κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	2.921,4	2.472,7	3.825,4
Λοιποί τομείς	854,6	974,8	1.191,6
II Ισοζύγιο κεφαλαιακών μεταβιβάσεων (II.1 – II.2)	2.048,6	3.041,3	4.332,3
II.1 Εισπράξεις	2.324,9	3.310,7	4.673,9
Γενική κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις από ΕΕ)	2.137,1	3.116,5	4.401,4
Λοιποί τομείς	187,8	194,2	272,4
II.2 Πληρωμές	276,3	269,5	341,6
Γενική κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	22,9	32,2	27,1
Λοιποί τομείς	253,4	237,3	314,5
III Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και κεφαλαιακών μεταβιβάσεων (I+II)	-12.694,9	-20.626,8	-27.928,9
IV Ισοζύγιο χρημ.κίων συναλλαγών (IV.A+IV.B+IV.Γ+IV.Δ)	12.606,6	20.363,7	27.361,4
IV.A Άμεσες επενδύσεις¹	-679,0	953,8	-2.499,0
Κατοίκων στο εξωτερικό	-1.180,4	-3.321,6	-3.900,1
Μη κατοίκων στην Ελλάδα	501,3	4.275,4	1.401,1
IV.B Επενδύσεις χαρτοφυλακίου¹	7.322,6	8.115,4	17.441,7
Απαιτήσεις	-18.459,7	-6.961,2	-16.351,1
Υποχρεώσεις	25.782,3	15.076,6	33.792,8
IV.Γ Άοιπες επενδύσεις¹	5.914,0	11.518,5	12.740,6
Απαιτήσεις	-6.301,5	-5.851,0	-16.266,1
Υποχρεώσεις	12.215,5	17.369,5	29.006,8
(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	-447,0	-447,7	-2.341,7
IV.Δ Μεταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων²	49,0	224,0	-322,0
V Τακτοποιητέα στοιχεία	88,3	263,1	567,5
Ύψος συναλλαγματικών διαθεσίμων	1.945,0	2.169,0	2.491,0

1 (+) καθαρή εισροή, (-) καθαρή εκροή.

2 (+) μείωση, (-) αύξηση.

* Προσωρινά στοιχεία.

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

Πίνακας ΙΧ.1 Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών

(εκατ. ευρώ)

	Ιανουάριος-Δεκέμβριος		
	2007	2008	2009*
I ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ (I.A+I.B+I.Γ+I.Δ)	-32.602,2	-34.797,6	-26.630,9
I.A Εμπορικό ισοζύγιο (I.A.1-I.A.2)	-41.499,2	-44.048,8	-30.760,3
Ισοζύγιο καυσίμων	-9.219,6	-12.154,6	-7.596,5
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα	-32.279,6	-31.894,3	-23.163,8
Ισοζύγιο πλοίων	-5.520,3	-4.705,0	-3.356,9
Εμπορικό ισοζύγιο χωρίς καύσιμα και πλοία	-26.759,3	-27.189,3	-19.806,9
I.A.1 Εξαγωγές αγαθών	17.445,5	19.812,9	15.318,6
Καύσιμα	3.037,3	4.254,5	3.063,2
Πλοία (εισπράξεις)	2.275,4	1.582,0	771,7
Λοιπά αγαθά	12.132,8	13.976,5	11.483,1
I.A.2 Εισαγωγές αγαθών	58.944,8	63.861,7	46.078,3
Καύσιμα	12.256,9	16.409,0	10.659,8
Πλοία (πληρωμές)	7.795,7	6.286,9	4.128,6
Λοιπά αγαθά	38.892,2	41.165,8	31.289,9
I.B Ισοζύγιο υπηρεσιών (I.B.1-I.B.2)	16.591,7	17.135,6	12.640,2
I.B.1 Εισπράξεις	31.337,3	34.066,2	26.983,3
Ταξιδιωτικό	11.319,2	11.635,9	10.400,3
Μεταφορές	16.939,3	19.188,3	13.552,2
Λοιπές υπηρεσίες	3.078,9	3.242,0	3.030,9
I.B.2 Πληρωμές	14.745,6	16.930,6	14.343,2
Ταξιδιωτικό	2.485,7	2.679,1	2.424,6
Μεταφορές	7.771,3	9.316,0	7.073,4
Λοιπές υπηρεσίες	4.488,6	4.935,5	4.845,1
I.Γ Ισοζύγιο εισοδημάτων (I.Γ.1-I.Γ.2)	-9.285,8	-10.643,0	-9.803,5
I.Γ.1 Εισπράξεις	4.558,5	5.573,2	4.124,9
Αμοιβές, μισθοί	366,9	344,7	294,6
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	4.191,7	5.228,5	3.830,3
I.Γ.2 Πληρωμές	13.844,3	16.216,2	13.928,4
Αμοιβές, μισθοί	332,6	410,1	411,9
Τόκοι, μερίσματα, κέρδη	13.511,7	15.806,1	13.516,4
I.Δ Ισοζύγιο τρεχουσών μεταβιβάσεων (I.Δ.1-I.Δ.2)	1.591,1	2.758,6	1.292,6
I.Δ.1 Εισπράξεις	6.608,1	6.882,7	5.380,7
Γενική κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις από ΕΕ)	4.361,2	4.678,8	3.527,9
Λοιποί τομείς (μεταναστευτικά εμβόσματα κ.λπ.)	2.246,9	2.203,9	1.852,8
I.Δ.2 Πληρωμές	5.017,0	4.124,1	4.088,1
Γενική κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	3.825,4	2.717,6	2.679,6
Λοιποί τομείς	1.191,6	1.406,4	1.408,5
II ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (II.1-II.2)	4.332,3	4.090,8	2.017,4
II.1 Εισπράξεις	4.673,9	4.637,8	2.328,1
Γενική κυβέρνηση (κυρίως μεταβιβάσεις από ΕΕ)	4.401,4	4.241,9	2.135,2
Λοιποί τομείς	272,4	395,9	194,9
II.2 Πληρωμές	341,6	547,0	310,7
Γενική κυβέρνηση (κυρίως πληρωμές προς ΕΕ)	27,1	192,0	14,4
Λοιποί τομείς	314,5	354,9	296,3
III ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΤΩΝ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ (I+II)	-28.269,9	-30.706,8	-24.613,5
IV ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΧΡΗΜ/ΚΩΝ ΣΥΝΤΩΝ (IV.A+IV.B+IV.Γ+IV.Δ)	27.570,2	29.914,2	25.212,6
IV.A Άμεσες επενδύσεις¹	-2.290,2	1.420,7	1.091,7
Κατοίκων στο εξωτερικό	-3.832,9	-1.650,4	-1.323,3
Μη κατοίκων στην Ελλάδα	1.542,7	3.071,1	2.415,0
IV.B Επενδύσεις χατοφυλακίου¹	17.441,7	16.428,0	27.863,8
Απαιτήσεις	-16.351,1	-268,9	-3.773,0
Υποχρεώσεις	33.792,8	16.696,9	31.636,8
IV.Γ Λοιπές επενδύσεις¹	12.740,6	12.094,6	-3.636,9
Απαιτήσεις	-16.266,1	-27.823,5	-23.875,7
Υποχρεώσεις	29.006,8	39.917,8	20.238,8
(Δάνεια γενικής κυβέρνησης)	-2341,7	-572,7	-2.335,0
IV.Δ Μεταβολή συναλλαγματικών διαθεσίμων²	-322,0	-29,0	-106,0
V ΤΑΚΤΟΠΟΙΗΤΕΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	699,7	792,6	-599,1
ΥΨΟΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ	2.491,0	2.521,0	3.857,0

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος.

* Προσωρινά στοιχεία.

1 (+) καθαρή εισροή, (-) καθαρή εξροή.

2 (+) μείωση, (-) αύξηση.

Πίνακας VIII.10 Αποτελέσματα κρατικού προϋπολογισμού

(εκατ. ευρώ)

	Ετήσια στοιχεία										Εκατοστιαίες μεταβολές		
	2009					2010					2010/2009*		
	2006	2007	2008	ΠΣΑ 2009	Εκτέλεση*	Προβ./ ημός	ΠΣΑ 2010	2007/06	2008/07	2009*/08	Προβ./ Εκτέλ.		
I. Έσοδα¹	52.460	56.652	60.340	66.687	55.461	62.210	62.670	8,0	6,5	-8,1	13,0		
1. Τακτικός προϋπολογισμός	48.685	51.777	55.322	62.987	53.420	58.350	58.810	6,4	6,8	-3,4	10,1		
(εξ των οποίων έσοδα έσοδα) ²	773	437		1.372	1.128	280							
2. Προϋπολογισμός δημοσίων επενδύσεων	3.775	4.875	5.018	3.700	2.041	3.860	3.860	29,1	2,9	-59,3	89,1		
- Ίδια έσοδα	212	...	350	200	183	150	150	-47,7	-18,0		
- Έσοδα από την ΕΕ	3.563	...	4.668	3.500	1.858	3.710	3.710	99,7		
II. Δαπάνες¹	60.692	67.166	74.920	79.378	86.342	84.746	84.239	10,7	11,5	15,2	-2,4		
1. Τακτικός προϋπολογισμός	52.508	58.357	65.296	70.578	76.754	74.446	73.939	11,1	11,9	17,5	-3,7		
- Τόκον	9.589	9.796	11.207	12.100	12.325	12.950	12.950	2,2	14,4	10,0	5,1		
- Προϋπολογισμός δαπάνης τακτικού προϋπολογισμού	42.919	48.561	54.089	58.478	64.429	61.496	60.989	13,1	11,4	19,1	-5,3		
εξ των οποίων: επιστροφές φόρων	2.392	2.623	3.654	3.700	4.952	4.650	4.650	9,7	39,3	35,5	-6,1		
νέες δαπάνες ³	1.948	1.948	710	1.672	1.349	2.825	500						
έσοδα δαπάνες ⁴	8.184	8.809	9624	8.800	9.588	10.300	10.300	7,6	9,3	-0,4	7,4		
2. Προϋπολογισμός δημοσίων επενδύσεων	-8.252	-10.514	-14.580	-12.691	-30.881	-22.536	-21.569						
III. Αποτελέσματα Κρατικού Προϋπολογισμού (ΚΠ)	-3,9	-4,6	-6,1	-5,0	-13,0	-9,2	-8,8						
% του ΑΕΠ	-3,823	-6,580	-9,974	-7,591	-23,334	-16,096	-15,129						
1. Τακτικός προϋπολογισμός	-4.409	-3.934	-4.606	-5.100	-7.547	-6.440	-6.440						
2. Προϋπολογισμός δημοσίων επενδύσεων	1.357	-718	-3.373	-591	-18.556	-9.586	-8.619						
IV. Πρωτογενές πλεόνασμα ΚΠ	0,6	-0,3	-1,4	-0,2	-7,8	-3,9	-3,5						
% του ΑΕΠ	-2,9	-3,5	-7,7	-3,7	-12,9	-9,1	-8,7						
% του ΑΕΠ (εθνολογιστική βάση)	16,954	22,544	26,246	29,129	29,135	19,510	19,510	33,0	16,4	11,0	-33,0		
Χρεολίσια	2.075	2.129	2.597	2.200	2.129	2.000	2.000	2,6	22,0	-18,0	-6,1		
Εξοδιστικά προγράμματα Υπ. Εθνικής Άμυνας	210.459	226.437	239.141	254.519	237.494	244.233	244.233	7,6	5,6	-0,7	2,8		
ΑΙ:Π (τρέχοντες τιμές)													

Πηγή: Γενικό Λογιστήριο του Κράτους.

* Προσωνικά στοιχεία.

1 Για λόγους συγκρισιμότητας οι επιστροφές φόρων περιλαμβάνονται στις δαπάνες και δεν έχουν εξαλειφεί από τα έσοδα, παρατηρείται από το Υπουργείο Οικονομικών τα τελευταία έτη.
2 Περιλαμβάνονται για το 2006 ποσό 140,7 εκατ. ευρώ από εξαλλοσημή εισόδων της Εθνικής Επιχειρησικής Περιφερειακής Τηλεπικοινωνιών και Τηλεοπτικών 299,3 εκατ. ευρώ (που δεν είχαν προβλεφθεί στον προϋπολογισμό του 2006) από τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου του Ταχυδρομικού Ταμιευτηρίου, 34 εκατ. ευρώ από τη μείωση του μετοχικού κεφαλαίου της ΑΠΕ και 290 εκατ. ευρώ από πρόσθετα μερίσματα του Ταμείου Παρακαταθήκων και Δανείων. 2007: "λογιστικά" έσοδα ύψους 437 εκατ. ευρώ από τη φύση των εξαγορών με την Ολυμπιακή Αεροπορία, 2009: έσοδα καταργημένων ειδών λογιστικών ύψους 1.081 εκατ. ευρώ, κερδών και έσοδα προμήθιας ενίσχυσης της φρεσότητας λόγω χρηματοπιστωτικής κρίσης ύψους 47 εκατ. ευρώ. 2010: έσοδα προμήθιας ενίσχυσης της φρεσότητας λόγω χρηματοπιστωτικής κρίσης ύψους 280 εκατ. ευρώ.
3 Περιλαμβάνονται για το 2008: ανταποδοτική λόγω χρηματοπιστωτικής κρίσης ύψους 47 εκατ. ευρώ. 2009: έσοδα προμήθιας ενίσχυσης της φρεσότητας λόγω χρηματοπιστωτικής κρίσης ύψους 280 εκατ. ευρώ.
4 Περιλαμβάνονται για το 2007: "λογιστικές" δαπάνες ύψους 522 εκατ. ευρώ.
5 Περιλαμβάνονται για το 2009: ενίσχυση του Εθνικού Ταμείου Κοινωνικής Συνολικής με 350 εκατ. ευρώ (από αυτό δόθηκε το εκδοτικό θέμισμα στους δικαιούχους του ΕΚΑΣ, ανέργους, ΑΜΕΑ), έκτακτη ενίσχυση κοινωνικής αλληλεγγύης ύψους 489 εκατ. ευρώ, ποσό ύψους 294 εκατ. ευρώ στην Ολυμπιακή Αεροπορία σύμφωνα με απόφαση διατηρητικού δικαστηρίου, ποσό ύψους 1.502 εκατ. ευρώ για εξοφληθείσα μερίδα πλειοψηφικών των υποκαταλοίπων, καθώς και δαπάνες εξαγορών ύψους 190 εκατ. ευρώ. 2010: Έκτακτη ενίσχυση κοινωνικής αλληλεγγύης ύψους 500 εκατ. ευρώ.